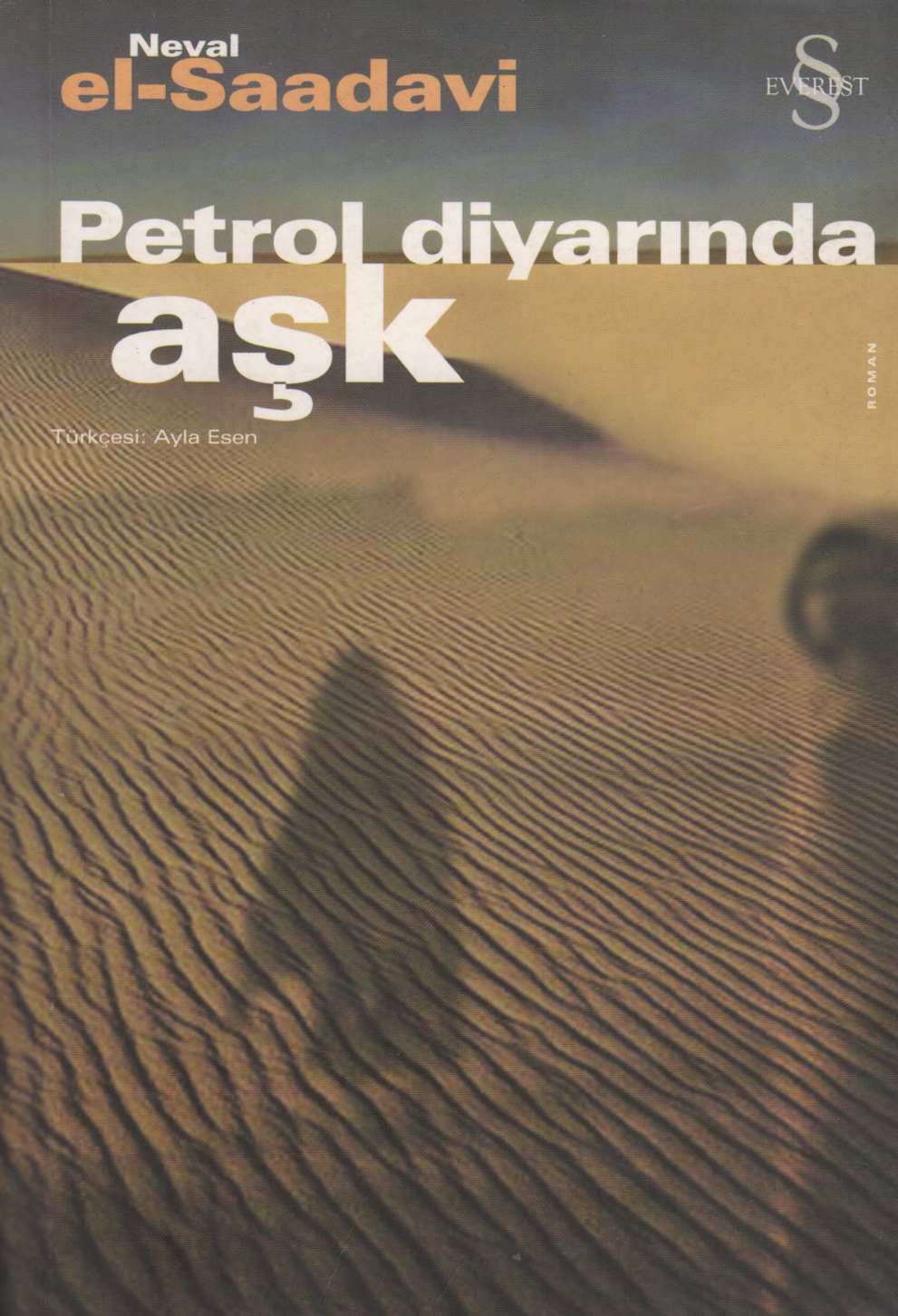
Neval
el-Saadavi

EVEREST

Petrol diyarında aşk

ROMAN

Türkçesi: Ayla Esen

NEVAL EL-SAADAVİ

Uluslararası üne sahip Mısırlı yazar ve feminist Neval el-Saadavi, Nil yakınlarında küçük bir kasabada doğmuş, Kahire'de psikiyatri öğrenimi gördükten sonra, Mısır'ın çeşitli şehirleri ve kırsal bölgelerinde doktorluk yapmış, Mısır'da sağlık eğitiminin yönlendirilmesine büyük katkılarda bulunmuştur. Ama Saadavi'nin popüler olmasının asıl nedeni yazılarıdır. Örneğin 1972'de yayınlanan *Woman and Sex* adlı kitabı, tabu sayılan konulara karşı açılmış sıkı bir kavga çağrısıdır. Aynı yıl siyasal yazıları nedeniyle işinden uzaklaştırılmış, yıllarca hapiste kalmış ve ölüm cezasına karşı mücadele etmiştir. Saadavi'nin çeşitli romanlarıyla Arap dünyasındaki kadınlar hakkındaki incelemelerinin birçoğu dünya dillerine çevrilmiştir.

Saadavi'nin diğer önemli yapıtları şunlardır:
Memoirs of a Woman Doctor (1957) (*Kahire Saçlarımı Geri Ver*, Everest)
Woman at Point Zero (1975) (*Sıfır Noktasındaki Kadın*, Metis)
God Dies by the Nile (1985)
Search (1991)
Memoirs from the Women's Prison (1994)
The Women in One (1994)

AYLA ESEN

1978, Bulgaristan doğumlu. 1989'da ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç ederek İstanbul'a yerleşti. Çemberlitaş Kız Lisesi'ni bitirip İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Bu roman Ayla Esen'in ilk çevirisi.

NEVAL EL-SAADAVİ

Petrol Diyarında Aşk

Türkçesi:
Ayla Esen

§

Çağdaş Dünya Edebiyatı 35

Petrol Diyarında Aşk
Neval el-Saadavi

Kitabın özgün adı
Love in the Kingdom of Oil
Saqi Books, Londra 2000

Kapak tasarım: Mithat Çınar
İngilizce'den çeviren: Ayla Esen

© 2001; Neval el-Saadavi
© 2001; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

Birinci Basım: Şubat 2002
ISBN: 975 - 297 - 020 - 6

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

EVEREST YAYINLARI
Çatalçeşme Sokak No: 52/2 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0 212 513 34 20-21 Fax: 0 212 512 33 76
e-posta: everest@alfakitap.com
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: 0 212 511 53 03 Fax: 0 212 519 33 00

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

PETROL DİYARINDA AŞK

O eylül günü gazetelerde bir haber görüldü. Kalitesiz gazete kâğıdına iri puntolarla basılmış yarım satırlık bir haber:

Bir kadın izne çıktı ve geri dönmedi.

İnsanların ortadan kaybolması normal bir şeydi. Güneş her gün yeniden ufukta belirir, gazeteler de her gün yeni baştan basılırdı. İç sayfaların bir köşesinde kişisel sütun olurdu. "Kişisel" sözcüğü, hiçbir değişikliğe maruz kalmadan yok edilebilir ya da başka bir sözcükle değiştirilebilirdi. Kişisel. Kişiler. İnsanlar. Halk. Ulus. Kitle-

ler. Aynı anda her şeyi ifade eden ve hiçbir şey ifade etmeyen sözcükler.

1. sayfada Kral Hazretleri'nin renkli bir fotoğrafı vardı. Büyük başlıklı, gerçek boyutlarda bir fotoğraf:

Kralın doğum günü partisi.

İnsanlar gözlerini ovuşturdu. Göz kapaklarının kenarları harap olmuştu. Sayfaları birbiri ardına çevirdiler. Çene kemikleri çatırdayana dek esnediler. Çıplak göze zar zor görünen haber iç sayfalardan birindeydi:

Bir kadın izne çıktı ve geri dönmedi.

Kadınlar izne çıkmazlar. Bir kadın izin alırsa, bunu önemli bir işini halletmek için yapar. Gitmeden önce ya bizzat kocası tarafından imzalanmış ya da işyerindeki patronu tarafından mühürlenmiş yazılı bir izin kâğıdı almalıdır.

Gidip de dönmeyen tek bir kadına rastlanmaz. Bir erkek çekip gider ve yedi sene boyunca dönmeyebilir, fakat bu süreyi aşmadığı sürece kadının ondan ayrılmaya hakkı yoktur.

Polis hararetle kadını aramaya başladı. Gazetelere bilgiler aktarıp ilan verdiler; kadının canlısını veya ölüsünü getirene Kral Hazretleri'nden cömert bir ödül vaat ediyorlardı.

"Kral Hazretleri ile sıradan bir kadının yok oluşu arasındaki bağ nedir?"

Hiç kuşkusuz, Kral Hazretleri'nin yazılı ya da sözlü emri olmadan dünyada herhangi bir şeyin meydana gelmesi söz konusu değildir. Kral Hazretleri yazma ya da okuma bilmez. Bir çeşit ayrıcalıktır bu; hem okuyup yazmanın ne faydası var? Peygamberler bile okuma yazma

bilmezken, Kral'ın onlardan daha meziyetli olması mümkün mü?

Odada daktilo da vardı. Elektrikli bir daktiloydu bu. Bir tane de petrolle çalışan yeni bir daktilo vardı. Her dilde yazıyordu. Daktilonun ardında bir döner koltuk vardı. Koltuğun üzerinde bir polis memuru oturuyordu. Polisin başının yukarısında Kral Hazretleri'nin büyütülmüş bir fotoğrafı asılıydı; altın çerçeve içindeki bu fotoğrafın kenarları, kutsal kitaptan alınmış sözcüklerle döşenmişti.

"Karınızın daha önce izne çıktığı oldu mu?"

Kadının kocası, dudaklarını sımsıkı kenetlemiş, sessice oturuyordu. Uykusundan aniden uyandırılmış biri gibi gözleri büyüdü. Üzerinde pijama vardı ve yüz kasları gevşekçe sarkıyordu. Parmak uçlarıyla gözlerini ovuşturup esnedi. Yere sıkıca tutturulmuş tahta bir sandalyede oturuyordu.

"Hayır."

"Aranızda herhangi bir tartışma geçti mi?"

"Hayır."

"Daha önce hiç izniniz olmadan koca evinden ayrıldı mı?"

"Hayır."

Soruşturma kilitli bir odada yürütülüyordu. Kapının yukarısına, içeri kimse girmesin diye kırmızı bir lamba asılmıştı. Böylece, bu odada konuşulanlar gazetelere sızmayacaktı. Raporlar, kara kaplı, gizli bir dosyanın içinde tutuluyordu. Dosyanın üzerinde şunlar yazılıydı: "Bir kadın izne çıktı."

Polis memuru döner koltukta oturuyordu. Sırtını duvara ve Kral Hazretleri'ne gelecek şekilde döndü. Karşısında, yere tutturulmuş olan öbür sandalye vardı; bunda başka bir erkek oturuyordu: kadının kocası değil, iş yerindeki patronu.

"İnsanın başına dert açan ve yerleşik düzene kafa tutan kadınlardan biri miydi?"

Patron, bacak bacak üstüne atmıştı. Bir ineğin boynuzu gibi öne bükük siyah bir pipo vardı dudaklarının arasında. Gözleri yukarı bakıyordu.

"Hayır, o her yönden itaatkâr bir kadındı."

"Kaçırılmış ya da tecavüze uğramış olabilir mi?"

"Hayır. O, kimsede tecavüz etme isteği uyandırmayacak kadar sıradan bir kadındı."

"Bununla ne demek istiyorsunuz?"

"Demek istiyorum ki, o, kimsede arzu uyandırmayan, kendi halinde bir kadındı."

Polis memuru, anladığını belirtir şekilde başını salladı. Kadının patronuna sırtı gelecek biçimde koltuğunu döndürdü. Parmaklarıyla daktiloyu takırdatırken, ortalığa yanık gaza benzer tuhaf bir koku yayıldı. Elini uzatıp vantilatörün yönünü ayarladı. Sonra tekrar koltuğunu döndürdü.

"Sizce kaçtı mı?"

"Niye kaçsın ki?"

"Bir kadının niye kaçacağını kim bilebilir. Hem kaçmış olsa bile nereye gider? Kendi başına kaçmış olabilir mi?"

"Başka bir erkekle kaçtığını mı düşünüyorsunuz?"

"Başka bir erkek mi?"

"Evet."

"İmkânsız. O, kesinlikle onurlu bir kadındı. İşi ve araştırmasından başka hiçbir şeyle ilgilenmezdi."

"Araştırma mı?"

"Arkeoloji Departmanı'nın Araştırma Bölümü'nde çalışıyordu."

"Arkeoloji de ne?"

"Arkeoloji, toprağı kazarak eski medeniyetlerin kalıntıları keşfetmeye denir."

"Ne gibi?"

"Amon ve Ahenaton gibi eski tanrıların veya Nefertiti ve Sehmet gibi eski tanrıçaların eski heykelleri."

"Sehmet mi? O da kim?"

"Eski ölüm tanrıçası."

"Allah korusun!"

Uzaklardaki bir istasyonun müfettişinden haber geldi. Bir tekneye binen bir kadın görülmüş. Kadının omuzlarında uzun askılı bir deri çanta varmış. Öğrenciye ya da üniversitede araştırma yapan birine benziyormuş. Tek başmaymış, yanında bir erkek yokmuş. Çantasının dışına bir şeyler taşıyormuş. Çantasından çıkan şeyin, bir çeşit keski biçiminde sivri demirden bir başı varmış.

Sinirlenerek alnından ter boşanan polis memuru, siyah bir düğmeye basıp vantilatörün hızını arttırdı. Sürekli dönmesini sağlayan bir boynu vardı vantilatörün. Odadaki hava insanı neredeyse boğuyordu.

"Kadın normal biri miydi?"

Cilalanmış tahta sandalyede bir psikiyatrist oturuyordu. Ağzı sol tarafa doğru büküktü; piposu, sağ yöne eğilen boynuz gibi sapıyla birlikte kıvrılıyordu. Gözleri, duvarın üst yarısına dönüktü. Altın çerçevesi içinde duran Kral Hazretleri'nin fotoğrafı yönünde piposundan derin bir nefes çekti. Sonra kaygılı biçimde polise baktı ve başını vantilatörün bulunduğu öbür tarafa çevirip, gözkapaklarını indirdi.

"Onun normal bir kadın olduğunu zannetmiyorum."

"Araştırmasını mı kastediyorsunuz?"

"Evet. Genelde evinin dışındaki işlerle uğraşan bir kadın anormaldir."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Kendisini heykel toplamak gibi anlamsız bir işe adayan bir genç kadın. Hastalık, hatta bir sapkınlık göstergesi değil mi bu?"

"Sapkınlık mı?"

"Şu keski her şeyi açıklıyor."

"Nasıl yani?"

"Kadın, tatmin olamamış arzularını telafi etmek için keskiyi toprağa batırmaktan zevk alıyor, bu bir erkeğin penisiymiş gibi."

Koltuğunda sarsılan polis memuru, vantilatör gibi defalarca kendi etrafında fırıl fırıl döndü. "Penis" sözcüğünü yazarken, daktilonun üzerindeki parmakları dondu kaldı. Yazmayı bırakıp, yeniden ani bir hareketle kendi çevresinde hızla döndü.

"Ciddi bir meseleye benziyor."

"Gerçekten de öyle. Bu hastalık üzerine epeyce makale yazdım ben. Çocukluğundan itibaren kadın, çaresiz bir şekilde penisi arar. Bulmaktan ümidini kestiğinde ise, bu arzu başka bir arzuya dönüşür."

"Başka bir arzu mu? Ne gibi?"

"Aynada kendine bakmak gibi. Bir tür narsisizm."

"Allah korusun!"

"Böyle bir kadın, kendisini insanlardan yalıtmaya, sessiz durmaya, bazen de çalmaya meyil gösterir."

"Çalmaya mı?"

"Nadide el işleri ve eski heykeller gibi şeyler çalmaya. Özellikle de eski tanrıça heykelleri; çünkü onu kendi cinsiyetindeki insanlar cezbetmektedir, karşı cins değil."

"Allah korusun!"

"Aynı zamanda, yoğun ve acil bir yok olma arzusu içindedir."

"Yok olma!?"

"Başka bir deyişle, intihar ve ölüme karşı güçlü bir eğilim."

"Allah korusun!"

"Aslına bakılırsa, kadınlar arkeolojik kalıntılar ararken, toprağı kazmaktan büyük zevk alırlar. Tanrıça Ne-

fertiti'nin başından çok, keskinin başı çeker onları. Ne kadar uğraşsalar, keskinin başından gözlerini alamazlar, o, sanki arzuladıkları organmış gibi."

"Yeter! Yeter!"

Polis memuru adamakıllı sarsılmıştı. Soluk alamaz durumdaydı. Sonra aniden kesik kesik solumaya başladı. Koltuk art arda döndü, sonra durdu. Adam kendini yatıştırarak içecek bir şeyler arandı. Bütün kâğıtlardaki "penis" sözcüğünü silmeye koyuldu. Fakat kırmızı lambaya rağmen haberin medyaya sızmasını engelleyemedi. Muhabirler konuyu arsızca deşelemeye başladılar. Ortadan kaybolan kadının haberi, Kral Hazretleri'nin doğum günü kutlamalarına gösterilen ilgiye gölge düşürecek kadar yaygınlaşmıştı neredeyse.

Ertesi gün, kadınlara izne çıkmayı yasaklayan bir kraliyet emri yayınlandı. Eğer herhangi bir kadın evinden ayrılırsa, onu barındırmak da gizlemek de yasaklanmıştı.

* * *

O eylül sabahı, gençliğinin baharında bir kadın, sal iskeleye indi. Saç örgülerini başının etrafına üç defa dolamıştı ve bu örgüler geniş bir yay şeklinde alnının yukarısında birleşiyordu. Uzun boylu ve zayıftı; dizlerinin altına kadar inen bol bir elbise giymişti. Onun da altında uzun, bol bir şalvar vardı; şalvarın paçaları ayaklarının üst kısmında daralıyordu. Omzundan, uzun deri askılı bir çanta sarkmaktaydı. Kadın, askıya sıkıca sarılıyor, güneşin gemilerine doğru yol almaya hazırlanan biri gibi gözlerini yukarılara dikerek uzun adımlarla ilerliyordu. Kapıda istasyon müfettişi doğal bir merakla kadını süzdü. Kadın biletini göstermek için ona elini uzattığında, bilete bir an bakıp kadına geri verdi. Kadın hızla istasyondan çıktı. Kadınlar arasında alışılmadık olan, her-

hangi bir örtüden yoksun gözlerle güneşe bakarken sergilediği heyecan ve çantasının dışına taşan keski başına benzer şey dışında, hareketlerinde kuşku uyandıracak hiçbir şey yoktu.

İskelenin yanı başındaki tekneler demir atmış, her zamanki gibi yolcu bekliyordu. Kadın bu tenekelerden birine doğru yöneldi ve tereddüt etmeden binip arkalarda bir yere oturdu.

Kadın, bütün yolcuların karaya indiği son durağa kadar teknede kaldı. Doğa, garip bir renk harmanı sergiliyordu. Birbiriyle aşık atıp, iç içe karışan renklerdi bunlar; çimlerin yeşili, çölün sarısı, kayaların pas kırmızısı, gökyüzünün mavisi ve bulutların beyazı.

Kadın, omzundaki çantayı askısından tutarak uzun adımlarla ilerlemeye devam etti; sanki, elinde olmadan belli bir noktaya doğru sürükleniyordu.

Artık görünürde köy ya da ekili geniş düzlükler yoktu. Bunun yerine, dağınık tarlalar ve dikenli ağaçlar vardı. Sonra toprak değişti ve çöl benzeri bir hal aldı; kana batırıldıktan sonra güneş altında kurumuş gibi koyu kırmızıyla karışık, kara ve ince taneli bir toprak. Yürürken sanki ayaklarına yapışıyordu. Hurma ağaçlıklarının yer yer toprağa düşen gölgeleri tesadüfen ortaya çıkmış gibi, kumların ortasında katıksız kara lekeler şeklinde beliriyordu.

Kadın, bir duvarın gölgesinde durdu, tekneden karaya indiğinden beri herhalde ilk defa durmuştu. Elbisesinin koluyla yüzündeki teri sildi. Etrafına bakınmaya başladı. Deri askıyı omzundan indirip çantayı açtı. Keskiyi sağ eline, çantayı da sol eline alarak hızla tekrar yola koyuldu. Topuklarını defalarca yere sürterek ayakkabılarına yapışmış toprağı temizledi. Uzaklarda durgun göle benzeyen büyük bir siyah su uzantısı ışıldıyordu.

Kadının bakışı, alçak bir tepenin üzerinden geçerek etrafı dolaştı. Siyah balçık veya ona benzeyen bir çeşit

maddeden yapılmış, hepsi bir araya yığılı evlerden oluşan küçük bir köy göründü. Çatılarda çöp yığınları ve ters döndürülmüş küpler vardı. Sokaklar dar ve çıkmazdı. Ötede büyük bir çıplak arazi uzanıyordu.

Ufukta bir tepenin doruğu vardı. Köy bu tepenin altına serilmişti. Siyah suya benzeyen bir şey fışkırtan büyük borular tepeyi baştan başa yarıyordu. İçlerinden cıvaya benzer bir sıvı fışkıran geniş ağızlı kuyular da vardı; gaz kokusu insan kokusuna karışıyordu, ayrıca gece boyunca, hareket halindeki araçların ezdiği köpek cesetlerinin kokusu, tuzlanmış ateş balığı ya da füme ringa balığı kokusunu andıran bir kokuyla iyice ağırlaşmaktaydı.

Kadın yokuş aşağı inen toz toprak yolu takip etti. Omzunda çantası, hedefine yönelmiş, hızlı hızlı yürüyordu. Köy çocukları caminin önündeki gölde oynuyordu. Yaşlı adamlar çıplak toprağa çömelmiş, sabit bir şekilde ayak parmaklarına bakarak ve arada sırada gözlerini semaya dikip boşluğu süzerek oturuyorlardı. Kara abaların altına gizlenmiş bir dizi kadın, başlarında küplerle yavaşça yürüyordu.

Kadınlar yerlerinde durup onu izlediler. Gözleri ufak yarıklar arasından ışıldadı. Ancak o, elinde keskiyle, aradığı şeyi düşünerek yoluna devam etti. Elbisesinin koluyla terini silmek için bir an durup çevreye göz gezdirdi. Borular sanki sonsuza kıvrılıyor, yolsa göle doğru iniyordu. Çantasından ufak bir harita çıkarıp uzun süre baktı, sonra buğulu gözlerini semaya çevirdi. Tam o sırada, köyden ufak bir kız yanından geçti. Kızın üzerinde kara bir aba vardı, iki küçük göz dışında hiçbir yeri görünmüyordu. Kadın ona yol sordu, ancak çocuk korkup çabucak uzaklaştı. Kadının yüzünde tedirginlikle karışık bir şaşkınlık belirdi.

Ufukta birkaç kuş dolanıp duruyordu. Gökyüzünün mavisi ve kuş kanatlarının devinimi, kendisine duyduğu

güvenin bir miktarını da olsa geri kazanmasına yetti. Önündeki yol sağlam görünüyor, ancak ayaklarının altındaki toprak gittikçe ıslak ve yumuşak bir hal alıyordu. Köy, gölün derinliklerine batmıştı sanki.

Durduğu yerden uzun uzun seyretti çevreyi. Nasıl bir köydü bu? Yoluna devam etmek için ayaklarını oynattı, fakat birdenbire şiddetle esen rüzgâr az kalsın onu yakalayıp sürüklüyordu. Ayaklarını toprağa sımsıkı basıp bir duvara tutunmasaydı sürüklenecekti de. Duvar, bedeninin ağırlığıyla sallanmaya başladı.

Mırıltı şeklinde duyulan bazı seslere kulak verdi. Uzakta duran, bir başka ufak kızla konuşan çocuğu gördü. İkisi baş başa verip ona baktılar. Kadın, onlara seslenip köyün adını sormak istedi ve yüksek sesle haykırdı. Çocuklar dönüp giderlerken kambur sırtlarından onların aslında iki yaşlı kadın olduğunu anladı.

Saatine baktı. Yediyi on geçiyordu. Keskisiyle toprağa vururken aklında bir soru belirdi, "Tanrıçaların yer altında yaşaması gerçekten mümkün mü, kendisini buraya çekmek için çevrilen bir dolap olamaz mı bu?"

Uykudaymış gibi gözlerini kapadı. Köşelerinde hiçbir mobilya olmayan kare bir oda gözlerinin önüne geldi. Odada, donuk sarı renkte bir örtüyle kaplı, çift kişilik tahta bir yatak vardı. Örtünün üzerinde eski bir kan lekesi seçiliyordu. Rafta arkeoloji hakkında birkaç kitap, tek göğüslü tanrının ufak taş heykeli ve iki çıkık göğsüyle iki geniş kalçası olan Tanrı Ahenaton duruyordu.

Patronu, piposundan çıkan dumanın ardından, ona arada bir göz atardı. Erkek tanrının bir yahut iki göğsü olabileceğine, ancak tanrıçaların var olmadığına inanırdı; şayet olur da bir tane varsa bile, kendi başına bir tanrıça değil, bir tanrının karısı olmalıydı.

Departmandaki erkek ve kadın iş arkadaşları da patronu gibi düşünürdü. Arkeoloji departmanına çaresizlikten

gelmişlerdi. *Arkeoloji* sözcüğünü telaffuz ederken dudaklarını büzerler, yaşayan varlıklardan çok mumyalar onları cezbederdi. Yerin derinliklerine çekiliyorlarmış gibi gözleri yuvalarından fırlardı. Hepsi aynı biçimde yürürdü. Boyunları bükük, göz kapakları gözlerinin üstünden sarkar gibi. Kartal burunları ve uzun saatler boyunca bir masanın ardında oturmaktan sarkan şişko kalçaları vardı.

Gözlerini semaya çevirdi. Gökyüzünde, çocukluğundan beri hep aynı konumlarda duran yıldızlar ve gezegenler gördü. Teyzesi, çok uzaklardaki zar zor seçebildiği bir yıldıza işaret etmişti. Oradaki Mars; şuradakiler de Merkür, Jüpiter ve Satürn. Daha ötedeki yıldız ise hepsinin sultanı Venüs.

***

Gözlerini yıldızdan ayıramıyordu. Birdenbire hareket başladı. Venüs yerinden kımıldayıp gökyüzünü karşıdan karşıya böldü. Uzun, ince kuyruğu ardına serildi. Sonra öbür yıldızlar birbirinden uzaklaşmaya başladılar; oraya buraya hareket ediyor, hayvan suretleri alıyorlardı. Boğaya, aslana, balinaya ve akrebe benzeyen yıldız kümeleri vardı.

Ayaklarının altındaki toprak da sallanmaya başladı. Çevresine baktı. Uzaklarda beli bükük, beyaz sarıklı bir adam yürüyordu.

"Deprem mi oluyor, amca?"

"Hayır, boğa, boynuzlarını sallayıp dünyaya tosluyor."

Doğrudan kulağına konuşuyormuş kadar net geliyordu adamın sesi. Bir kuyunun dibinden sesleniyordu sanki. Adam ağır ağır uzaklaşıyordu; yalnız kambur sırtı görülebiliyordu şimdi. Yavaş yavaş bir sis bulutunun içinde yok oldu.

Kadın, avazı çıktığı kadar bağırarak ona seslenmek istedi, ancak sesi sisler arasında dağılıp gitti.

O sırada boğuk bir kahkaha çınladı. Aba giymiş, çocuğa benzeyen yaşlı kadındı bu. Ufak gözleri yarıklarının içinde ışıldadı.

"Boğa değil bu, kardeş."

"Ne peki?"

Küçücük yaşlı kadın dumanlı bir toz bulutunun içinde kayboldu. Kadın, ayaklarını yere sıkıca basmıştı. Çantanın askısını tutup çekiştirmeye başladı. Yeryüzünün bu çılgın hareketleri karşısında yapabileceği tek şey, olduğu yerde, sapasağlam durmaktı.

Gözlerini ufka çevirdi. Siyah düzlükler, uçsuz bucaksız bir çöl gibi önünde uzanıyordu. Siyah renkteki kum hareket ediyor, rüzgâr çok kuru esiyordu. Dilinin yüzeyi çatlamışken, gözleri karanlıkta bir damla su arıyordu. Derken hareket eden bir şey fark etti; bukalemuna benzeyen ufak bir yılan. İleri doğru sürünürken gözleri ışık saçan bu siyah derili yılanın devinimleri zarif, kıvrılışı hafif ve neşeliydi.

Çantanın askısını sıkıca tutan eli gevşedi. Belki de bu şekilde ayakta durmak gerekli değildi. Kendisini rüzgâra bıraktı, başlangıçta bedeninin alışık olmadığı bir tavırla. Bedeni ağırlaşmış gibiydi. Sonra hafifledi. Teslimiyete benzer bir hisle gözlerini kapadı. İçine, mahcubiyeti andıran yeni bir duygu dolmaya başladı. Sıcaktı. Siyah toz her adımda ayakkabılarına doluyordu. Bir an için durup, topuklarını birbirine sürttü. Başının çevresine sarılı örgülerini açtı. Başını sallayarak örgüleri bozdu. Siyah zerrecikler, ter kokusu tarafından cezbedilmişçesine burnuna ve alnına yapışarak yüzüne yayıldı.

Kalçalarının yere değmemesine dikkat ederek çömeldi. Elbisesini kirletmek istemiyordu. Çantayı açıp keskiyi çıkardı. Birkaç defa toprağa vurdu, fakat koku daya-

nılmazdı. Burnunu mendille tıkadı. Boynu öne eğikti. Yeryüzü önünde uzanıyor, karanlık gitgide koyulaşıyordu. Yokuş aşağı yürüdü, ama onu gören olsa yürüdüğünü düşünmezdi. Eli, köy evlerinin duvarlarına benzeyen balçıktan bir duvara çarptı. İçeriden gelen bazı sesler duydu. Elini duvara dayamış dinlenirken, öbür eli keskinin üstündeydi ve hızlı hızlı soluyordu.

Duvarın içinden bir kapı açıldı. Bir su değirmeni çarkının, paslanmış metal rezelerin ya da köhne odunun gıcırtısı gibi bir ses çıkardı açılırken. Başında topraktan yapılmış şişkin karınlı kocaman bir küp taşıyan, siyah aba giymiş genç bir kadın göründü. Ellerinin yüzeyi çatlamış, büyük ayakları deri ayakkabıların içinde nasır bağlamıştı. Topuklarının rengi karaydı sanki. Başı, alnının yukarısından düğümle bağlanmış siyah bir eşarpla sarılıydı. Başının üzerindeki ağzına kadar dolu toprak küp devrilmek üzereymiş gibi eğik duruyor, ancak devrilmiyordu. Genç kadın döndü ve küpü eliyle tutmadan başını çevirdi, tek bir damla su dökülmedi içinden.

Genç kadın onun elindeki keskiye bakıyordu. Keskin alet taşıyan bir kadın hiç görmemişti daha önce. Bir adım geri çekildi.

"Bu sadece bir keski."

"Nedir o, kardeş?"

"Onunla toprağı kazıp tanrıça arıyorum."

"Ne?"

"Tanrıça Sehmet'i mesela."

"Sehmet!?"

Kadın altüst olmuştu. Bedeni titremeye başladı. Fakat başının üzerindeki küp olduğu gibi yerinde duruyordu.

"Bana biraz su verir misin?"

"Ne?"

"Su... su..." diye yineledi, haykırmaya başlayarak. Kadın, fal taşı gibi açılmış gözlerle, meleyen bir koyunu

seyreder gibi dik dik ona bakarak duruyordu. O sırada, onu neredeyse yerden koparan şiddetli bir rüzgâr daha esti. Genç kadın başını sallayarak duruyor, ama küp hâlâ yerinden kıpırdamıyordu.

"Kimsin sen?"

Genç kadının gözlerinde kuşku görerek çantasından kimliğini çıkardı: isim, cinsiyet, göz rengi; meslek: arkeoloji departmanında araştırmacı; temiz sicil, evli, çocuksuz. Dosyası temizdi. Sigorta primleriyle vergilerinin hepsi ödenmişti. Ne borcu ne de polis kaydı vardı. Şimdiye dek aleyhine verilmiş hiçbir hüküm yoktu.

Okuma bilmediğinden, kadın onun kimliğine boş boş baktı. Bir iğneyle tutturulmuş fotoğrafı inceledi.

"Neden yüzünü kapatmıyorsun? Hiç utanma yok mu sende?"

Genç kadın, kimliğini ona geri verdikten sonra sırtını çevirdi, dudaklarını emerek ve deri ayakkabılarını takırdatarak patikadan aşağı ağır ağır yürüdü. Siyah topukları, yerdeki tozu havaya saçıyordu. Sırtında deve kamburuna benzer bir çıkıntı vardı. Etrafına, kafalarında küplerle başka kadınlar toplanmıştı. Baş başa verip fısıltıyla konuşmaya başladılar. O küçücük kadına benzeyen biri koşa koşa gitti. Bir süre sonra, çevresinde bir sürü erkekle geri geldi. Erkeklerin üzerlerinde bol entariler vardı ve başları sarıklıydı.

Kadınların uğultuları sürdü, ancak alçak bir fısıltıdan ileri gitmiyordu sesleri. Sonra erkeklerin sesi yükseldi. Kollarını havaya sallayıp tepinerek hepsi aynı anda konuşuyordu. Yoğun bir toz bulutu kalktı. Derken seslerin hepsi bir anda dindi, etrafa bir sessizlik çöktü. Bir köpeğin uzaklarda havlamasından başka hiçbir ses duyulmuyordu. Kadın yola koyulup adımlarını hızlandırdı. Ancak sesler onu takip ediyordu. Yüzünde çil gibi kara lekeler olan siyah kefiyeli bir adam ona durmasını emretti.

"Hey sen, kadın!"

"Kadın" sözcüğü, bir cam kıymığı gibi kulaklarını deldi. Yüzü kasıldı. Bu adam, herkesin geçebileceği bir yolda ne hakla ona durmasını emredip, sert bir tonla konuşabiliyordu? Adama sırtını dönüp yoluna devam etti. Fakat peşini bırakmıyordu adam. Tepine tepine ardından yürüyor, durmadan o çirkin haykırışı yineliyordu.

Tahta bir değnek gibi uzun kolunu uzatıp, kadının kolunu kavradı. Ağzını kulağına dayayıp, "Kadın!" diye bağırdı. Ağzından keskin bir koku saçıldı ve dışarı siyah bir salya akıntısı sızdı. "Kimsin sen?"

"Ben saygıdeğer bir araştırmacıyım ve..."

"Nereden geldin?"

Döndü ve başıyla gelmiş olduğu patikayı işaret etti. Selin getirdiği kara sularla örtülmüş uzun, karanlık bir yer altı mahzenine benziyordu patika. Gözlerini kapadı, sonra açtı.

"İzne çıktım ve..."

"Biz hiç böyle bir şey duymadık."

"Geri dönebilir miyim?"

"Bu saatte dönmene imkân yok."

"Sabaha kadar bir oda kiralayabilir miyim?"

"Yalnız mısın?"

Adam defalarca başını salladı. "İmkânsız."

Yine ayaklarını yere vura vura ondan uzaklaştı.

Kadın çantasını açıp haritayı çıkardı. Yoksa yerleri karıştırmış mıydı? Çömeldi. Uzaktan izleyen birisi, onun uyumak üzere olduğunu zannederdi. Ancak o, derin düşüncelere dalmış, nerede olduğunu saptamaya çalışıyordu. Kalemle işaretlediği bir noktaya geldi. Keskiyi eline alarak kazmaya başladı.

Kazarken çok yorgunmuş gibi başı aşağı sarkıyordu. Belki de doğru yere gelmişti, belki de burada bir tanrıça gömülüydü. Fakat ortalıkta zifiri bir karanlık vardı ve

gözlerinin önünde küçücük siyah benekler uçuşuyordu. Toz toprağı temizlerken gözüne öküz boynuzuna benzer bir şey ilişti. Tam kolunu uzatacakken, arkasından gelen birtakım sesler duydu. Entari giymiş bir sürü adam tepeden ona bakıyordu. Başlarında beyaz sarıklar vardı. Arkalarında siyah abalar içinde kadınlar duruyordu. Bir tanesi abasının altından çıplak göğsünü açtı; ince, beyaz bir sıvı çıkana kadar siyah meme ucunu parmaklarıyla sıktıktan sonra abasının altından ufacık bir çocuk çıkardı. Bebek, minik çenesiyle meme ucunu yakalayıp, şapırdata şapırdata emmeye başladı.

Adamların sesleri kadınlarınki kadar silikleşti. Küçük bir halka oluşturarak yere çömeldiler. Büyük bir taşın ortasında şefleri oturuyordu. Şefin küçük parmağında bir yüzük parıldıyordu ve başının üstünde Kral Hazretleri'nin bir fotoğrafı vardı. Fotoğraf, renkli lâmbalar ve huni gibi bir hoparlörle çevriliydi.

"Kral Hazretleri'nin doğum günü vesilesiyle dilediğimizce para harcamamız emredildi."

Ses, Kral Hazretleri'nin sesiydi ve fotoğrafta dudakları kıpırdıyordu. Adamlar, parmaklarıyla gözlerini ovuşturdular. Göz kapaklarının köşeleri buruşup kızarmıştı. Bakıştılar ve hep bir ağızdan, "Her şeye kadir," diye yinelediler. Yine sessizlik çöktü. Hepsi gözlerini ovuşturup, parmak uçlarına yapışan siyah benekleri incelediler. Entarileriyle silip tekrar gözlerini ovdular.

Kral Hazretleri'nin sesi hoparlör üzerinden lafı geveledi. Tuhaf bir vurguyla telaffuz edilen sözler belli belirsiz duyuluyor; ne söylediği anlaşılmıyordu. Şef, hoşnutlukla başını sallayınca, ötekiler de başlarını salladılar. Şef, başını sallamayı bırakınca onlar da bıraktılar. Şef oturduğu yerden fırlayınca, onlar da fırladılar. Şef, gecenin karanlığında kaybolunca, öteki adamlar da arkasından kayboldular, tabii onların arkalarından da kadınlar.

Geride, Kral Hazretleri'nin gökyüzüne direksiz asılmış fotoğrafı ve onun da yukarısındaki kornet kalmıştı sadece. Bir adam yerleri süpürüyordu. Adam yavaşça ona yaklaştı. Çilli ve kara kefiyeli adamdı bu. Yüksek sesle sümkürdü.

"Bu yerin temizlenmesi gerek."

"Peki, ben nerede uyuyacağım?"

"Gel benimle."

Tepeden aşağı doğru inen patikaya yöneltti kadını. Ondan bir iki adım önde yürüyordu. Kadın ne zaman adamın yanında yürümek için hızlansa, adam gözlerini üzerine çevirip öylece duruyor, o da yine adamın arkasında kalabilmek için yavaşlıyordu. Adam, eliyle sırtını kaşıyarak, bedenini öne eğmiş, yokuş aşağı iniyordu.

Adamın peşinden gitti. Düşmekten onu koruyacakmış gibi omzundaki çantanın askısını tutuyordu parmaklarıyla. Öbür elinde keski vardı; yürümekte olan bedeniyle uyum içinde salınıyor, fakat karanlıkta kendi kendine boşluktan sallanıyormuş gibi gözüküyordu.

Patika yokuş aşağı iniyor, toprak gitgide çamurlaşıyordu. Keskin koku iyice artmıştı. Kadının bacakları dizlerine kadar toprağa battı. Adam entarisini toplayıp beline bağladıktan sonra bir kayığa atlayıverdi. O da adamın arkasından atladı ve kayık sarsıldı. Kolunun bir hareketiyle dengesini sağlamasaydı suya düşecekti.

Manzara ona doğal göründü, keskin koku ve uçuşan siyah zerrecikler dışında: Bu siyah zerrecikler burnuna ve kulaklarına doluşuyor, gözkapaklarının köşelerine yapışıyordu. Karanlık, gözlerinin önüne kat kat yığıldı ve sessizlik üstüne abandı; içini rahatlatan tek şey sonsuz siyah denizde şıpırdayan kürekti.

Adam bir şarkı söylerken gözlerini ovalamaya başladı.

Sen yaşamı veren,
Sen ruhu alansın.
Merhametini esirgeme,
Taşkından koru bizi.

Şarkı söylerken gözleri ufka dalıyordu. Parmağının ucuyla gözünün kenarlarını sildi; parmağını uzun süre yakından inceledikten sonra entarisine sürttü. Sonra sırtını, koltukaltını ve kasıklarının arasını kaşımaya başladı. Birden keyiflenerek sesini yükselttiği nadir anlar dışında, hüzünle gecenin içine akıyordu sesi.

Adam duvara benzeyen kara bir kütlenin önünde kayığı durdurdu. Karanlık yönünde öne doğru eğildi. Gelişini haber vermek için gürültüyle boğazını temizledi. Etrafta köpek havlamasından başka bir ses duyulmuyordu. Kapıya vururken, "Aç kapıyı, birader," diye haykırdı.

Kapının arkasından başka bir adamın boğazını temizlediği duyuldu. Karanlığın diplerinden bir kapı açıldı. Kadının burun zarını acıtan bir koku dışarı fışkırdı. Büyük, kıllı bir elin tuttuğu titreşen ufak bir alev göründü ve boğazdan gelen hırıltılı bir ses, "Gir içeri, kadın!" diye emretti.

Bu sözcük artık canını yakmıyordu. Kulaklarında daha büyük bir acı vardı. Ufak zerrecikler her iki kulağının içine doluşuyor, zara veya sinirlere yapışan minik çakıl taneleri gibi sertleşiyordu.

Adamın sesi hafiften yükseldi, "Gir içeri, kadın!"

Olduğu yerde öylece duruyordu; boynunun, temiz hava arayışı içinde yukarılara, semaya çevrilmiş olması dışında bedeninin tek parçası kımıldamıyordu. Karanlığın içinden belleğini çıkarıyormuş gibi omzunun üzerinden askıyı çekti. Nasıl gelmişti buraya?

Adamın sesi daha çok yükseldi, "Sana söyleneni duymuyor musun?"

Ayaklarını kımıldatıp içeri girdi. Biçimi tanıdık gelen alçak bir eşiğin üstünden geçti. Ancak ev, bir kayık gibi ayaklarının altında sallandı. Sonra kapı, arkasından kapandı; başını çevirdiğinde kara çilli adam kaybolmuştu. Uzaklaşan kürek seslerini duydu. Diğer adam kesik kesik öksürdü, sonra da gürültülü şekilde sümkürdü. Kadın bir adım geriledi. İçinde bulunduğu kaygılı durum, onu çocukluğuna geri taşıyor gibiydi. Ağzından bir feryat koptu. Işık o kadar zayıftı ki neredeyse hiçbir şey göremiyordu. Parmak ucuyla gözünü ovaladı. Oda mobilyasızdı, yere çakılmış bir sandalye vardı. İçini bir kuşku kapladı. Evini hiç terk etmemiş miydi yoksa?

"Giysilerini çıkar."

Adamın sesi kulaklarına yabancı gelmiyordu artık. Rüzgâr pencereyi dövüyordu. Sıvı haldeki siyah iplikçikler kapının altından içeri sızıyordu. Tavandan yağmur gibi siyah damlacıklar akıyordu.

Aslına bakılırsa, hiç pencere yoktu odada. Tahta kalaslar vardı sadece. Zemin de aslında zemin değil, hasta kediler gibi ayaklarının altında gıcırdayan kalaslardı. Ayakkabılarının topuklarına ya da ayakkabılarını çıkardığında ayak tabanlarına yapışan, ter gibi bir rutubet kalasların arasından içeri doluyordu.

"İğrenç kokuyor burası!"

Burnunu mendille tıkadı ve gözlerini kapattı. Adamın sesi, öbür dünyadan sesleniyormuş gibi hırıltılı ve uzaktan geliyordu. Gecelik entarisinin içinde ayakları ve dizleri gözüküyordu sadece. Üst kısmı bir gazetenin ardında gizliydi. Siyah kalın harfler, minnacık yatay sıralar halinde dizi dizi baskıdan fırladı:

Arkeoloji Departmanına araştırmacılar alınacaktır.

* * *

Daktiloyla iş başvurusunu yazdı. İsmini, yaşını ve dinini yazması gereken kutucukları doldurdu. Cinsiyet başlıklı kutucuğa "kadın" diye yazdı. Departman başkanı fal taşı gibi açılmış gözlerle onu süzdü, "Bu departman sadece erkekleri kabul ediyor. Yaptığımız iş, yani toprağı kazmak kadınlara göre değil."

"Benim teyzem toprağı kazardı, annem de toprağı kazıp tohum ekerdi ve..."

"Kazı başka türlü bir iş... Toprağın derinliklerinde tanrı aramayı kastediyorum."

"Ama tanrılar gökyüzünde, öyle değil mi?"

"Bunlar başka tanrı. Sen arkeoloji hakkında hiçbir şey okumadın mı?"

Ayağının altında sürünen bir şey fark etti. Yılan kuyruğu gibi uzun, yumuşak bir şey. Çatıdan düştükten sonra kıvrıla kıvrıla dönüyor, kendine bir tünel kazıyordu. Çatıdan damla damla siyah su akıyordu. Bu incecik akıntının çevresine karınca, süleymancık, kertenkele ve neşeyle kanat çırpan bok böceklerine benzer hamamböceği sürüleri toplanmıştı.

Adamın gazetenin arkasından gelen sesini duydu. Adam, kendi kendine konuşuyor veya bir başlığı yüksek sesle okuyordu. Lambanın etrafında dolanıp duran minik kanatlar, böylesine karanlığa gömülmüş odaya canlılık getirerek biraz olsun neşe saçtılar. Yürümekten şişen ayaklarını alçak oturağa uzattı. Derisi siyah bir tabakayla kaplanmıştı ve soyuluyordu. Çantası omzundaydı, keski de çantanın içindeydi elbette. Bulunduğu yeri tanımaya çalışarak çevreye göz gezdirdi. Siyah duvarın tepesinde o şeyi tekrar gördü. Siyah bir kertenkele ya da bukalemun olmalıydı. Ufacık gözleriyle ona baktı. Aralarında bir arkadaşlık kuruluyordu.

Adam gürültülü biçimde boğazını temizledi. Kertenkele yarığın içine gizlendi. Gazetenin arkasından adamın

kertenkeleyi nasıl olup da gördüğünü anlayamadı kadın. Adamın gövdesinin üst bölümü tamamıyla gazeteyle örtülüydü. Gecelik entarisinin içinden ancak ayakları ve dizleri görülebiliyordu. Belki de bunlar, onunla başka bir varlık arasında doğabilecek herhangi bir arkadaşlığa mani olmak için nöbet tutan duyargalardı.

"Akşam yemeğini hazırla," dedi adam, ona yemek pişirsin diye tuttuğu bir kadına seslenir gibi. Daktiloda yazdığı formda bunun için boşluk yoktu. İş başlıklı kutucuğa çoktan "tanrıça araştırmacısı" diye yazmıştı. Adam tekrar yüksek sesle, "Açım!" diye bağırdı.

Mutfaktaki pencere, üzerine bir kalas çakılarak kapatılmıştı. Gazete parçaları aralıklara sokuşturulmuş ve kapının altından girebilecek sızıntıyı önlemek için kapının ardına yığılmıştı. Musluk da gazete kâğıdıyla tıkalıydı.

Eviyenin önünde dururken, adamın arkasında durduğunu hissetti. Boynunun ardında adamın nefesini duydu. Kibrit yakmasını bilmediğini görünce adam, ona revolvere benzeyen bir şey verdi. Baş parmağıyla üzerine bastırınca revolvere benzeyen şey çatırdadı ve içinden kıvılcım çıktı. Kadın çocuklar gibi güldü.

Ufak şeyler onu hep güldürürdü zaten. Karanlık dağıldı ve ufukta ışık belirdi. Adamın başını gururla yukarı kaldırdığını gördü. Gözleri adamın bakışını izledi. Tavandan siyah damlacıklar damlamaya devam ediyordu.

"Nedir bu?"

"Ne olduğunu bilmiyor musun?"

"Hayır"

"Bu petrol."

"Petrol tavan arasından mı sızar?"

"Elbette, yerin seviyesi yükseldiği zaman tavandan ya da doğrudan gökten akar.

"Gökten de petrol mü akar?"

"Gök istediğini sınırsızca verir."

Okulda okurken petrolün sadece yeryüzünün derinliklerinde bulunduğunu öğrenmişti. Milyonlarca yıl boyunca ölü bedenlerin, ısı, bakteri denen ufak organizmalar, toprak ve kum zerreleri ve maden tozları sayesinde bozunması sonucu meydana geliyordu. Bütün bunlar, su nüfuz eden küçücük zerrelere bölünüyor ve içine kumla ufak kireçtaşı kırıntılarının dolduğu gözenekli kayaçlarda depolanıyordu. Petrol, ufacık zerreler arasına sıkışarak iki yalıtılmış katman arasındaki dar aralıklarda toplanıyordu. Katmanlardan biri yukarı çıkmasını engellerken, üzerinde yüzdüğü ve yerin derinlerindeki öteki su katmanı daha aşağı sızmasını önlüyordu. Kapan görevi yapan geçirimsiz bu iki katman petrolün yüzeye çıkmasına mani oluyordu. Tabii bir deprem, volkan ya da savaş zamanı düşen bir bombayla sarsılmazsa.

Kadın dudaklarını büzüp sessizce durdu. Adamın boynu hâlâ yukarı uzanıyordu, gökyüzünde bir tanrıçaya seslenir gibi. O da başını kaldırdı, ancak adam arkasından başını tuttu. Ardında duruyor, utanmadan ona sürtünüyordu. Istırap içinde büzüldü. İş sözleşmesinde böyle şeyler için boş kutucuk yoktu. Sinişi, adamın ruhuna güven aşıladı ve ona daha sıkı yapıştı. Nefesi, arkadan boynuna değiyordu. Kolunu uzatıp göğsüne doladı. Sonra eli, sol göğsünün üstünde durdu. Adamın petrol kokan siyah tırnaklarını gördü.

"Önce banyo yapmayacak mısın?"

"Ne?"

Kızmıştı. Daha önce tanıdığı hiçbir kadın böylesine cüretkâr olmamıştı. Az kalsın elini kaldırıp kadının yüzüne patlatacaktı tokadı. Belki de gerçekten kalkmıştı eli. Sonra birden takatsiz düşerek geri çekildi. Ahşap bir rafın üstündeki küçük cam şişeyi işaret etti. Ağzını öyle çok açtı ki, boğazında titreşen kırmızı küçük dili görülebiliyordu.

"Dört damla."

Kadın adamın boğazına dört damla akıttı. Adam, gözlerini uzun süre kapalı tuttu, sonra açtı. Kadın, dilinin ucuyla kendi alt dudağını yaladı.

"Su mu?"

"Hayır. Bunlar, susuzluğu sudan iyi gideren ve bağırsakları temizleyen bir çeşit yağ damlacıkları. Aç bak ağzını."

Kadının ağzına önce bir damla, sonra da ikinci bir damla akıttı. Kadın beş parmağıyla şişeye yapıştı, fakat adam şişeyi sertçe çekerek kadının elinden aldı ve sakladı. "Kanuna göre yalnız iki damla içebilirsin."

Kadın boynunu büktü. Son derece bitkin bir haldeydi. Bu kanunu daha önce duymuştu sanki. Uykuya daldı ve rüyasında sıcak suyla duş aldığını gördü. Gökyüzü masmavi, tarlalar yemyeşildi. Tırnaklarında toprak kokusu vardı. Günbatımında köprüde oturuyor, yıldızların belirmesini bekliyordu.

Göz kapağının altında yanma hissiyle uyandı. Odayı karanlık basmıştı. Ağır ağır yanan bir lambadan belli belirsiz bir ışık yayılıyordu. Adam, açık gazetenin ardındaki yerinde oturuyordu. Ayakları zeminin üstünde çıplaktı.

Kadın çantasını koltukaltına soktu. Ayaklarını yavaş yavaş mutfağa sürükledi. Bir fincan siyah çayla geri geldi. Adam kolunu uzatıp tek söz söylemeden fincanı aldı, uykuya dalar gibi kendinden geçti. Gazete yerde, tomar halinde dürülmüştü. Onu yerden alıp açtı, sayfaları art arda çevirdi. "Bir kadın izne çıktı ve geri dönmedi. Kanuna göre onu barındırmak ya da gizlemek yasak."

Çantayı sessizce omzuna astı. İhtiyatla kapıyı çekip dışarı çıktı. Rüzgâr, aç kurt gibi uluyordu. Ayakları adım başı yere gömülüyordu. Çamuru kuru topraktan ayırt etmekte zorlanıyor ve destek olarak duvarları kullanıyordu; tıpkı küçük bir kızken, henüz yürümeyi öğrenmeden önce onu elinden tutan teyzesiyle birlikte yaptığı gibi.

Bir, iki, patiğini bağla.
Üç, dört, kapıya yürü.
Yardım et İffet Ana ona.

Küçük bir kızken İffet Ana'nın kim olduğunu bilmezdi. Bakire Meryem'di belki de. Gecenin karanlığında, bazen İffet Ana'nın yüzü köy çatılarının üstünde dolanırdı. Bazı körler görme kabiliyetlerini, bazı felçliler de sağlıklı bacaklarını onun sayesinde geri kazanmışlardı. Belki de Bayan Zeynep Kadın'dı o, teyzesinin acılarını dindirmeyi başaran tek peygamber.

"Ne diyorsun?"

"Peygamber olacağım... insanları iyileştirebileyim diye."

"Aklını mı kaçırdın sen? Kadından peygamber olmaz."

Adamın sesi netlikle kulağında çınlayarak rüyalarını dağıttı. Bir erkek sesi. Belki kocası, belki de patronuydu. İşe giriş görüşmesi sırasında masasının arkasında oturuyor, ona art arda soru sorarken dudaklarının arasında siyah bir pipo sallanıyordu.

"İlk su tanrıçası Numu hakkında ne biliyorsun?"

"Numu mu?"

"Ya doğa ve bereket tanrıçası İnana hakkında?"

"İnana mı?"

"Ya ölüm tanrıçası Sehmet?"

Tanrıça denen şeylerin var olduğunu bile bilmiyordu. Peygamberlerin hepsi erkekti, hiç kadın yoktu aralarında. Bu durumda kadın tanrı nasıl olurdu? Hangisinin rütbesi daha yüksekti; peygamberlerin mi, yoksa tanrıların mı? Ölüm tanrısına gelince, onun adı Sehmet değil, Azrail'di ve kadın değil, erkekti.

Lamba ışığında okuyordu. Adam her zamanki yerinde oturuyordu. Üst yarısı gazetenin ardına saklanmıştı.

"Okuyor musun?"

Yalnız ayakları ve bacakları gözüküyordu. Sıska dizleri, geceliğinin altından dışarı çıkıyordu. Dizlerinde göz mü vardı bu adamın? Kitabını açıp okumaya başlar başlamaz, dizlerin birbirine çarptığını görebiliyordu; kızmış mıydı?

"Bırak kitabı!"

"Sınav yarın. Tekrarımı henüz bitirmedim ve..."

"Ben açım."

Bileğindeki saate baktı. Dokuzu on geçiyordu. Bir saat önce ona yemek hazırlamıştı zaten. Bu kadar çabuk nasıl olur da acıkır? Acıktıysa da tencere ocağın üstündeydi ve mutfak ise sadece üç adım uzağındaydı. Dizlerini birbirine vurduğunu ve parmak uçlarını takırdatarak ayaklarını havada salladığını gördü.

"Susadım."

İstekleri hiç bitmiyordu. Bir çocuk gibi, ne kendini doyurabiliyor ne de kendine içecek bir şey alabiliyordu. Kadının kitap açtığını görür görmez bağırıyordu. Sanki kitap, kadınına el uzatan başka bir erkekti.

Kitabı yastığın altına sakladı. Adam derin uykuya dalıp, horultusu düzenli olarak yükselip alçalmaya başlayıncaya dek bekleyecekti. Kitabı açtı ve okudu. Tanrıça ananın kızına verdiği buyruklar vardı kitapta:

"Anneni unutma sakın."

"O seni nasıl tuttuysa sen de onu öyle tut."

"Bütün bir sene boyunca seni karnında taşıdı."

"Sana hayat verdi ve öldü."

Gecenin sessizliğinde kulaklarında çınladı ses. Rahminde bir cenin olduğu zaman hariç annesinin sesini hiç duymamıştı. Adam, uykusunda ses duymuş gibi ters döndü ve sanki öfkeden tüyleri diken diken oldu. Aniden gözlerini açınca kitabı sakladı. Adam öbür tarafına dönüp uyumaya devam etti. Kıpırtısızca, bekleyerek durdu. Adam uyuyor muydu, yoksa uyumuş gibi mi yapıyordu,

karar veremedi. Soluk alıp verişi henüz gürültülü bir hal almamıştı ve horultusunun iniş çıkışları düzenli değildi.

"Uyanık mısın?"

Gözlerini kapadı ve dudaklarını büzdü. Düzenli biçimde solumaya başladı. Sonra uyuyakaldı. Bedeni sanki bir kuyunun dibine düşüyordu.

* * *

Rutubetten her şey ıslanıyordu, yatak örtüleri bile. Keskin kokulu siyah bir rutubet. Adam, elleri ve ayaklarının üstüne çömeldikten sonra kolunu ona doğru uzattı. Konumunu hiç değiştirmeden, yüzüne dik dik bakıyordu. Dudakları alışılmadık bir tarzda aralıklı dururken, göğüs kılları açıktaydı.

Adamın bu oyunu sürdürmeye kararlı olduğunu anladı. Bu yüzden bedenini bilerek kastı. Dudaklarını büzüp, uyuyormuş numarası yaptı.

Siyah sıvı, bir çağlayanın çıkardığına benzer bir sesle aşağı daha gür akmaya başladı. Adam orada otururken, sıvı dizlerine kadar yükseldi. Adam esneye esneye hantal bedenini kaldırdı. Gözlerini ovuşturdu. Leğenin içine sümkürdü. Mutfaktan bir kepçe getirdi. Zeminden siyah sıvıyı toplamaya koyuldu. Gövdesini iyice aşağıya büktü. Kepçeyi doldurup, aynı anda gövdesini dikerek kaldırdı ve küpün içine boşalttı. Hiç ara vermeden arka arkaya bir sürü küp doldurdu.

"Yerdeki sıvı çok hızlı yükseliyor."

"Bütün iyi şeyler Allah'tan gelir."

"Boğuluyorum."

"Karşımda öyle durma. Dizlerinin üstüne çök."

Kadının bir deve gibi çökmesini sağladı. Eski bir bez parçasını bükerek sıkıp halka olacak şekilde katladı ve kadının başına yerleştirdi. Duvara çivi çakarmış gibi üst

üste vurduğu darbelerle bezi başına iyice tutturdu. Sıkıca yere basıp, belini bükerek eğildi; küpü kaldırıp kadının başına koydu. Rüzgârın esmesiyle sağa sola sallanan küp neredeyse düşecekti. Ağırlığın altında boynu bükülen kadın, küpün sallanmasına aldırış etmeden birer birer ayaklarını hareket ettirdi. Daha önce bu yolda yürümüş gibi doğal biçimde patika boyundan ilerledi. Dizi dizi yürüyen kadınları biliyordu ve şimdi onlardan birisiydi. Kadınlar, aynı o zamanki gibi ağır, fakat kararlı adımlarla ilerliyorlardı. Fırtına azmıştı ve çağlayan uğulduyordu. Sert rüzgârın savurduğu saman gibi sarsılıyordu bedenleri. Başlarının üstünde sakince duran küpler dışında her şey sallanmaktaydı.

Bedeni takatsiz düşmüş bir halde geri geldi. Dizlerini çenesinin altına toplayıp, başını çantasına yaslayarak zemine kıvrılıp yattı. Boğazı kurumuş, dili çatlamıştı. Karanlıkta gözlerini açıp, cam şişeyi aradı. Hiçbir yerde yoktu. Uykusuna döndü. Sonra bir gürültüyle uyandı. Adam, koyun ya da keçi gibi bir hayvan yakalamıştı. Bir bıçakla hayvanın boğazını kesmişti ve fıskiye gibi kan boşanıyordu. Adamın gözleri, kadını ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu; sonra sesi gürledi: "Hey, sen. Gel de pişir şunu."

"Ben et yemem."

"Senin yemen gerekmez. Yapman gereken, sadece bunu pişirmek!"

"Pişirmeyeceğim."

Adam, ani bir hamle yaparak kadının boynuna bir bıçak dayadı. Parıldayan bıçağın kenarına bakan kadın, başını eğdi; elleriyle boynunu örterek büzüldü.

Bedenini cansızca mutfağa sürükledi. Boynunun çevresindeki kanı sildi, gaz ocağını yakıp tencereyi koydu. Tavana kadar buhar yükseldi tencereden. Adamın, arkasında durduğunu hissetti. Adam, etin kokusunu içine çe-

kiyor, arkadan ona sürtünüyordu. Yemek için iştahı açıldığında, başka iştahları da açılıyordu. Kadın; bedenini ona teslim edip, uykuya daldı. Uyurken bir acı hissetti. Vicdan azabı çekiyordu. Nasıl oldu da bir öğün karşılığında kendimi ona teslim edebildim?

Sabah, şiddetli bir rüzgâr esiyordu. Rüzgâr şiddetinin doruğa çıktığı sırada, kürek sesine benzer bir ses ilişti kulağına. Bütün dikkatimi sese verirken kalbi güm güm atıyordu. Teyzesininkine benzeyen bir kadın sesi işitti.

Adam gözkapaklarını kımıldatınca ses dağılıp gitti. Dik dik bakan siyah gözbebekleri ortaya çıktı. Eski bir paçavrayı kaptı; herhalde şalvarıydı. Saat kurar gibi iki eliyle tutup bükmeye başladı paçavrayı. Sicim haline getirdikten sonra da kadının başına yerleştirdi. Belden eğilmesini sağlayıp tek eliyle küpü kaldırdı.

"Çok ağır! Boynumu kıracak."

Kendi kendisine konuşuyormuş gibi geri geldi sesi. Rüyasında geziniyormuş gibi sokağa çıkarak küpü şirkete taşıdı. Bedeni bu yüzden güçlüydü belki de. Yorulmadan küp taşıyabilmişti. Yorgunluktan ziyade, rüya gören biri gibi bir çeşit hafiflik duyuyordu. Fakat kalbinde bir ağırlık vardı. Özsaygısı olan bir öküz bile böyle bir işi reddederdi. Bunu kabul edecek tek yaratık, soyu tükenmiş bir tür eşekti muhtemelen. Küp de soyu tükenmiş bir türdendi. İki kulağı ve tek göğüslü tanrı gibi şişkin bir hamile karnı vardı.

Uzaklardan bazı sesler yankılandı. Hep bir ağızdan çıkan belli belirsiz bu naraları, mırıltı halinde sesler, boğuk kahkahalar, sonra da sessizlik takip etti.

Tek bir adım bile ilerlemeden yürüyormuş hissine kapılıyordu. Önceden bulunduğu yerde duruyordu sanki. Eşikle arasındaki mesafe iki adımdan fazla değildi. Kapı açıktı. Adam, gazetenin arkasında oturuyordu.

"Fırtına sürüyor."

"Bekleyebilirsin."

"Bu vaziyette mi?"

"Petrol toprak üstüne çıkmaya başlayınca, hiçbir şey onu yolundan alıkoyamaz. Güneş parlarken ve kuruduktan sonra icabına bakmalısın onun."

"Küpün sıcaklığı başımı yakıyor."

"Beklemekten başka yapılacak hiçbir şey yok, hiçbir şey."

Yukarı baktı, "hiçbir şey" sözcüğünü telaffuz ederken. Gri bir bulut gökyüzünde dönüp duruyordu.

"Petrol havadaki su buharını içine çekiyor. Güneş bulutları dağıtınca kuraklık meydana geliyor."

"Kuraklık mı?"

"Evet, sıvının yerini katı madde alıyor ve ayakların batmadan üzerinde kolayca yürüyebiliyorsun. Üzerinden tank bile geçebilir."

"Tank" sözcüğünü telaffuz ederken adamın gözleri sulanır gibi oldu. Savaşa alacaklardı onu belki de. Yatağın üstündeki yeri boş kalacaktı ve kadının ona yemek pişirmesi gerekmeyecekti. Küpün ağırlığından, boyun kaslarım gerdi. Ayağıyla yeri tepti.

Adam, patikayı gözlemekle meşguldü. Büyük alayın öncüleri görünmüştü. Davul taşıyan bir dizi insan milli marşı çalıyordu. Havai fişekler patlıyor; motosiklet sürüleri ve uzun siyah arabaların içindeki saray görevlilerini gazeteciler takip ediyordu. Kral Hazretleri, dev bir tankın içinden kitleleri selamlıyormuşçasına el sallıyordu. Onun yanı başında şirketin başkanı oturuyor, halkı selamlamak üzere şapkasını kaldırıyordu.

Kadın, boş yolda ilerlerken, bambudan bir kamış kalçasını sızlattı.

"Eğil çabuk!"

Saygılarını sunmak için nasıl eğilmesi gerektiğini bilmiyordu henüz. Belini aşağı büküp, gövdesinin üst kıs-

mını arka tarafa itti. Bu haliyle, diz çökmek üzere olan bir deveye benzedi. Adam ona marşı öğretmeye koyuldu. Kısık, yarım perdeden, tekdüze bir sesle marşı söylerken, her hece sonunda, entarisinin koluyla terini kuruluyordu.

"Milli marş mı bu?"

"Evet, biz burada, 'Ülkemi seviyorum' ilkesine bağlıyız."

"Senin ülken mi burası?"

"Annem burada gömülü; insanın annesinin gömülü olduğu yer, onun ülkesidir."

"Ülke" sözcüğünü söyledikten sonra yerlere kadar eğildi. Gözyaşlarını gizlemek ister gibi gözkapaklarını indirdi. Ölüm kendini göstermedikçe, annesinin adını hiç ağzına almazdı. Kral Hazretleri'nin yüzüyle mühürlenmiş ufak bir parça kâğıt ve acil bir çağrı belgesi tutuyordu ellerinde.

Kadın, açık gözlerle yatıyor, kulak kabartıyordu. Adamın yatağa, yanına oturduğunu duydu. Duvara dikti gözlerini adam. Kolunu uzatıp, arkadan adamın boynunu okşadı. "Gitme, annenin mezarı dışında orada senin olan hiçbir şey yok."

"Gitmeyen herkes öldürülüyor."

"Giden de öldürülüyor."

"Ölümden kaçış yok."

"O zaman bırak, nasıl ve ne zaman istersek ölelim."

Bunu sessizce ve yataktan çıkarken söyledi. Çantasını omzuna asıp keskiyi eline aldı. Fırtınaya karşı gözlerini kısarak hızlı hızlı yürüdü. Ayakları, dizlerine kadar siyah suya battı. Hareket etmek imkânsız görünüyordu. Durdu, gözleriyle karanlığı delip kulak kabarttı. Ses, başlangıçta belli belirsizdi, rüzgâr esintisi ya da entarilerin sallanması gibi. Köy evlerinin bulunduğu yamacın dibinden geliyordu, sonra yavaş yavaş yamacı tırmandı. Tef

çalışına ya da davul vuruşuna benziyordu. Bir kadının tek ayak üstünde fırıl fırıl döndüğünü gördü. Etrafındaki kadınlar halka oluşturmuştu ve saçları dalgalanıyordu. Dişlerini birbirine çarpıyor, kollarını boylu boyunca uzatıyorlardı. Yerküre gibi kendi çevrelerinde dönerek tepindiler. Tek ağızdan şarkı söylüyorlardı:

İffet Anamız,
Azalt yükümüzü.

Ortadaki kadın uzun boyluydu; siyah bir eşarp bağlıydı başında. Ayağıyla yere vururken teyzesine benziyordu. Tanrıça anaya yakarır gibi gözlerini semaya kaldırdı. Her dönüşünde bedeni sarsılıyordu. Hareketleri giderek hızlandı ve çevikleşti. Son galeyanın doruk noktasında, bedeni öyle hafifledi ki parçalanıp dağılmıştı sanki. Zaman durdu, sessizlik çöktü. Sonra hareket tekrar başladı, okyanusa doğru aktı sanki.

İffet Anamız,
Taşkından esirge bizi.

Okulda kızların söylediği eski bir ilahiydı sanki. Dudakları aralandı ve şarkıyı mırıldanmaya başladı. Fenerlerin karanlığı delişiyle dudağının ucunda donup kaldı sözcükler. Gözlerini kapadı; köpek havlamasından başka hiçbir ses duyamıyordu. Metal tekerlekler toprağı dövdü. Saçlarını siyah eşarpların altına gizleyerek saklandı kadınlar. Kalan tek kişi, ortada duran uzun boylu kadındı. Erkekler onu çevreleyip yük arabasına taşıdılar. Önce tek bir feryat duyuldu, sonra da ortalığa sessizlik hâkim oldu.

Eve nasıl döndüğünü bilmiyordu. Gözkapakları bir araya yapışmıştı. Parmak uçlarıyla göz kenarlarını ovuşturdu. Pus gibi siyah zerrecikler gördü. Sel akıyordu çev-

resinde. Tırnaklarındaki keskin koku onu gerçeğe döndürdü. Rüya gibiydi her şey. Kesin olan tek hareket, petrolün hareketiydi. Tuhaf bir hareketti bu da. Hepsinin tersine işliyordu sanki.

Adam savaştan tek kolla dönmüştü. Sabah, yeniden küpü doldurmak için dışarı çıktı. Kaldırdığında, sağlam kalan kolu, ağırlığının yarısını yitirmiş gibi zayıf, bir deri bir kemik görünüyordu. Rüzgârda sallanıyor, sonsuz bir devinimle bir kalkıp bir iniyordu. Denizdeki suyu kovayla boşaltmaya kalkan biri gibiydi.

"Boş, beyhude dünya!" diye duyulamayacak kadar hafif bir sesle mırıldandı kadın. Boynu, yükün altında büküldü. Adamın petrol doldurduğu zamanki kolunun hareketi kadının küpü taşırkenki boynunun hareketine benziyordu. Kadın azgın bir kısrak gibi yerine mıhlanıp, ayaklarını sıkıca yere sapladı. Ne var ki öyle durmak imkânsız görünüyordu. Petrol boşanıyordu ve sıvı haldeydi. Bedeni hafif olanlar onun üzerinde yüzebilirdi. Bedeni hafif olsaydı, kadın da yüzebilirdi sanki. Fakat suyun üstünde durmasını öğrenememişti. Denize girmeden önce giysilerini çıkarması gerekiyordu, oysa kadınlar giysilerini çıkaramazlardı.

Zaman kavramı olmadan gözlerini kapadı. Sımsıkı yumduğu gözkapaklarıyla saatine baktı. Sonra, gözlerini açmadan saatin kaç olduğunu öğrenemeyeceğini hatırladı. Gözkapaklarını bir araya bastırdı, sonra bir gözünün yarısını açtı. Beşi on geçiyordu. Ufukta donuk ışınlar vardı; bunların şafağa mı yoksa akşamın alacakaranlığına mı işaret ettiklerini anlayamadı.

Yataktan kalkmaya koyuldu. Kımıldamadan önce, adamın derin uykuda olduğundan emin olmak istedi. Gürültü etmeden, bir ayağını ötekinin önüne koydu. Adam öbür tarafına döndü ve uyumaya devam etti. Uzun bir süre onu seyretti. Öksüz bir çocuk gibi top ha-

linde kıvrılmıştı. Ümitsizliğe benzer bir hisle uykuya teslim olmuştu. Alnına bir hoşça kal öpücüğü konduracakmış gibi adamın üzerine eğildi. Uyanıp da kendisini bulamadığında, onun hakkında ne diyecekti acaba? Bilinci hâlâ işliyordu ya da öyle zannetti. Bir hoşça kal öpücüğünün ona zarar dokunmazdı yine de.

Kapıyı açıp dışarı çıktı. Birkaç adım ilerleyince toprak daha yumuşak bir hal aldı. Ayakları dizlerine kadar battı. Sol bacağını, sonra da sağ bacağını sıvıdan dışarı çekmeyi başardı. Sonra nefes nefese geldiği yönde geri döndü.

Adam, mutsuzmuş gibi başı eğik oturuyordu. Ona duyduğu özlemle kadının gözleri yaşardı sanki, "Kaçmaya çalıştım, ama başaramadım."

Adam kımıldamadan sessizliğini korudu.

"Burada kalamam!" Kaskatı kesilmişti ve sesi öfkeliydi. Adamın sessizliği ve eğik başı ürkütücü bir anlam kazanmaya başladı. Yoksa kaderi sonsuza dek onun kaderine mi bağlı kalacaktı?

Güneş gökyüzünde yükselmişti. Kırmızı bir renkle alevlendi güneşin ışınları. Gölün bazı köşeleri ateş aldı. Gökyüzünü ve güneş topunu saklayan bir duman yükseldi. Adam gözlerini ovarak kafasını kaldırdı. "Bu duman Allah'ın bize lütfu, çünkü sıcaklığı azaltıyor."

Adamın sesi öfke dalgaları uyandırmıyordu artık kadının bedeninde. Yüzüne çaresizlik sinmişti. Çıplak ayak duruyor, başı göğsünün üstüne sarkıyordu. Kemikleri teslimiyetle sarkarken, çantanın askısı da omzunda gevşekçe sallanıyordu. "Evet, karşı koymak manasız."

Sesi bitkin ve hemen hemen hiç işitilemeyecek kadar kısık çıkıyordu. Adam da duyamadı. Adamın eğik başı, onun insancıl bir yönünü ortaya koyuyordu. Bir duygu vardı kadını adama bağlayan. Bunun aşk olmadığı kesindi ama.

Adamın ayağı aniden kaydı ve yüzüstü düştü. Kadın kalkmasına yardım etti ve üstündeki tozları silkti. Fakat adam onu geri itti ve yüzü kasıldı.

"Sen böyle duruyor olmasaydın, düşmeyecektim."

"Ayağın kaydı."

"Ayağım yüzünden olmadı!"

"Ayağın yüzünden değilse, niye oldu?"

"Senin yüzünden! Sen yolumda öyle durduğun için."

Adamdan uzakta duruyordu. Ne olursa olsun, yere düşmesinin sebebi o değildi. Yine de başka bir şekilde akıl yürütemiyordu adam. İzlediği prensip şuydu: "Başına bir talihsizlik gelirse, bir kadın yüzündendi. Başına iyi bir şey gelirse, kendisi sayesindeydi."

Tek laf etmedi. Başını ellerinin arasında tuttu. Adamın ayağının kaymadığını farz etmesi gerekiyordu. Yere düşmesinin sebebi oydu. Öyle durduğu için özür dilemeliydi.

Orada öylece duran adamın ayaklarına kapandı, gözlerine baktı. Vücudu buz kesmişti. Bir an için kendisini ölü farz etti. Sonra uyandı. Çağlayan şiddetle akıyor, her şeyi boğuyordu. Yine de köy halkı, sanki hiçbir şey yokmuş gibi işine devam ediyordu. Gazete satıcılarının sesleri yükseldi. Adam sessizce duruyordu. Sessizlik, söz olmadan da her şeyin apaçık ortada olduğunu doğruluyordu. Küp önündeydi, göl arkasındaydı ve başka hiçbir şeyin önemi yoktu.

Bedeni bitkin bir halde yerde yatıyordu. Başına eşarbı bağladı ve gözyaşlarına boğuldu. Şişmiş gözkapaklarının köşelerini yakarak akıyordu gözyaşları. Kirpiklerine yapışan toz tarafından emilip, siyah iplikçikler gibi yanaklarından aşağı akıyorlardı.

Başını adama çevirdi. Adam yerinde duruyordu. Gömleğini çıkarıp göğsünü açıkta bırakmıştı. Parmaklarıyla bir araya yapışmış kıllarıyla oynamaya başladı.

Çıplak bedeninde gayri insani bir şeyler vardı. Başını bu göğse yaslayamazdı kadın. Bir kutu gibi kilitli, enli bir kare. Aklına keskiyle onu açmak geldi. Ancak eli yerinden kımıldamadı. Zaman zaman aklından gelip geçen bir hayaldi bu sadece.

Keskiyi almak için elini uzattı. O anda, yan tarafını keskin bir sızı kapladı. Katılaşmış bir parça petrol, içine çektiği havayla beraber akciğerine dalmıştı sanki.

Ağzından bir feryat koptu ve adamın ayağına sarılmaya yeltendi. Yüzü asıldı, tereddüt içinde kalarak yerinden kıpırdamadı. Adamın onun acısını dindireceğine ilişkin ümidi yoktu. Fakat adam oradaydı. Onun varlığında ya da ayağına sarılmaya yeltenişinde bir şeyler vardı. Gevşekliği hariç yüz hatlarında veya gözlerindeki ürkmüş bakışta acıyı hafifleten bir şeyler seziliyordu.

Ayaklarını adama doğru birkaç adım kımıldatmayı başardı. Eli göğsünde, acıyan yeri bastırıyordu. Aralarında aşağı yukarı bir adım mesafe kalana dek ona yaklaştı. Daha önce hiç böylesine ümitsiz bir erkek yüzü görmemişti.

Gözlerini semaya kaldırdı. Güneş batıyor, ışık kaybolup gidiyordu. Birden, uyuyacakmış gibi kıvrılırken buldu kendini. Boynu sert bir açıyla öne bükülünce korkup yerinden sıçradı ve tekrar dik bir pozisyona kavuştu. Omzunun üstündeki deri askıyı tutup kuvvetle çekti. Çanta omzundan kayıp yere düştü. Keski aniden çantadan dışarı fırladı.

Serin bir meltem esti. Elbisesinin düğmelerini açtı ve serinliği çıplak teninde hissetti. Rüzgâr, teninde canlandırıcı etki yapıyor; çocukluğundaki mutlu anları ona geri getiriyordu. Bütün çocukluğu üzüntüyle geçmemişti elbette. Günbatımında köprüde oturduğu zamanlara ait bazı mutlulukları yok değildi. Adamın ona baktığını gördü. Çıplak göğsüne bakıyordu. Adamı baştan çıkarmak

gibi bir niyeti yoktu. Bütün istediği meltemdi. Meltem, kabarmış cildini rahatlatıyor ve terini kurutuyordu.

Sıcak havanın ağırlığı altında çıplaklığı doğaldı. Fakat adam, göğsüne dik dik bakmayı sürdürüyordu; göğsünü kasten açmıştı sanki. Elbisesini kapatmak için elini uzatmak üzereydi, ama yapmadı. Çaresizce gözlerini kapadı. Evet, kaçabilirdi. Daha önce kaçmamış mıydı? İzne çıkmak için duvarda bir delik açıp dışarı sıvışmamış mıydı?

Bakındı. Onu içeri tıkacak dört duvar yoktu. Uçsuz bucaksız sıvı yüzeyler vardı sadece. Siyah dalgalı bir gölet ya da göl. Bir kayık bulabilir ya da palmiye yapraklarından kendisi bir kufa yapabilirdi. Çocukken hurma ağacı yapraklarından ufak kayıklar yapardı. Yaprakların kanatlarıyla da uçaklar.

Bedenini destekleyerek yavaş yavaş doğruldu. Adımlarını adamın bulunduğu yönün tersine çevirdi.

Birkaç adım yürüdü. Belli bir mesafeden adama baktığında, adam daha insancıl bir hava yayılıyordu. Ona daha sevecen bakıyordu. Gözlerini adamdan alamıyordu. Adam onu çağırabilirdi istese. Fakat sessiz duruyordu; çapraşık bir şeyler vardı sessizliğinde.

Birkaç adımdan fazla gitmeyip geri döndü. Adam evin içine girmişti. Bir şişeden ağzına su akıtarak sırtüstü yatıyordu. Alt dudağının kenarıyla, üst dudağına düşmüş olan bir damlayı sildi. Onun gelmesini beklemiyormuş gibi çevresine bakındı.

"Bencilsin, öyle değil mi?"

"Evet, ama ben bir sürü erkekten daha iyiyim."

"Bu kesin."

"Yarın, ödeneği verdiklerinde, sana payını vereceğim."

"Yarın burada olmayacağım."

"Ne dedin?"

"Yalvarırım, geri dönmeme yardım et. Kocam beni bekliyor. Birçok açıdan kuşkulanıp üstüne saldırmış ola-

bilirler; işyerindeki patronum da ondan daha az şüphe çekmemiştir. İzne çıktım, bu da şüphe uyandıran bir şey. Fakat ben tanrıça aramaktan başka hiçbir şeyle ilgilenmiyorum. Tanrıça Sehmet'i duymuşsundur belki."

"Sahmutt?"

Dudaklarını büzdü kelimeyi söylerken. Alt dudağı dışa kıvrıldı ve dilini damağına çarparak "t" sesinin telaffuzunu değiştirdi.

"Arkeoloji hakkında hiçbir şey bilmiyor musun?"

"Kral Hazretleri'nin doğum gününde dilediğimizce tüketmemizi buyuruyorlar."

"Neyi tüketmemizi?"

"Şişeleri."

"Artık hiçbir şey istemiyorum."

"Sorun nedir o zaman?"

"Neden beni özgür bırakmadığını anlamıyorum."

"Seni özgür bırakmak mı?"

"Senin gibi bir insanoğluyum ben de ve haklarım var."

"Ne?"

"Kadın hakları! Bilmiyor musun?"

"Biz öyle bir şey duymadık. Yalnız erkek hakları var bizde."

Gözlerini indirip sessizce iç çekti. Yüzü asıldı, omuzları çöktü. Cevap vermeye kalkışmadı. Sözler anlamsız görünüyordu.

Adam da uzun bir sessizliğe gömüldü. Ayaklarına bakar gibi başını eğdi. Belki de uykuya dalmıştı. Sonra başını kaldırdı, gözleri kadına bakıyordu. "Niye burada kalmak istemiyorsun?"

"Niye burada kalmamı istiyorsun?"

"Benim işim burada."

"Buna iş mi diyorsun sen?"

"Benden boşalacak yeri sabırsızca bekleyen uzun bir kuyruk var."

Kolunu kaldırıp ufuktaki siyah bir sıraya işaret etti. Gözleri, adamın parmağını izledi. Sıra, güneş ışınlarıyla biraz dağılmış kara bir bulutun ardında hafif eğri bir teker gibi yok oluyordu. Siyah zerrecikler gibi hareket halinde görünüyordu; bir araya yapışmış, aşağı doğru eğik başlara benzeyen, yürürmüş gibi yavaşça ileri giden binlerce zerrecik. Eğri büğrü, adım adım ilerliyorlardı. Kıvrık bıyıklı adamlar, peçeli, yüzsüz kadınlar. Fırtına patladı ve yeni bir bulut göründü. Gözden tamamen kayboldular. Yay şeklinde ufukta beliren siyah sıradan başka, insanlardan hiçbir iz kalmadı.

Gözlerini adama çevirdi. Adam, bir balta alıp zemine vurmaya koyuldu. Küpleri birbiri ardına dolduruyordu. Kadına sırtı dönüktü. Kadın parmak uçlarına basarak dışarı sıvıştı. Azar azar uzaklaşıp kaçabilirdi. Adam yüzünü ona çevirene kadar kaçmayı başarırdı belki.

Tahta levhanın üzerindeki ekmek somununu gördü ve birden açlıktan midesinin kazındığını hissetti. Çantasını omzundan indirip kolunu uzattı. Ekmekten bir ısırık aldı, sonra bir tane daha, ondan sonra bir tane daha. Adam onun yediğini gördü. "Benim yemeğimi yiyip de itaat etmeyi nasıl reddedersin?"

"Senin yemeğin mi bu?"

"Elbette."

"Senin alnının teriyle karnımı doyurmuyorum ben. Aynı senin gibi ben de alın teri döküyorum."

"Benim gibi mi?"

"Evet. Şirkete küpleri her gün ben taşımıyor muyum meselâ?"

"Şirket!?"

Kelime tuhaf bir şekilde kulaklarında çınladı. Esrarengiz bir kelime. Şirket. Nedir şirket? Bu şirketteki ortakları kimler? Küp küp petrolü kime satıyorlar? Onlar için her gün ne kadar ödeniyor? Adam maaş alıyor mu? Geldiği

günden beri o hiçbir şey almamıştı. Elleri hiç para görmemişti. Gözlerinin önündeki dünya bulanıklaştı. Başını adama çevirdi. Adam, baltayla yere art arda vurmaya koyuldu. Yavaş, sert bir hareket. Sonra baltayı yana fırlattı. Esnedi. Entarisinin koluyla terini kuruladı. Küfeyi ağzına kadar doldurdu. Ciddi bir tavırla yavaşça kaldırdıktan sonra küpün içine boşalttı. Küp gürültüyle çatırdadı.

"Bir kadının para için çalışması doğru değil."

"Niye çalışsın o zaman?"

"Daha büyük bir amaç için."

Sözcükler mantıklı geliyordu. Hayatının başka bir amacı vardı. Daha büyük olan amaç için daha küçük bir amaca razı olabilirdi. Bu fikir, içini rahatlattı.

Küpü kaldırıp başının üstüne yerleştirdi. Boynu yükün altında eğildi, fakat hemen sonra doğruldu. Epeyce yapışkan olan katılaşmış petrol, küpün göbeğinde sallandı ve küpün ağzından buhar gibi bir şey yükseldi.

Şirkete doğru yola koyuldu. Gölgesi, gölün yüzeyine yansıyordu. Başındaki küple, boynuzları arasında güneş topunu taşıyan tanrıça Hathur'u andırıyordu.

Bundan gurur duyarmış gibi boyun kaslarını gerdi. Küpün tabanı güneş gibi sıcaklık yayıyordu. Hiçbir şeye aldırış etmeden kararlı adımlarla yürüdü.

Uzaktan, daha da kara bir düzlüğün üstündeki kara bir leke gibi görünüyordu şirket. Baca gibi gökyüzüne yükselen bir arazi parçası. Güneş altında kırmızı görünen siyah zerrecikler ve alevler savuruyordu dışarıya.

Belki de burada doğmuştu, bundan başka bir hayatı olmamıştı hiç. Ani bir hareketle boynunu büktü, koca küp az kalsın düşecekti. Kolunu kaldırıp çabucak küpü yakaladı.

O yaklaştıkça, şirket ondan uzaklaşıyordu sanki. Güneş ortadan kayboldu, gece çökmeye başladı. Uyumaya yatacakmış gibi birden seriliverdi arazinin üstüne.

Çocukluğundan beri, başının üstünde herhangi bir şey olmasına tahammül edemezdi. Küpü başından indirip sırtına aldı. Daha iyi bir duruştu bu muhtemelen. Sırtına sıcak geçerse, orada bir tek kemik vardı. Oysa başa geçen güneş, beyni eritir.

"Eşeklerin, başlarında değil de sırtlarında yük taşımaları bundan mı?"

Aklına gelen fikir onu hayrete düşürdü. Zihni daha faal çalışmaya başladı. Eşekler ona kadınlardan daha zeki görünüyordu. Erkeklerin, başları üzerinde bir şey taşımayı niçin reddettiklerini de anladı. Küpü sırtının biraz daha aşağısına indirdi, böylelikle yükü hafifledi. Ferahlatıcı bir rüzgâr yavaş yavaş göğsüne doldu. Başı ağırlıktan kurtulmuştu; içine yeni bir fikir doğdu. Çeşitli fikirler geliştirdikçe hayreti arttı. Bedeni sarsılmaya başladı. Bir isyan dalgası hararetli bir titreme gibi benliğini kuşattı.

Elbisesinin koluyla alnındaki teri sildi. Hayatını düşündü. Onu aciz bırakan şey neydi? Çocukken ne olmak istemişti? Yorgunluktan takatsiz düştü bedeni. İffet Ana gibi bir peygamber olmak, felçli bacakları yürütmek ve hasta gözlere sağlık vermek istiyordu.

"Kadın peygamber mi!? Biz daha önce hiç böyle bir şey duymadık!"

"Deliliğini teyzesinden miras almış."

"Şeytan onun ruhunu ele geçirmiş, bu yüzden inatçı."

Gözlerini kapatıp uykuya daldı. Uykuya dalarak ümitsizliğe direniyordu. Coşkusunun bir kısmını geri kazanıyordu zihni. Solucanların toprağa sızdıkları gibi bedeninin içine sızıyordu umut. Bileğinin üzerindeki saate baktı. Zaman geçiyor, o yatıyordu. Ayağa fırlayıp keskiyi kaptı.

Petrol değiştikçe toprak da değişiyordu. Güneş ve rüzgârın hareketiyle değişiyordu petrol. Kadının solu-

ması, göğsündeki umut ya da umutsuzluk derecesine göre bir yükselip bir alçalıyor; damarlarındaki kan, kollarından keskisine, keskisinden toprağa, topraktan petrole, rüzgâra ve güneşe doğru akıyordu.

Her şey, evrenin kanunu buymuş gibi, harikulâde bir uyum içinde dönmeye başladı. Petrol değişirse çevresindeki her şey değişiyordu. Petrolün gücü, inanışın ötesinde ya da alışılmadık bir türdeydi. Katılaşmış petrol, sıvı petrol gibi değildi ve dipte biriken petrol çökeltisinin bambaşka bir kıvamı ve tamamıyla farklı bir ağdalılığı vardı. Yeryüzünün derinliklerinde her şey değişiyordu, nem bile. Ardı ardına dönüp dolaşıyordu kadının kafasında fikirler ve keski amaçsızca dövüyordu toprağı. Hiçbir şey iz bırakmıyor ve her şey hiçbir şeyle sonlanıyordu.

Döndüğünde adamı gözleri açık, sırtüstü yatarken buldu; sigara içiyordu. Adam başını biraz ona doğru çevirip, "Bir şey mi dedin? Konuşmuyor muydun?" dedi. Elindeki sigaranın alevine bakıyordu. Ateş kurtuluştu belki de.

"Ne dedin?"

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey" derken sesinde bir teslim oluş vardı. Ortalık sessizliğe gömülmüştü. Bir zerrecik tutuşsa ateş her şeyi sarardı. Yanarak ölmek fikri ona cazip gelmiyordu. Ayaklarını kapıya yöneltti. Yuvarlak kapı kolunu iki eliyle çekti. Açılmıyordu. İçine rutubet nüfuz etmişti ve dip kenarı zemine yapışmıştı.

Adam, ayakkabısının topuğuna bastırarak sigarasını söndürdü. Sonra gazeteyi alıp ardına saklandı. Kral Hazretleri'nin fotoğrafını ve şöyle diyen başlığı gördü kadın:

Doğum günü vesilesiyle, Kral Hazretleri Zafer Heykeli'nin yıkanmasını buyuruyor.

Gözlerini kapadı, sonra açtı. Yılan gibi bir şeyin hareket ettiğini gördü. O şey, onu görünce, selâmlar gibi kuyruğunu kaldırdı. Selâma karşılık vermek için başını eğdi. Yılan duyulur bir sesle tısladı. Kadın onun başka bir dilde bir şeyler söylediğini fark etti. Anladığını belirtircesine başını aşağı yukarı salladı.

Yılan, ani bir harekete dönüştü eliyle. Adamın kafasının üzerinden gazeteyi çekti.

"Hiçbir insanoğlunun katlanamayacağı şeyler meydana geliyor ve sen dünyada yanlış giden hiçbir şey yokmuş gibi koltuğuna yayılıp sigara içiyor, gazete okuyorsun."

"Sorun ne?"

"Sorun bu. Anlayamıyor musun?"

Kadının dairesel bir hareketle yukarı işaret eden parmağını takip etti adamın gözleri.

Zafer Heykeli kaymaktaşından yapılmıştı ve petrol zerreciklerinden kara bir tabakayla örtülüydü. Yıkanmadan önce yüzü, petrol lekeleriyle kaplı, kapkara görünüyordu.

Kadının kutlamalara katılmaması imkânsızdı. Buyruk, daktiloyla yazılı ve şahin simgesiyle mühürlü olarak gazetede basılmıştı. Kadınların yıkama işini üstlenmesi, erkeklerin de düzgün sıralara dizilip selâm durması gerekiyordu.

Heykeli yıkayarak ne kadar zaman geçirdiğini bilmiyordu. Kendini teslim etmişe benziyordu heykel. Kollarının hareketi, kaburga kemiklerinin altındaki kalbinin atışı ve bileğindeki saatin tıklamasıyla aynı anda nefes alıp veriyordu. Yıkama işlemi sonsuza dek sürecek gibiydi; düşünmeyi gerektirmiyordu, başka bir eylemden kaçmaya yönelik bir çabaydı belki de. Yıkamadan sonra heykelin yüzü, Kral Hazretleri'nin yüzü gibi bembeyaz oldu.

Uzun zaman heykele bakmayı sürdürdü. Güneyden esen bir rüzgâr gözlerini petrol zerrecikleriyle doldur-

du. Canı yanınca gözlerini yumdu. Arkadan bir ses duydu, adamın eli neredeyse ona dokunuyordu.

Gözlerinin yarı yarıya açtı. Adam değildi bu. Başının üzerinde yeryüzünü yahut güneş topunu taşıyan bir kadın gördü. İleri doğru kıvrılan iki uzun boynuzu vardı bu kadının. Işık solgundu, belki de gözlerinin şişkinliği yüzünden görüşü zayıflamıştı. Kadının yüzünü göremiyordu. Başının üzerinde ne taşıdığına emin olamadı.

Zihni hiçbir şeyden anlam çıkaramaz bir hale gelmişti. Aşırı sıcakla birlikte her şey kafasının içinde birbirine karışıyordu. Burnundan damla damla ter döküldü. Terini silmek için kolunu kaldıracak gücü yoktu. Bıraktı, gözyaşlarıyla beraber sel gibi aksınlar. Güneş düşmandı belki de. Sere serpe yere uzanırken bir kere daha çalıştı beyni, ancak bir kadın sesi düşüncelerini böldü, "Kalk, kardeş, yıkan. Daha nice mutlu yıllara."

Yattığı yerde ters dönüp kadını inceledi. Entarisi uzun ve siyahtı. Teyzesinin yüz hatlarına sahipti. Boynu, yükün altında bükülüyordu. Kadının hemen yambaşında bir lavabo vardı. Bir kaya parçası alıp, çatlamış ayaklarını ovalamaya ve siyah tabakayı çıkarmaya gitti. Ayaklarını, Zafer Heykeli'nin ayaklarıymış gibi, canla başla yıkayarak pırıl pırıl yaptı. Ayaklarının ovalanması hoş bir iç baygınlığı yaydı başına. Ayaklarıyla başı arasında nasıl bir bağ olabilirdi, bilemiyordu.

Güneşin darbeleri ve biraz da utangaçlık olmasa, yıkanmanın tadını daha çok çıkarırdı. Kadınla akrabalığı yoktu; o teyzesi değildi. Bütün giysilerini çıkardı. Çıplaklık ürkütücüydü. Daha önce bir kadının ya da bir erkeğin, özellikle de kocasının önünde çırılçıplak soyunduğu olmamıştı. Kocasına göre, o, Bakire Meryem kadar temizdi. İşyerindeki patronuysa ona İffet Ana derdi. Yani, birdenbire onu aramak zorunda kalana kadar.

"Belgeler nerede?"

"Ne?"

"Sakladığın belgeler."

"Ben hiçbir şey saklamadım."

"Üzerinde gördüm, kendi elinle yazmışsın, Kral Hazretleri'ne karşı."

"Ben hiçbir şey yazmadım."

"Kollarını kaldır!"

Kollarını yüksekçe yukarı kaldırdı. Adamın parmaklarının, göğüslerinin arasını yokladığını hissetti. Daha sonra bu parmaklar daha aşağıya, yasak bölgelere indi.

"Bedenin kutsallığına karşı bir saldırı bu."

Bilincini geri kazandığında bağırıyordu. Kadın hakları nerede kalmıştı? Yatakta yatarken buldu kendisini. Etrafında küp taşıyan başka kadınlar vardı. Kadınların gözlerinin üstünde bir bulut asılıydı. Kara bir petrol tabakası gözbebeklerini örtmüştü ve orada Kral Hazretleri'nin emri yazılıydı: "Üstünde kâğıt kalemle yakalanan her kadın dava edilecek."

Kadınların gözlerine ne zaman baksa, acının yoğunluğu artıyordu. Birbiri ardına yok oldular. İlk önce biri gitti, sonra da diğerleri. Duvarın öbür tarafından seslerini duydu. Bölük pörçük seslerle soluk soluğa konuşuyorlardı. Boyun eklemleri, küplerin altında çatırdıyordu. Yeri tepen ayaklarının sesi zor işitilir olmuştu. Rüzgâr, bu sesi, köy evlerinin bulunduğu köprünün altına sürükledi. Uzaklardan köpek havlamaları duyuldu. Soruyu zihninde evirip çeviriyordu, "Tek başına mı kaçsa, yoksa planını onlara da açıklasa mı daha iyi olurdu?"

* * *

Plan açıklanmamıştı henüz. İşyerindeki patronu da gizli bir rapor yazmıştı. Onun hakkındaki raporlar ancak gizli yazılıyordu artık. Departmandaki yerine başka bir

kadın geçmişti. Bürosunda oturup, merak içinde çevresine bakındığı görülüyordu. Sırrı öğrenmeden böyle bakınmaktan vazgeçemezdi. Çekmeceleri açıp onun kâğıtlarını karıştırdı. Eski bir aşk mektubu ele geçirdi. Tekrar tekrar okuduğu birkaç dize şiir. Her dize aralığında, soluk alıp verişi, uzun bir iç çekişe dönüşüyordu. Gizli dosyanın içinde, onun doğum tarihini ve başında bir eşarpla çekilmiş teyzesinin bir fotoğrafını buldu. Gözleri evin üzerinde durdu. Dar sokakta, tuvaletsiz bir oda. İçindeki merak, onu kapı aralığından bakmaya itti. Karanlığa boğulmuş, mobilyasız odayı gördü. Gazete okuyarak oturan kocasına yan bir bakış fırlattı. Kocası, başını biraz kımıldatınca, yandan burnunu görebilirdiniz. Kral Hazretleri'ninkine benzeyen kocaman ve gaga gibi bir burun. Fakat kocanın hiçbir yerde fotoğrafı yayımlanmamıştı ve adı bilinmiyordu. Hiç kımıldamadan, sessiz sedasız oturuyordu. Sessizlik kadının yokluğunu ifşa ediyordu. O, kaçmayı başarabildiği için öbür kadının ruhu kıskançlıkla dolup taşıyordu şimdi. Nasıl kaçabilmişti? Çekip gitmiş, bir daha da dönmemişti, değil mi? Sırrı kalbine gömdü, ancak aklından çıkaramadı ve sonra benliğine rağmen sır ortaya döküldü. Söylenti, bütün arkeoloji departmanına yayıldı. Erkek ve kadın iş arkadaşları bir araya gelip fısıldaşıyorlar, hepsinin gözlerinde bir kıskançlık ateşi beliriyordu.

Bu kıskançlık mantıksız bir şey değildi. Memurların gözlerinde böyle bir kıskançlığın yansıması tamamıyla doğaldı. Çünkü bir memurdan daha kıskanç kimse yoktur. Özellikle de arkeoloji departmanında. O, insanların etrafta dolandığını görür, ancak kendisi tahta masasının ardına hapsedilmiştir. İnsanlar gelecekten bahsederler, o ise arkeolojik kazılarıyla geçmişte yaşar. Hayat ona aldırış etmez. O yaşasa da ölse de evrende hiçbir şey değişmeyecektir. Önünde hiçbir şey yoktur, gazete okur-

ken ya da yerin derinliklerinde tanrı ararken üzerine çöken pinekleme hali dışında. Bir çeşit kutsal aşktır bu, onun ölmeyi ya da çekip gitmeyi arzulamasına yol açan.

* * *

"Hiç kavga ettiniz mi?"

"Asla," diye cevap verdi kocası sorgu odasında. Polis, koltuğunda vücudunu ileri geri salladı.

"İntihar etmiş olması mümkün mü sizce?"

"Hiç zannetmiyorum."

"Ölmek istediği hiç oldu mu?"

"Asla."

"O zaman ortadan kayboluşunu nasıl açıklıyorsunuz?"

"Hiçbir şekilde."

"Hiçbir şekilde mi?"

"Evet, hiçbir şekilde."

Kocası, büzülmüş dudaklarla "Hiçbir şekilde" dedikten sonra çene kemikleri çatırdayana dek esnedi. Yüzünü gazetecilere çevirdi. Bir fotoğraf makinesi ışık saçıp, gözlerinin yüzeyini yaktı. Fotoğrafı iç sayfada çıkmıştı. Çenesi kare biçimindeydi ve yüzü olması gerekenden uzundu. Sol yanağının üzerindeki siyah ben dışında ayırt edici hiçbir özelliği yoktu. Kenetli dudaklarının arasından bir gülümseme sıyrılıverdi.

Çocukluğundan beri, fotoğrafını Kral Hazretleri'ninkinin yanında görmeyi hayal etmişti. Annesi kollarını semaya kaldırarak İffet Ana'ya, oğlunun Kral gibi olması için yalvarırdı. Niye olmasın, İffet Anamız? O da, Kralın çıktığı yer gibi bir karından çıkmadı mı?

Kadınların soluk soluğa konuşmaları, kara gölgeleriyle birlikte yok olmuştu. Uzaklardan köpekler havlamaya başladı. Köpekler nedensiz yere havlamaz. Bu kadınlar

bir ayaklanma mı planlıyor yoksa? Siyah zerrecik bulutlarının altındaki gözlerinde bir isyan bakışı vardı. Her zaman savuşturulmak üzere olunan bir karşı eylem.

Gözlerini açtı ve güneşin yakıcılığını hissetti. Çılgınca sayıklıyordu. "Karşı eylem" sözcükleri onu hayal bulutlarının içine çekiyordu. Bir küp gibi kadınların başlarının üzerine kurulmuş gördü kendisini. Köyün dar sokakları boyunca taşıyorlardı onu. Kadınların gözleri, çatılardan aşağı, ona bakıyordu. Ayaklarıyla yeri tepiyorlardı; Kral Hazretleri'nin fotoğrafı direğin tepesinde sallanıyor, sonra onların ayaklarının altına düşüyordu; onlar da fotoğrafı ayaklarıyla eziyorlardı.

Parmak ucuyla gözünü ovaladı. Canı yanıyordu; son derece bitkin bir halde yere uzanmıştı. Önünde uçan bir sinek gelip burnuna kondu. Soyulan bir deri parçasından ısırık almaya başladı. Sineği kovalamak için elini kaldırdı, ancak sinek yerinden kımıldamadı. Öbür elinde keski hareketsizce duruyordu. Uzaklarda köpekler birbirine havlıyor, çocuklar birbirine taş atıyor ve adamlar ellerini birbirine kavuşturmuş, oturuyordu. Petrol her tarafa fışkırıyor, gökyüzünün renkleri karanlığın içinde boğuluyordu.

"Akşam yemeğini hazırla."

Adamın sesi, kulaklarını delip geçti. Bir adamın karısına seslenirken kullandığı tümüyle doğal, emredici ton. Ücretsiz hizmetçi. Onun kocası değil miydi hem? Adamın onunla ne zaman evlendiğini tam olarak bilemiyordu. Muhtemelen onun yokluğunda evlenmişti onunla ve evlilik anlaşması o katılmadan hazırlanmıştı. Kadın, kendi evlilik törenine katılmıyordu her nasılsa; hem tüm resmi işlemler o yokken de halledilebiliyordu. Parmak kasları, keskinin etrafında büzüldü. Kasların içine kan pompalayan ani bir öfke dalgası. Elini kaldırıp toprağın içine vurdu. Keskinin başı katı bir şeye çarptı. Bronzdan

yahut kaymaktaşından bir heykel, fakat rengi volkanik cam gibi biraz donuktu.

Heykeli çıkarırken parmakları titredi. Parmak uçları heykelin yumuşak yüzeyini okşadı. Boynu ve göğsü yokladı. Eli, çıkıntılı göğüslere değdi. Çıplak göğüslü tanrıça Hathur'du bu; tam bir sunuş duruşunda, göğüslerini avuç içlerinde tutuyor, kollarının üzerinde bir çift yılan taşıyordu.

Bir petrol denizi dışarı fışkırıp her şeyi kaplasa bile heykeli ellerinde tutacaktı kadın. Nuh'un seli miydi yoksa bu petrol denizi? Arkeoloji kitabında sel felaketi, açlık ve kuraklık yılları, yüzey alanları giderek artan çöller ve dağlar hakkında okumuştu. Yeryüzü Buzul Çağ'ın eşiğindeydi ve atmosferin hassas dengesi bozulmuştu. Tanrıça ananın katledilmesinden sonra rejim devrilmişti.

"Yemek pişir! Açım diyorum sana!"

Bu sefer duymadı. Fışkıran petrolün sesi başka her şeyi örttü. Keskinin etrafındaki parmakları gevşedi ve geri çekildi. Gövdesini mümkün olduğu kadar germemiş ve başıyla köşenin üstünden bakmamış olsaydı, akıntı keskiyi elinden kapıverecekti. Kıvrılarak dönen petrol bir girdabı andırıyor, dünyanın dönüşü kadar süratli dönüyor ve kaynıyormuş gibi içinden dumanlar yükseliyordu. Bir çocuk gibi giyinikti ve "Anneciğim!" diye ağlıyordu.

"Anneciğim!" sözcüğüyle bedeni şiddetle sarsıldı. Hayatında ilk defa açıklıkla söylemişti bu ismi. Doğduğundan beri annesini hiç çağırmamıştı. Muhtemelen bu, annesi daha onu doğururken öldüğü ya da o zaman henüz konuşmayı öğrenmemiş olduğu içindi.

Fırtına dindiğinde mecalsiz bir şekilde gerindi. Hızlı hızlı soluyordu ve gözleri sımsıkı kapalıydı. Eski sel felaketi canlandı gözünde. İnsanların içini boğulma korkusu sarmıştı. Korkuları had safhaya ulaştığı zamanlar, her-

kes "anne" sözüne canı gönülden sarılırdı. Teyzesi korktuğunda "anneciğim" yerine "anne" diye figan edip, entarisinin aralığına doğru tükürürdü. Sokaklar dar ve hayvan dışkılarıyla tıkalıydı. Evler balçıktan yapılmıştı ve hayalet gibi gölgeler yaratan ufak lambalar dışında hiçbir tarafları görünmüyordu. Köy gecesi ürkütücüydü; şeytanın ortalıkta cirit atmasına çok uygun perili geceler. Onu gördüğünde köprünün altından geçiyormuş teyzesi. İnsan şekline bürünmüş, etten ve kemikten bir şeytanmış O. "Sel, şeytanın işi," demişler. Ve tanrıça anaya onları kurtarması için dua etmeye başlamışlar:

Sevgili anamız, neredesin?
Seni şeytan mı çarptı yoksa?
Yüzüne kalın bir peçe mi taktı?
Suretini çarpıttı ve ismini mi değiştirdi?

Uyuyordu, teyzesi ona kitaptaki bu şarkıyı okurken. Şarkı sesi yastığın altına, kulaklarının içine aktı. Birden şarkı bölündü ve kocasının sesi çınladı: "Ben açım. Duymuyor musun?"

Köşeye rahatça yerleştirdiği bedeninin konumunu değiştirmedi. Adamın öfkeli sesi bir kuyunun dibindeymiş gibi uzaktan geliyordu. Kulaklarıyla zar zor duyabiliyordu onu. Ses, bilincinin kıyısına dokunuyordu sadece. Güneşin yakıcılığını azaltmak için öbür tarafına döndü. İçindeki öfkeye rağmen, adamın sesi bir meme çocuğunun sesine benziyordu. Annesi onu sütten kesmemiş mi daha? Teyzesi onu sütten kesmeden önce, o, emziği kavrardı. Karanlıktı, güneş battıktan sonra sıcaklık biraz olsun azalmıştı ve selin sesi denizin dalgalarının hışırtısını andırıyordu.

"Ben açım." Adamın sesi nezaket doluydu şimdi. Açlık, erkeğin doğasını arındırır. Kaba dış görünümün al-

tındaki erkeği su yüzüne çıkarır. Yüreği anne şefkatiyle doldu. Mutfağa gidip ocağı yaktı. Revolver şeklindeki çakmağın üstüne bastırınca dışarı ateş fışkırdı. Çocukluğundaki gibi güldü. Alüminyum bir tencerede çorbayı ısıttı. Bir bıçakla patates soyup soğan doğradı. Tencereden buhar yükseldi. Tavandan damlayan petrol zerrecikleri çorbanın üstünde kara bir tabaka oluşturdu. Kepçenin sapıyla onları çekip aldı. Ancak zerrecikler damlamayı sürdürüyordu; bir cesedin üzerindeki sinekler gibi üstte yüzmeye devam eden birkaç siyah zerrecik dışında hepsini toplamayı başarana kadar, kepçenin sapıyla petrol zerrelerini çekip almaya devam etti.

Boruların petrol çekerken çıkardığına benzer bir sesle adam çorbasını yudumladı. Her yudum arasında rüzgârın uğultusu gibi bir sesle soluk alıyordu. Yemeğini bitirdiğinde ortalığa bir sessizlik çöktü. Şirket üniformasını üzerinden çıkarmadan gözlerini kapattı. Üniformasının rengi maviydi, ancak üstü petrol lekeleriyle kaplanmıştı. Gaz kokusu yayıyordu. Uyurken, bir önceki hayatında doğurduğu, ancak doğduktan hemen sonra ölen kız bebeğe benziyordu adam. Uyandığında adamı soyacak, bir kaya parçasıyla vücudunu ovalayacak, sonra da eski bir şalvar parçasıyla onu kurulayacaktı. Bir alüminyum tel demeti gibi olana kadar şalvarı ellerinin arasında bükecekti. Bir tencerenin dibiymiş gibi kuvvetle kuruladı adamı. Uzaklarda, köpekler birbirine havlıyor, kadınlar uyum içinde soluk soluğa konuşuyordu. Onlarla anlaşırmış gibi başını salladı; akciğerleri inip kalkıyor, kaburgalarının arasında kalbi güm güm atıyordu. Sonra hareketleri yavaşladı, tekdüze, birbirini tekrar eder bir hal aldı; oracakta ayakta dururken bile uykunun kucağına itiliyordu.

Adam yüksek sesle esnedi. Gazetenin ardında oturuyor, sigara içiyordu. Dudaklarının arasından dumanı üfleyip keyif çatıyordu.

"Bir nefes de bana ver lütfen!"

"Ne diyorsun?"

"Sigarandan bir nefes."

"Kral Hazretleri'nin emrine göre kadınlar sigara içmez."

Kadın dudaklarını sımsıkı kenetledi ve cevap vermedi. Onu doyurup yıkamıştı. Ona, olmayan yavrusu gibi davranmıştı. Acısını silip süpürmüştü. Onun gibi keyif sürmeye hakkı yok muydu?

Taşıması için adam ona küpü uzattığında, onu adamın kafasının üstüne dökmek geldi içinden. Ama tekrar düşününce caydı. Bugün ona itaat edebilirdi, yarına ilişkin daha yüksek bir amaç uğruna. Bir nefes sigara uğruna her şeyi kaybedemezdi.

Duman, adamın burun deliklerinden çıkıyordu. Alınan keyfin yoğunluğuyla burun delikleri genişliyor, içerdeki ufak kıllar titreşiyordu. Birkaç derin solukla havayı içine çekti ve dumanın bir kısmı ciğerlerine girdi. Ağzından ve burnundan dumanı geri verdi. Hayat ona keyifli hiçbir yanını sunmuyorsa bile, havadaki dumandan bir nefes çekme hakkı vardı en azından. Öfke, dumanla birlikte bedeninden akıp gitti ve dünya, gözüne daha az kasvetli göründü; belki de duman beynine sızmıştı. Kendisini yaşadığı hayattan kurtaracak dahice bir fikir bulduğunu zannetti.

Kitapta dâhilerin resimlerini görmüştü. Duman haleleriyle çevriliydi dâhilerin başları. Bir tanesinin başı yana eğikti ve çenesini ellerine dayamıştı. Gözleri yarı açıktı; yukarı, boşluğa bakıyordu. Genişlemiş burun deliklerinden duman yükseliyordu. Kitapta peygamberlerin resimlerini de görürdü. Onlar da Allah'ı bir duman bulutunun ardından görebilirlerdi ancak.

Daha derin bir nefes çekti içine. Kafası dumanla doldu. Beyni kafatasının altından zonkluyordu sanki; fikrin

kafasında doğmakta olduğunu hissetti. Fikrin kaçıp gitmesinden korkarak elleriyle başını sardı. Kulaklarına, gözlerine ve burnuna açılan deliklerden dışarı sızabilirdi. Ellerini kafatasının üzerine bastırdı, ancak bunu pek fazla sürdüremedi ve sonunda kollarının yanlara düşmesine izin verdi.

"Ayakta mı uyuyorsun?" Kadın gerinip, bir keçinin melemesine benzer bir sesle esnedi. Kendisine söylenen sözü rüzgârın ıslığıymış gibi duydu. Fırtına gürledi ve siyah zerrecikler bedeninin açık yerlerini işgal ederek giysilerinin altına daldı. Gözlerini tümüyle kapattı ve uyanıklık, garip bir rüyanın içinde eriyip gitti. Bir atmış gibi, keskinin sırtına binmiş gördü kendisini. Keski, onunla birlikte, bilinmedik bir şehrin üzerinden dörtnala koşuyordu. Şehrin binaları uzundu ve tepeleri bulutları delip geçiyordu. Sokakları öylesine dardı ki geçmeye yetecek kadar yer ancak vardı. Keski, kanatları olmadan havada uçuyor, çatıların yukarısında dolanıp duruyordu. Salıncakta salınıyormuş gibi ayaklarını çırptı. Kadınlar, kıskançlıkla karışık bir memnuniyetle ona dik dik baktılar. Elleri havaya kalkmış, alkışlıyorlardı. Sonra eller, onu aşağı çekmeye çalıştı, onu düşürmeyi umut edercesine. Kadın kuvvetlice bacaklarını kastı ki, atla birlikte tekrar yükselebilsin. Bu sırada at artık bir at değil, bir zamanlar köy çocukları gibi at bindiği bir palmiye yaprağıydı.

Eller onu yakalayıp düşürdü. Bedeni aşağı doğru savrulup sisin içine battı. Sonra, aşırı sıcak yüzünden ayaklarının altında eriyen asfaltın üstünde yürürken gördü kendisini. Petrol kokan ufak bir parça katran ayakkabısının topuğuna yapıştı. Hızlı hızlı soluyarak adımlarını sıklaştırdı ve penceresiz, kapısız, demir sütunlu kara bir binanın içine girdi. Boğucu bir koku vardı binada. Keski çantasındaydı; omzunda asılı askıyı sıkı sıkıya tutuyordu. Bacakları neredeyse kayarak merdivenleri çıktı. Hiç-

bir şeye tutunmadan dengesini sağladı. Parmaklık çubukları yoktu ve bedeninin geçmesine el vermeyecek kadar dar, sarmal, tuhaf bir merdivendi. Birden açılan daracık bir kapıya doğru itildi; döner bir koltuk ve etrafında çok sayıda adamın oturduğu bir çalışma masası dışında mobilyasız olan odanın içindeydi işte. Adamların çıkıntılı yüz hatları, alınları, yanakları, çene kemikleri, burunları ve çeneleri görünüyordu sadece.

Odaya girdiğinde başlarını kaldırmadılar. Dalgın dalgın bir kitabın üzerine eğilmişlerdi. Kemikli parmaklarıyla sayfaları çeviriyorlardı. Kapaktan başlayıp son sayfaya kadar devam ettiler. Sonra tekrar başladılar. "Sizin isminiz mi bu?"

Ses, kocasının sesine benziyordu, fakat dudağındaki siyah pipoya bakılırsa işyerindeki patron olması ihtimali daha fazlaydı. Adam koltuğunda oturarak kendi çevresinde döndü. Doğrudan kadının önünde durdu. Adamın yüzünü görünce, onun sorgu amiri olduğunu anladı kadın. Sessizlik çöktü. Kâğıtların hışırtısını duydu. Bir duman bulutu tavana yükseldi. Kitabın kapağındaki ismi gösterdi adamın parmağı. "Bu sizin isminiz, öyle değil mi?"

"Evet."

"Ya kitap!?"

"Kitap tanrıçalar hakkında."

"Tanrılara karşı saygısızlık değil mi bu?"

Elini kaldırıp, "Saygısızlık nedir?" ve "Saygısızlık nerede?" diye sormak istedi kadın. Fakat sis görmesini engelledi. Yırtılan kâğıtlardan çıkan patlama gibi gürültülü bir ses duydu. Burnuna duman kokusu doldu. Kâğıtlar yanıyordu. Yanan piponun ağzından alev sıçramıştı. Ateş, petrol küplerine yayıldı. Küpler birbiri ardına patladı ve gökyüzüne alev dilleri yükseldi.

Gözlerini açtığında burnu dumanla dolmuştu. Adam, ona dik dik bakarak yerinde oturuyordu. Kadının, o uy-

kudayken cebinden bir sigara çaldığını zannediyordu. Uyumadan önce cebinindeki sigaraları ve sikkeleri sayardı. Şişeyi onun bilmediği bir yere saklardı. Fakat ortalığı duman götürüyordu. Kara bir sis gibi köy evlerinin üzerine çökmüştü.

Gazetelerin yazdığına göre yangında Şeytan'm parmağı vardı. Köy halkı kollarını semaya kaldırıp Şeytan'ı taşladı. Ancak sema onların tehditlerini dinlemedi. Şeytan köprünün üstünde yürüyordu. Kadınların gözleri kafeslerin ardından bakarken iri iri açıldı. Siyah entarilerinin içindeki bedenleri titredi. Başlarına siyah eşarplar bağladılar. Bir tanesi, eşarbını üç defa çevirerek daha sıkı bağladı. Alnının üzerine eşarbı öyle düğümledi ki bir yılan kafasına benzedi başı. Kendi etrafında hızla döndü ve ayaklarıyla yeri tepti. "İffet Anamız!" Kadın sesleri, davul gümbürtüleri, çocuk çığırtıları, adamların ellerindeki sopaların çatırtısı, göletteki kurbağaların vıraklaması, oradan buradan gelen köpek havlamaları duyuldu ve gökyüzüne bir toz bulutu yükseldi. Evren, arazinin üstüne bir çağlayan gibi akan kara bir sisle doldu. Ne sıvı ne de gazdı bu ve parmaklarınızla onu ele geçiremezdiniz.

Kadın, "Şişeyi nereye sakladın?" diye sordu, aniden uykudan uyanarak. Boğazı kurumuştu ve midesinde yakıcı bir hararet vardı. Adam, yüzü duvara dönük yatıyordu. Elini adamın başının altına kaydırdı. Bir sigara izmaritinden başka hiçbir şey yoktu orada. Parmak uçlarına basarak uzaklaştı. Kapıyı açıp dışarı çıktı. Rüzgâr artık rüzgâra benzemiyordu. Elini öne uzattığında katı bir şeye çarptı. Tekrar kapıdan içeri girene dek gerisin geri yürüyerek çekildi. Çocukluğundan beri yapmadığı bir hareketti bu. Eskiden arkaya bakarak ileri yürür ya da geri geri yürüyerek kapıdan çıkardı. Teyzesi önüne durup, tir tir titremesine neden olan gözlerle ona dik dik bakardı. Bunun nedeni yalnızca, "Teyzeciğim, Şeytan'ın

köprünün üstünde yürüdüğü doğru mu?" diye sormuş olmasıydı.

Teyzesinin gözleri büyümüştü. Fırtına doruğundaydı. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu ve tüm ışıklar söndürülmüştü. Rüzgârın uğultusunu duyabiliyordu sadece. Gecenin karanlığında teyzesinin sesi tınladı, "Tek şeytan insanoğullarıdır."

Şafak sökmeden önce, köpek havlamaları ve rüzgâr uğultusuyla karışık tekerlek gıcırtısı duydu. Adamlar teyzesinin üstüne çullanıp onu at arabasına taşıdılar. Yerinden fırlayıp arkalarına düştü. Teyzesinin elini yakalayabilmek için kolunu alabildiğine uzattı. Bacakları dizlerine kadar göle battı. Tekerlekler kara suyu yarıp, karanlığın içinde kayboldu. Köpekler arabanın arkasından yüzdü. Bir kurbağa sürüsünü andıran uzunlamasına üçgen kafaları görünüyordu sadece. Göle daldı. Kulakları kara çamurla doldu ve yeryüzünün derinliklerinden sesler geldi, "Şeytan'ın var olduğuna inanmayan bir kadın... O deli, Kral Hazretlerimiz... Bir kâfir... Evet, Kral Hazretlerimiz, kâfirlikle delilik aynı şeydir."

O sırada tamamen suya batmıştı. Alacakaranlıkta, boylu boyunca uzatmış olduğu kolu ve bir parça çamurun üzerinde kasılıp kalmış beş parmağı görülebiliyordu ancak.

Onu dışarı çekmek için kollar uzandı. Tıpkı annesinin rahminden çekip çıkardıkları gibi. Etrafını kahverengi ve pörsümüş kadın yüzleri çevreledi. Rüzgâr bir çığlık gibi çok tiz bir sesle göğsünün içine daldı. Yapışık gözkapaklarını aralaymca, kolundan kan akan uzanmış, gözleri kapalı adamı gördü. Kadın çırılçıplak adamın yanında yatıyordu, kanın rengiyse siyahtı. Birkaç damlası pıhtılaşmış, kalanı peltemsiydi. Korkuluğa tutunmak için kolunu uzattı. Bozulmuş gaz kokusuna benzeyen tuhaf bir koku vardı.

"Çay yap!" diye bağırdı adam, şalvarını giyerken. Üstü çıplaktı. Eşikte oturuyordu. Çevresinde dört adam daha vardı. Hepsi de oyuna dalmışlardı. Kalın, kare iskambil kâğıtları. Adam ortada oturuyor, kâğıtları dağıtıyordu. Sandalyenin üzerine rahatça kurulmuştu. Şeref kürsüsünde oturmak bedenine tamamen uyuyor ve yüz hatlarıyla bağdaşıyordu. Parmakları kâğıtları topladıktan sonra dağıttı, daha sonra tekrar topladı. Öbürlerinin bakışları heyecan içinde onun eline kilitleniyordu.

"Çay!"

Sesinde emredici bir ton vardı. Kocasıydı sanki. Kadın peçenin ardından ona baktı. Kocasını başka bir adamla değiştirmişlerdi belki de. Dağıtılırken kâğıtlar hışırdadı. Her gözün içindeki gözbebeği fırıl fırıl döndü. Dört değil, beş olmaları gerekiyordu. Beşincinin kafası gazetenin ardına gizlenmişti. Yoksa kocası mıydı? Bacakları öne doğru yayılmıştı. Ayakları büyüktü ve ayak parmakları her parmak arasındaki kara bir zarla birbirine yapışıktı.

Güneş, ufkun altına inmeye başlamıştı. Sönük bir ışık ilk sayfayı aydınlattı. Eğik güneş ışınlarında siyah zerrecikler yüzüyordu. Sayfanın üst kısmındaki tarihi okudu: Salı, 16. Saatine baktı. Saat ikiydi ve saatin akrep kolu ilerliyordu. Elbette zaman geçiyordu; hep öyle olmamış mıydı? Büyük başlığı okudu:

Kral Hazretleri Şeytan'a savaş ilân etti.

İskambil kâğıtları sıradan kâğıtlar değildi. Satranç taşlarına benziyordu daha çok. Piyonlar tahtadan yapılmıştı; hareket etme gücünden yoksun, yerlerinde duruyorlardı. Büyük parmaklar onları kavrıyor, bir yerden başka yere taşıyordu.

"Şah!"

Bu kesinlikle kocasının sesi değildi. Adam artık çay istemiyordu. Oyuna dalmıştı. Öyle görünüyordu ki şah, mat olmak istemiyordu. Tekrar tekrar sesini yükseltti. "Şah!" Sesine öfke hâkim olmaya başladı ve kavga çıktı.

"Oyunun kuralları böyle, birader!"

"Sen hile yapıyorsun!"

"Ben senden daha dürüstüm!"

"Kendini bilmezin tekisin sen!"

"Sen de eşek kadar kalın kafalısın!"

Şahı bırakıp kavga etmeye giriştiler. Havaya tozlar kalktı, salyaları her tarafa serpişti, hızlı hızlı solumaya başladılar. Hiçbiri gazeteye dikkat etmiyordu bile. Rüzgâr gazeteyi uçurup, bir bir sayfaları çevirdi. Kadın birdenbire kendisine benzeyen bir fotoğraf gördü: "Bir kadın izne çıktı ve geri dönmedi. Ölü ya da diri bulunmalıdır. Onu barındırmak ya da himaye etmek yasaktır."

Onun, fotoğrafta gösterdikleri gibi bir burnu yoktu. Bu burun, izne çıkan başka bir kadına mı aitti yoksa? İşyerindeki patronu, onun Romalı bir burnu olduğunu söylüyordu. Başta, patronunun onunla eğlendiğini sanmıştı. Onun gözlerinde Romalılar etoburdu.

Aynı sayfada sorgu amirinin resmini gördü. Koltuğunu döndürerek oturuyordu. Sırtı duvara geliyordu ve yüzü kocasına dönüktü.

"Karınızın resmi mi bu?"

"Evet."

"Emin misiniz?"

"Evet, eminim."

"Yüzde yüz mü?"

"Hiçbir şey yüzde yüz değildir."

"O halde emin değilsiniz."

"Evet ve hayır."

"Evet ve hayırla ne demek istiyorsunuz? Cevap mı bu?"

"Cevap nedir?"

"Ya evet ya hayır."

"O zaman evet."

"Demek emin değilsiniz."

"Evet."

"Yüzde yüz mü?"

"Hayır."

Polis ayaklarıyla yeri tepti ve koltuk durmadan döndü. Kocası, yüzünü gazetenin ardına saklamak için bu fırsattan yararlandı. Koltuk dönmeyi kestiğinde sorgu amiri duvarla yüz yüzeydi. Sonra daktiloda yazmaya başladı, tekrar koltuğu döndürdü. İşyerindeki patronu da orada oturuyordu; kara piposu dudaklarının arasında kıpırdıyor, pipodan duman yükseliyordu.

"Şu kadının burnunu abartıp göklere çıkarmaya hiç niyetim yok, çünkü Romalı tarzda burunları sevmem. Ulusal burunlardan hoşlanırım ben, küçük, basık ve hafifçe kalkık."

"Neler söylüyorsunuz?"

"O her zaman itaatkâr bir kadındı ve onda arzu uyandıracak hiçbir şey yoktu."

Sorgu amiri koltuğunu döndürüyordu. Şiddetli rüzgâr sayfaları çeviriyordu. Hiçbir şeyin kanıtı yoktu. Gazete, kadının gözlerinin önünde açıktı. Rüzgârın hareketiyle fotoğraf göründü ve kayboldu. Kayıp insanlar hakkındaki haber sayfanın alt kısmındaydı. İnsanların yok olması normal bir şeydi. Bunu yapan erkekler hakkında bir kanun vardı. Kadın, kayıp kocasını yedi sene boyunca beklemek ve bir başkasıyla evlenmemek zorundaydı. Embriyon, rahimde yedi sene canlı kalır ve dönene kadar kadın kayıp kocanın mülkü sayılır. Kadın, bir taşıma sandığından başka bir şey değil. Kayıp kadınlar içinse bir kanun yok. Kocasının başka bir kadın almasını istemeyen kadın, ortadan kaybolmamalıdır.

Rüzgâra karşı gözlerini kapadı. Güneş ışınları yalaz gibiydi. Bir çivi kadar acı verici fikir zihninde dönüp durdu. Eğer sorgu devam ediyorsa, şüphesiz onu bulma seferleri başlatılmış ve insanlar peşine takılmıştır. Saf kan köpekler vardır muhtemelen, insanların kokularını ayırt etmesini bilen şu ithal tip köpeklerden. Çok uzaklardan koku almayı, gün ortasında yıldızları görmeyi, daktiloda yazı yazmayı ve modern aletleri kullanmayı öğretiyorlar onlara. Modernlik hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Bu konuda bildiği her şey geçmiş ve arkeolojiyle ilişkiliydi. Tanrıça Hathur ya da Sehmet onu eğitilmiş hiçbir köpekten korumazdı. Fakat sorunun gizli kalmış derinlikleri vardı. Şu öteki adam yüzündendi belki de. Adam, kadın hakkında polise bilgi göndermiş olabilir miydi? İşyerindeki patronuydu belki de. Burnunun şekline üstü kapalı laf etmişti. Burnundan başka şeyleri de ima eden, açık bir çağrıydı bu.

Düzenli bir horuldama sesine uyandı. Adam, kapı aralığında derin uykuya dalmıştı. Her zamanki gibi gürültülü soluyor, titreşen dudaklarla havayı içine çekiyordu. Sağ baldırını sol baldırının üstüne atmış, ayağını havada sallayarak sırtüstü yatıyordu. Güneş doruk noktasına yükselmişti. Sıcaklık her şeyi eritecek durumdaydı, geriye kalan son utanç izlerini bile. Adamın şalvarını da çıkardığım gördü. Doğduğu günkü gibi çırılçıplaktı. Ancak, güneş battığında utanç duygusu çabucak geri geldi, hemen şalvarını giydi ve sadece üst yarısı çıplak kaldı.

Gözleri güneşin hareketini takip etmiyordu. Adamın bakışı gazetedeki fotoğrafın üzerine kilitlenmişti. Romalı burnun altında, ağzı sımsıkı kapalıydı. Gözlerin birer kenarı şişmişti ve ismi tam yazılmamıştı. Polis kaydı yoktu. Adam bilgi göndermeyi kesmişti belki de.

Kadının duyduğu gevşeme hissi bütün bedenine bir tür enerji yaydı. Yerinden fırlayıp katılaşmış petrolün üstüne kuvvetle bastı. Üzerinde dalga dalga kabaran torba

gibi bir şalvar vardı bir tek. Gövdesi tümüyle çıplaktı. Rüzgâr, az olsa da, koltukaltlarına girmenin yolunu buluyordu her nasılsa. Bir huzur duygusunun bilincine vararak kollarını yukarıya kaldırdı. Petrol belinin etrafına yığılarak askıyı yerine kenetlemişti. Gözlerinin kenarlarını kaşımak istedi, fakat midesini yakan susuzluğu hatırladı birden.

Şişeyi aramak için geri döndü. Güneş doğrudan gözlerine parladı döndüğünde. Eve doğru bir adım atamadı. Çevresindeki dünya kızıl bir ateşle yanıyor gibiydi. Adamdan eser yoktu. Doğaldı bu, çünkü canı istediğinde ortadan kaybolup, canı istediğinde geri dönerdi. Yedi sene boyunca geri gelmeyebilirdi, ancak kadın, kanunun emrettiği gibi onu beklemek zorundaydı.

Adamın ortadan kayboluşu normal görünüyordu kadına. Bu petrol selinde göz açıp kapayıncaya kadar her şey yok olabilirdi. Kapı aralığının hemen dışında çağlayan, yeniden fırtına başlıyormuş gibi akıyordu.

Eşikten geçmeye hazırlanırken yerde yatan keskiyi gördü. Askı, keskinin başının çevresinde düğümlenmişti. Bir tanışıklık duygusu sardı bedenini. Bir keski kılığına girmiş kayıp adamı görüyordu sanki.

Bir şeyler olmuştu belki de. Demirden keski, kasveti dağıtan insani bir ruh kazanmaya başladı. Kadın ona doğru elini uzattı ve onu bağrına bastı, kayıp yavrusunu bulan bir anne gibi. Keski kendi başına hareket ediyordu sanki. Kayarcasına toprağa eğildi ve ufak, sivri uçlu başıyla inanılmaz bir kararlılık içinde kazmaya başladı. Azimli bir kararlılıkla kazmayı sürdürdü keski. Annesinin oralarda, yerin derinliklerindeki o delikte yattığını katiyetle bilerek annesini arayan bir çocuktu şimdi o.

"Aramaktan hiç vazgeçmeyecek misin?"

Adamın sesinden ürkerek olduğu yerde donakaldı. Keski elinden düştü. Çatlamış ellerinin üstünde gök mavisi damarlar görünüyordu. Adam kendisine baktığında

göğüslerinin açıkta olduğunu fark etti. Yarı uykulu gözlerle yatak çarşafını kapıp göğsüne sardı. Tamamen uyanık değildi, bu yüzden adamın kocası mı, yoksa bir yabancı mı olduğunu bilmiyordu. Eğer kocasıysa, feryat etse iyi olurdu. Çünkü bu yüzdeki bir adamla evlendiğini hatırlamıyordu. Bir yabancıysa da yoluna giderdi nasılsa, feryat etmesine gerek kalmazdı.

Feryat ettiğinde, ağzından çıkan sesi insanoğlunun dünyasına yabancıydı. Petrol zerrecikleriyle dolar diye ağzını açmadı muhtemelen. Yine de, başlarında küp taşıyan kadınların kendi çevresine toplandıklarını gördü. Kendisini gözlediklerini, ağzından ses çıkmasa bile kulaklarının onu duyabileceğini ve gözlerinin bir tür öfkeyle ona baktığını fark etti.

"Bizim gibi bir kadınsın sen de. Niye küp taşımıyorsun?"

Onlar gibi olmadığını ve bir hayvan gibi yaşayıp ölemeyeceğini kanıtlamak istiyordu. "Benim başka bir amacım var."

"Nedir o, kardeş?"

Birden her şeyi hatırladı. Ardı ardına öykü anlatmaya koyuldu. Teyzesi, Zeynep Kadın ve Bakire Meryem'le başladı, Tanrıça Sehmet gibi insanları iyileştirebilmek için bir kadın peygamber olmak istediğini anlatarak devam etti.

Sehmet adı, petrol zerrecikleriyle birlikte yüzen havada çınladı. "T" sesi kulaklarında çınladı ve kadınlar bu adı duyar duymaz siyah eşarplarını başlarına bağlayıp yanaklarına vurmaya, hep birlikte "Sahmutt!" diye haykırmaya başladılar.

Her şeyin bu hale dönüşmesi garip değildi. Çocukluğuna dönmüştü sanki; teyzesinin, başına bir eşarp bağladığı ve yakınma gelen herkese sövüp saydığı zamanlara. Bu köyün kadınları teyzesine benziyorlarsa eğer, ka-

ra sel doğal bir olay sayılırdı. Kalbi ümitsizlikle doldu; bir çıkış yolu bulabilmek için çevreye göz gezdirdi.

Başında küp taşıyan komşu kadınlardan birisini gördü. Ağır, kara bir peçenin altına tümüyle saklanmıştı yüzü; yarım bir göz görebiliyordu sadece. Volkana benzer bir şeyler patladı içinde: "Sen döne döne bir su değirmeni çarkı süren kör bir öküz değilsin. Çevrende olan biteni görmeye hakkın olmalı, öyle değil mi? Gizlice çok kötü bir suç mu işledin ki köy halkının önüne artık açık yüzle çıkamayasın?"

"Yüzümü açmak istemiyorum."

"Kendini bu kadar çok gizlemenin bir sebebi mi var?"

"Yüzümü neden açayım ki."

"Dünyayı görebilirsin hiç olmazsa."

"Neyi?"

"Dünyayı. Dünyayı görmek yetmez mi? Çevrende neler olup bittiğini görmek istemez misin?"

"Eskiden böyle bir arzum vardı, ama sonra her şeyden usandım."

"Dinle, kardeş! Öküz bile gözlerindeki bandajı koparır atar, kafeslerdeki hayvanlar kafeslerini tekmeler."

"Ben de çok tekmeledim eskiden, ama ondan da yoruldum."

Komşu kadın birden ses tonunu değiştirdi ve "Ağladığını duyduk. Seni dövüyor muydu?" diye sordu şefkatle.

"Dövmek mi?"

Afallamıştı. Keskinin başıyla onu dövüyor muydu adam? Baştan başa öfke kapladı içini. Kimsenin bilmesini istemiyordu. Fakat görünüşe göre bu köyde hiçbir şey gizli kalmıyordu. Herkes ustaca gözleniyordu. Yüzünü saklamak istedi. Adamın onu dövdüğünü itiraf etmeyecek miydi hiç? Köy halkı, onun da öteki kadınlar gibi olduğunu keşfetse ne çıkardı? Bedeninden bir ürperti geçti. Baştan aşağı dayak izleri vardı vücudunda. Boğazında-

ki kuruluk dayanılmazdı. Bedenini salıp yere bırakmak istedi. Fakat etraftaki gözler ona bakıyor ve düşmesini bekliyordu; bir kere düştü mü başına olmadık şeyler gelebilirdi. En iyisi itiraf etmekti. Kaçmayı beceremiyordu.

Adam dönmüştü. Arkadan yaklaşıp sağ dizini kadının sırtına bastırdı, sonra onu tek kolla sardı. Koltukaltından kötü bir petrol kokusu yayıldı. Çatlamış parmaklarını kadının omurgasında aşağı yukarı gezdirdi. Kadın, olduğu yere mıhlanıp kaldı; omurgasının en alt kısmını adam sert bir şekilde bastırdığında, acı içinde haykırdı.

"Zevk alıyor musun?"

"Hayır."

Adam güldü ve bir şeye hazırlık niteliğinde onu okşadığı meydana çıktı. Hareketi ani olsa da doğalmış, belki de parmakları kendiliğinden, masum bir biçimde kaymış gibiydi.

Adamla yüz yüze gelmek için döndü. Ne masumiyet ne de cinsel aşk içgüdüsü vardı. Adam onu diz çökmeye zorluyordu, diz çöktüğündeyse her şeyin olması mümkündü. Tek kaçış yolunun uyku olduğunu anladı. Aslında uyuyordu belki de, çünkü yüksek sesle soluyordu. Baldırları ve kolları titriyordu. Öfkeli miydi? Bu adam hep uykusunu bozmaya çalıştığı içindi belki de; canı her istediğinde bunu yapmayı başarıyordu zaten. Ama kendisi canı ne zaman isterse, hiçbir şey tarafından rahatsız edilmeyeceği derin bir uykuya dalabiliyordu.

Uykusunda ters dönünce, petrol zerrecikleri yanaklarına yapıştı. Bir zerrecik gözlerinin çevresindeki bir köşeye yapışınca, parmak ucuyla onu silmesi gerekti. Karanlıkta bir elini uzatarak şişeyi aradı. Yerinde değildi. Yüzü duvara, sırtı kadına dönük yatıyordu adam. Yüzüne göre sırtı daha az canlı gözüküyordu. Her şey mümkün görünüyordu, ama gece uzundu, bir türlü bitmek bilmiyordu ve uykusuzluk bir çekiç gibi kafasına kafasına vuruyordu.

Eşarbını sarıp, teyzesinden gördüğü gibi alnının yukarısına bağladı. Gözlerini kapadı ve nefes alıp verişini denetim altına aldı. Dizlerini büküp, bir cenin gibi top halinde kıvrıldı. Onu doğururken ölen annesinin yüzünü hatırlamaya çalıştı. Her gün evden okula yürüdüğü patika boyunu takip etti. Bir ağaç ve uzun bir nehir vardı. Günbatımında oturup, yıldızların belirmesini beklediği köprünün üzerindeki her zamanki yerini gördü. Yıldızların isimlerini ezberden söylemeye girişti. Satürn ve Jüpiter'le başladı, Venüs ve bütün galaksiyle bitirdi. Eski tanrıçaların isimlerini parmakla saymaya çalıştı, Nun ve Namu'dan başlayıp, Nut ve Sehmet'le bitirerek.

Buna rağmen, uykusuzluk onu bırakmadı. Bir çekiç gibi kafasına kafasına vurmayı sürdürdü. Gözlerini adama çevirdi. Adamın gazeteyle yüzünü sakladığını gördü. Hâlâ uyuyordu; belki de gazete okuyordu, okurken uykuya dalmıştı. Soluması düzenliydi ve horuldamayı andırıyordu. Gazete kâğıtları rüzgârın insafına kalmış, hışırdıyordu. Uzaklardan köpekler havlıyor, kadınlar soluk soluğa konuşuyor, boyunları küplerin altında takırdıyordu. Akan çağlayanın uğultusu da bütün diğer sesleri bastırıyordu. Uykusuzluk bir çekiç gibi kafasına vurmaya devam ediyor, bileğindeki saat tik tak ediyor, kaburga kemiklerinin altında kalbi güm güm atarken, soluk alıp verirken çıkan bütün bu sesler kulaklarım dövüyordu.

Son bir uyuma çabasıyla gözkapaklarını sımsıkı kapadı. Ancak, gözlerini kapar kapamaz kuyuya benzer bir şeyin içine düştü. Bütün sesler dindi. Zaman durdu. Bileğindeki saat artık tik tak etmiyordu. Petrol zerrecikleri saat yüzeyinin altına sızıp, akrep ve yelkovanı kapladı. Saniye ibresi de kımıldamaz oldu. Rüzgârın insafına kalmış, kendiliğinden kıpırdayan gazetenin kâğıtlarından başka hiçbir şey hareket etmiyordu. Her sayfayı siyah ve kırmızı yazılı başlıklar kaplamıştı.

* * *

Kral Hazretleri kuzeydeki hayvanat bahçesine üç milyon dolar bağış yaptı.

Petrol savaşında yarım milyon ölü.

Kral Hazretleri Çocuk Bayramı'nda şeker dağıtılmasını yasakladı.

Sokakta yüzünü kapatmayan bir kadın vuruldu.

Dışişleri Bakanlığı açık arttırmayla satılacak.

Petrol Bakanı savunma bütçesinden fazla rüşvet alıyor.

Okulların ara dönem tatillerinde uyuşturucu satışı.

AIDS çocuklar arasında yayılıyor.

Eski Komünist Parti başkanı, şimdiki Dinsel Bilinç hareketinin liderinden: Ateizmden inanca, kuşkudan kesinliğe.

Bir fırının önündeki kuyrukta üç kadın öldü.

Sekiz adam okulda küçük bir kıza tecavüz etti.

Anneler Günü'nde bir kadın önce çocuklarını doğradı, sonra intihar etti.

Kayıp bir adam yedi sene sonra evine döndü, fakat karısını bulamadı.

Kadın ölü ya da diri bulunmalıdır. Onu barındırmak ya da himaye etmek yasaktır.

Polis, kayıp kadın hakkında yeni bulgular elde etti: Kadın, eğlence olsun diye mumya aramaya meraklıymış.

* * *

Gözlerini ayırmadan "eğlence" sözcüğüne bakarken zaman geçti. Uykusu gelmişti herhalde, çünkü beyni işlemez olmuştu. Sözcüğün anlamını bilmiyordu. Güneş yükselmeye başlamıştı. Adam şirkete gitmişti belki de. Küp taşıyanların sesi soluğu çıkmıyordu. Ayak uçlarına

basarak durdu. Elini yatağın altına sokup ayakkabılarını çıkardı. Ağzına kadar petrolle dolmuştu içleri. Onları boşaltıp birbirine çarptı. Çantaya, haritayla beraber keskiyi de yerleştirdi. Askıyı omzuna geçirdi ve kimsenin gözüne ilişmeden çabucak sıvıştı. Kaçarken gözkapaklarını kapadı; gözlerini kapaması başkalarının gözlerinden onu saklayacaktı sanki.

Kurtuluş kapıda görünüyordu, görünmeden yola devam ederse kaçış da kolay olacaktı. Ancak aklına yeni bir fikir geldi. Yüzünü insanların bakışından tamamen saklayabilirdi, böylelikle kimse onun yüzünü görmezdi. Yüzünü tamamen gizlemek bir kadının hakkıydı; kimse onun peşine düşmezdi böylece.

Fakat onun durumunda vaziyet başkaydı. Arsız bir kadındı o. Gazete fotoğrafını, bütün adını ve adresini yayınlamıştı. Fotoğrafta odası da gözüküyordu; göçük tahtalı ahşap yatak, tozla kaplı masanın üstündeki harap lamba, dışarısını gözleyen bir mumya kafası resmi görünen açık bir kitap ve içinde birkaç sikke bulunan bir masa gözü. İçinde para olmayan bir tasarruf hesabı cüzdanı. Daha ilerde, birisinin boynuna sarılmaya hazırlanmış gibi tavandan sarkan ve ölü sineklerin yapıştığı bir ip vardı; ipin ucundaysa yanık bir elektrik ampulü. Sonrası sessizlik. Evet, rüzgâr gibi ya da bir adamın derin uyurken horuldaması gibi insanın kulağına ıslık çalan bir sessizlik.

* * *

Örnek bir kocaydı, ona rahat bir hayat sağlamıştı ve evliliklerinin sürmesini gönülden istediği her halinden belliydi.

Koltuğunu döndürürken, "Bu Allah'ın belası mumya kafası dışında şüphe uyandıracak hiçbir şey yok. Kimin kafası bu, biliyor musunuz?" dedi polis, elini havada sal-

layıp, parmaklarının arasında tuttuğu uzun sopayla da masayı göstererek.

"Bayan Sfenks'in."

İşyerindeki patronu, çenesi ve dişleriyle "Bayan Sfenks" ifadesinin üstüne basa basa kendinden emin bir sesle soruyu cevapladı. Sonra, dudaklarının arasında pipo, dumanı tavana doğru üfledi. Göz ucuyla polise baktı ve yüksek bir sesle tekrarladı: "Evet, Bayan Sfenks'in."

"Bayan Sfenks mi? Bu adı hiç duymadık daha önce."

"Onun adını duymamak, var olmadığını göstermez."

"Sfenks'in karısı mı yoksa o?"

Polis yerinde duramıyordu adeta. Elindeki sopayla koltuğunda döndü. Havaya kalkan kolu, Bayan Sfenks'in kafasına düşecekti az kalsın. İşyerindeki patronu ise koltuğunda rahat rahat oturuyordu. Burun deliklerinden ve ağzından dışarı verdi dumanı; kulaklarından bile duman çıktı. Keskin bir açıyla öne bükülüyordu siyah piposu. Boynu da aynı açıyla bükülürken, yarı açık gözleri yukarı bakmaktaydı. Göz ucuyla polise baktı. "Sfenks, tahtı ele geçirdikten sonra, göğüslerin heykelden koparılmasını ve ona bir sakal eklenmesini buyurdu."

"Bir sakal mı?"

"Evet. Takma bir sakal. Bakın!"

Polis, kolunu uzatıp, elindeki sopayla heykelin çenesinden sarkan sakalın tellerini inceledi. İşyerindeki patronu fırsatı yakalayıp, arkeoloji hakkındaki derin bilgisini sergilemeye girişti.

"Heykeltıraşlar, yeni tanrının hizmetine adadılar kendilerini; rejimle birlikte sanat da değişti. Gözlerin şekli bile değişti. Düz hatlı ciddi gözler, şaşı bakan kavisli gözlere dönüştü."

"Şaşı mı? Ne demek istiyorsunuz?"

"Örneğin, sağ gözünüz karınıza, sol gözünüz başka bir kadına bakarken olduğu gibi."

"Doğal olanı bu değil mi zaten?"

"O zamanlar doğal değildi. Dudaklar da değişti, gülümseme dudak büküş oldu. Açık el ise, sımsıkı kapalı parmakların içinde sopa tutan bir ele dönüştü."

"Sopa" sözcüğü, piposundan çıkan dumanla aynı anda dudaklarından döküldü. Polis, sebepsiz yere yerinden sıçrayıp, elindeki sopayı arkasına sakladı.

"Ne demeye getiriyorsunuz bütün bunlarla?"

"Bayan Sfenks, Sfenks oldu; pürüzsüz yumuşak cilt, kıllı oldu; her yeri sel kapladı, tarım öldü ve nehir suları tuz tadında siyah bir sıvıya dönüştü. Yeni tanrı, göğüslerin heykellerden koparılmasını ve bir penis eklenmesini buyurdu."

Daktiloda donakaldı polisin parmakları; "penis" sözcüğünü yazamadı bir türlü. Koltuğu çevirmeden fırıl fırıl döndü. Hareket, gazetedeki fotoğrafa yansımamıştı. Ama o, yarı kapalı gözlerle uyurken bile her şeyi görebiliyordu. Rüyada, hakikat ona daha net görünüyordu.

* * *

Rüyada kocasına bir şeyler söylemeyi düşünüyordu. Aralarındaki iletişim, başladığı andan itibaren kopmuştu çünkü. Kendisini gizlemekten başka onu cezbetmenin hiçbir yolu yoktu. Başka erkekleri ve kadınları cezbetmeye de ihtiyacı vardı oysa. Büroda her gün onlarla karşılaşır ve dudakları her an gülümsemeye hazır olurdu; ancak bayanların alınlarındaki kaşları çatmaları, başlarının yukarısında asılı duran Kral Hazretleri'nin yüzü, Tanrı Ahenaton'un göğüsleri koparılmadan önceki resmi ya da Bayan Sfenks'in kızının resmi; annesinden takma sakalı kopartıp onun bir kadın, Hatşepsut'un kızı Maryat-Ra olduğunu ortaya çıkartan bu kadın engel olurdu gülümsemesine.

Her gün kapıyı açıp heykeline yaslanırdı. Annesinin yüzünü bilen yegâne kız. Çalışma masasında oturarak kadınların yüzlerine bakardı. Tenlerinin rengi, kurumuş kil sarısıydı. Kafaları, kireç taşından yontulmuştu. Onlardan birisi olduğu gerçeği, benliğinin derinliklerine saplanırdı. Kendisine duyduğu kinle boğazına dolan acı salyayı yutardı. Bu arada, Kral Hazretleri'nin doğum günü yaklaşıyor ve her yere ışıklar döşeniyordu. Müzik ve şarkı sesleri kulağında çınladı. Çocuklar yeni kıyafetler giyiyorlardı. Evlerin içindeki doğum günü kutlamaları sokaktakiler gibi olmazdı. Evlerin içinde, yüzlerini gazetelerin ardına saklayan kocalar dışında hiçbir şey yoktu. Bu kocalar, duman bulutlarıyla sarıp sarmalarlardı kafalarını. Eşleri ise mutfakta durup, plastik kafalı dondurulmuş tavuklar haşlar ve sardalye konserveleri ısıtırlardı. Yemekten sonra, denize açılıp geri dönmeyen bir haz gemisi olurdu eş. Uzun kuyruklarda kadın şehitler düşüp bayılırdı. Şölenin sonundaysa, içindeki bütün bu şeylerle devrilen yıkık dökük bir otobüs kalırdı. Gün bitmeden, anne çocuklarını doğrar, sonra da kendini denize atardı. Kimse suç işlemek istemezdi ve herkes töreleri uygulardı. Yüzlerine sevinç işareti çizerlerdi. Çatlamış tenlerine renkli bir dolmakalemle çizerlerdi bunu. Şölende pek çok yüz otobüsten dışarı sarkardı; büyük değişimlerde ve resmi kutlamalarda da. Neşeyi dağıtan tek şey, bir kadının çıplak yüzüydü.

* * *

"Sizce o suç işledi mi?"

"Elbette yani."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Yüzleri açık olsa da olmasa da, kadınlar doğuştan günahkârdır. Kurnazlıklarına akıl sır ermez."

Ses, seçilemez oldu. Bu kişi kocası mı, yoksa işyerindeki patronu mu, bilemiyordu. Yüz, diğer erkeklerin yüzü gibiydi; pırtlak gözlü, açık bir yüz. Aniden uykusundan uyanmış birine benziyordu. Başka erkeklerden hep kıskanmıştı kadını. Onlarla ve öbür yaratıklarla -sürüngenler gibi örneğin- arasında doğan bir ilişkiyi de kıskanabilirdi. Eski ve anlaşılmaz bir husumet vardı kertenkeleyle arasında. Ağzı sıkı biriydi, kocalar ve patronların genelde olduğu gibi. Ruhundaki fırtınalardan kimseyi haberdar etmezdi o ana kadar, ancak polis sorgusunda ilk defa itiraf etmeye başlıyordu: "Kuşku içimi kemiriyor."

"Sizden daha önce hiç böyle bir şey duymadık."

"Örneğin kutlamalar."

"Ne olmuş kutlamalara?"

"Kutlamalar, bizi bir şeylerin var olduğuna inandırıyor, ancak kendisinin bir varlığı yok. Bu yüzden ben petrol şirketinde çalışmayı tercih ediyorum."

"Petrol mü?"

"Evet, katılığı olmayan bir sıvı o, ama insanın içini rahatlatıyor."

"Sizi anlamıyorum."

"Kendimi daha açık bir şekilde ifade edemem."

"Kadınla yakın ilişkide olduğunuzu mu söylemeye çalışıyorsunuz?"

"Hayır, fakat taşkın arttığında, kendiniz petrol gibi oluyorsunuz ve böylece ölüm konusunda duyduğunuz kaygı dağılıyor."

"Söylediklerinizden emin olduğunuza şüphe yok ve zannediyorum beni ikna ettiniz. O, izne çıktı, öyle değil mi?"

"İkna olmanıza gerek yoktu."

"Pardon?"

"Onun içinde bir şey var bence, öteki kadınlarda olduğu gibi: petrole benzeyen bir şey."

* * *

Kadın başını ellerinin arasına aldı. Kocasının, kendisi hakkında ne düşündüğünü ilk defa öğreniyordu, kendisi orada yokken. Sürekli varlığı gerçeği gizliyor, yokluğuysa kocasının ruhundaki duyguları ortaya çıkarabilecek bir amaç olabiliyordu demek ki. Adeta intikam alıyorlardı birbirlerinden. Kocası, daha ince başka bir paravanayla örtünüyordu. Aralarındaki iletişim her defasında sessizlikle sonuçlanmıştı. Her gün, birinin pençesinden kaçıp bir başkasının pençesine düşmek için evden ayrılıp işe giderdi sanki. Tavan hep aynı tavandı. Bir pençeden bir başka pençeye, bir kubbeden bir başka kubbeye. Ve gürültü sessizliği andırırdı.

Hayatı boyunca izin istememişti hiç. Hiç kimseye sözünü etmediği bir izindi bu. Fakat, kadınların gözlerinde hemencecik kıskançlık belirmişti. Ayıplama tabakasının altında gizliydi bu kıskançlık. Aslında hepsi suç işlemeye can atıyordu ve erdemli olmaktan usanmışlardı. Ancak bir izin talebi de hem izni gerektiriyordu hem de aşka ilişkin cüreti.

"Aşk?!"

Evet, yüreği çarpıyordu çünkü, mesele son derece basitti. Adamla arasında aşk yok değildi. Aşk, öyle kuvvetli bağlıyordu ki onları, her gün kavga ediyorlardı. Tek çatı altında bir arada olmalarında terslik yoktu.

"Aranızdaki ilişki nasıldı?"

"Yasal elbette."

"Yazılı sözleşme yapmış mıydınız?"

"Elbette."

"Ne tarz?"

"İş ve evlilik sözleşmesi."

Polisin gözleri büyüdü ve daha çok pörtledi. Sonra koltuğunda dönüp, fal taşı gibi açılmış gözlerini tavana dikti.

"Onun sizin evinizde çalıştığını mı söylemek istiyorsunuz?"

"Hepimiz yaparız bunu, öyle değil mi?"

"Ama hiç olmazsa bir şeyler öderiz."

"Karılarımıza mı?"

"En azından sevgililerimize, mesele bu değil mi?"

Kadın sorgunun geri kalanını dinlemek istemedi. Kaçışın imkânsız olduğunu anladı. Zeminde ayaklarını kımıldattı, ancak tek adım bile gidemedi. Petrol, bütün gücünü emmişti ve adam küpü doldurmayı bitirmişti. Davranmasını bekleyerek durdu adam. Gözlerini dikip uzun uzun ona baktı, sonra kolunu havaya kaldırdı.

Kadın adama karşı koymayı düşünüyordu, tokada karşı tokat. Fakat yan tarafına yapışıp kaldı kolu. Belki bu kol, her şeyi birbirine yapıştıran petrolden bir kadına aitti. Belki adamın kolu çok ani inmiş ve kadına hareket edecek zaman bırakmamıştı. Adamın üzerine saldırmak geliyordu içinden. Fakat çenesinden başka tek parçası kımıldamadı bedeninin. Boğazından bir feryat koptu.

"Bağırma!"

"Beni dövüyor musun?"

"Tek yapman gereken küpü taşımak."

Kadının bedeninin duruşu, büsbütün boyun eğdiğini gösteriyordu. Hiçbir şeye direnmiyordu. Uyku halindeydi neredeyse. Belki de bu beklenmedik tokat onun iradesini yok etmiş ve bir deve gibi çömelmesini sağlamıştı. Adam, kadının kafasına bezi sardı, sonra da küpü üstüne yerleştirdi. Şirkete kadar kadınlarla beraber yürümek ise kadının işiydi. Kadınlardan her biri ona bir iki laf ederlerdi, şirket yolunda biriyle çene çalmış olmak adına.

"Anlıyor musun? Çalışmayı sürdürürsen seni dövmez."

"İtaat etmedin mi, kardeş?"

"Karşı koyman gerekmiyor illa ki, bunu düşünmen bile yeter."

"Düşünmek bazen daha tehlikelidir."

Kadın soluk soluğa, boynu bükük yürümeye devam etti. Nefes alıp verişiyle inip kalkan göğsü kasıldı. Sımsıkı kapalı ağzıyla, çevresinde uçuşan petrol zerreciklerini yüzünden kovdu. Ayakları zemine yapışıyor ve dizlerinin aşağısına kadar gömülüyordu. Batmaya teslim etti kendini. Batmaktan başka, dibe kadar gömülmekten başka yapabileceği hiçbir şey yoktu. Bir kere dibe ulaştı mı, yukarı çıkmaktan başka yol kalmayacaktı nasılsa.

"Geldiğimden beri hiç para almadım."

"Seni himaye etmiş olmam yetmez mi?"

Dikkatlice, "seni himaye etmiş olmam" ifadesini dinledi. Şişmiş gözleri büyüdü. Amacı kendisini gizlemek değildi. Başka bir amacı vardı. Kesinlikle bir amacı vardı, ne olduğunu bilmese bile. Zeminden bir santim bile kalkmadan kımıldadı ayakları. Derin bir soluk alabilmesi için yeterince hava yoktu. Ayakları şişmişti ve derisi soyuluyordu. Ayak tırnaklarının altına kara çamur gibi sızdı petrol. Başının üzerindeki küp ağırdı. Beyni güneşte kavrulmuştu. Dudakları morarmış ve aralıktı, hızlı hızlı soluyordu. Dişlerini üst dudağına bastırmasıyla birlikte dudağından kan fışkırdı. Çenesinden aşağı sıcacık akan kanın rengi maviydi. Dilinin ucunda buruk bir tat kalmıştı. Gölün yüzeyinde kendi yansımasını gördü, yeryüzünün üstünde dolaşan bir hayalet. Haykırdığını tasavvur etti: "İmdat!"

Yüzünü adama doğru döndü, ama onu duyamazdı adam. Sesini duymuşsa bile, ne söylediğini kavradığına dair bir belirti göstermedi. Dik dik ona bakıyordu ve gözlerinde daha önce hiç görmediği bir bakış vardı. Kadını öldürmeyi mi tasarlıyordu yoksa?

Kadın kolunu kaldırdı, küpü adamın kafasına fırlatmak üzereydi. Davranış, akla tamamıyla uygun görünüyordu. Kendini savunmaktı tek amacı. Kolu kalkmadan

önce adamın gözlerine tekrar baktı ve geri adım attı. Hiç böyle görmemişti adamın gözlerini. Ürperti görünmüyordu. İçlerindeki hiçbir şey korku yansıtmıyordu. Fakat adamın içindeki her şey ölümüne korkuyordu sanki.

Kadın elini uzatıp adamın elini tuttu. Parmakları birbirine dolandı. Adam tek koluyla onu sardı, o da iki koluyla adama sarıldı. Gözlerini kapadı, adam da gözlerini kapadı. Ayaklarının altındaki toprağı görmeden kucak kucağa yürüdüler. Beraber gölün derinliklerine battılar, kaçamadıkları, kendilerinden büyük bir gücün pençesine düşermişçesine.

O anda birbirlerinin bedenine sokulup sımsıkı sarıldılar. Bedenleri tek kütle oldu; parçalarını tutan ve hiçbirini salıvermeye yanaşmayan bir kütle.

"Aşk mıydı bu?"

Belki de öyleydi, çünkü kadınlardan hiç ses çıkmamıştı. Bir tür baygınlığa teslim olmuş, gözlerini kapalı tutuyordu. Sonra kadınların sesleri yakınına gelmeye başladı. Bedenler değil, sadece sesler vardı. Başını gölün kıyısına yasladı, bir yudum su içecekmiş ya da boğazına yapışmış bir şeyi dışarı boşaltacakmış gibi. İçinin derinliklerden gelen sesi duydu, kusuyordu sanki. Göğsündeki ağrıyı dindirdi ve ışıklar belirmeye başladı. Ufuk çizgisi boyunca ilerliyordu sıra. Başlarında küp taşıyan kara hayaletler. Yaklaştıklarında kadınların hatları belirginleşti.

"Burada ne arıyorsun, kardeş?"

Kara bir abanın altında bedeni büsbütün görünmez olan bir kadının, önünde durduğunu gördü.

"Ben mi?"

"Evet, sen? Başka kim olabilir?"

"Arkeoloji bilimiyle uğraşan bir araştırmacıyım ben."

Bir gülüş çınladı ve bastırılmış başka belli belirsiz gülüşler takip etti onu.

"Hamile değil misin, kardeş?"

Bir tokat gibi suratına patladı sözcük. Hamile mi? Burada alıkonulmasının nedeni olabilir miydi bu? Annesi onu doğururken öldüğü andan beri hamileliğe karşıydı. Niçin hamile kalınacağını da anlamıyordu. Bütün kadınlar hamile kalıyordu.

"Tek bir kadın hamile kalmayı bıraksa bütün dünya baş aşağı mı döner?"

"Aptal!"

Birden karanlıktan sıyrıldı. Uzaklarda ışıklar belirdi. Gözlerini kadına dikti, sonra oturmak için yere çöktü. Kaba etlerine sert bir şey battı. Keskiydi bu. Çantanın askısı celladın ipi gibi keskinin boynuna dolanmıştı.

"Hangimiz aptalız?"

Ses yoktu. Sessiz bir mırıltı yalnızca. Havadaki zerrecikler gibi. Keskinin başını toprağa vurarak konuşmayı sürdürdü: "Ben aptal mıyım? Seni bütün ilgilendiren hamilelik mi? Ya ben mi, beni ne mi ilgilendiriyor? Evet, ben bir araştırmacıyım. Ne araştırmacısı mı? Evet, ben senin ne olduğunu bilmediğin şeyler arıyorum: İlk su tanrıçası Numu'yu, tanrıça ana İnana'yı ve Sehmet'i."

"Sahmutt?"

"Cahilliğini göstermiyor mu bu? En iyisi beni yanız bırak ve küpünü şirkete taşı. Kadınlar, kıyamet gününe kadar hep aynı durumda kalacaklar. Petrole direnecek kimse yok mu? Dayanışmayı düşünmez misiniz hiç? Bunu düşün. Bu gölün içine gömülürsen, kendinden başka kimseyi suçlama. Petrol her şeye egemen olacak ve kendine yol açıp her yere ulaşacak. Ne oldu? Niye konuşmuyorsun?"

Kadın, cevap vermek yerine doğal görünen bir biçimde saklandı. Giderken ardında tek ses bırakmadı, toprakta hiç ayak izi kalmadı ardından.

"Tek kelime söylemeden kaçıyor musun?"

Gür ve umutsuz bir sesle haykırdı. Durdu ve keskiyi çantaya geri koydu. Dili boğazının üst kısmını yalamaya

başladı. Yalama şapırtıları kulağına geliyordu. Birden rafın üstündeki şişeyi fark etti. Bomboştu. Şişeyi ağzına kaldırıp birkaç kez salladı, ama bir damla bile düşmedi içinden. Gürültü etmeden, gözyaşı dökmeden, mutsuzluk, ümitsizlik ya da başka şeye kapılmadan hıçkırmaya başladı. Hiçbir şey hissetmiyordu. Hıçkıra hıçkıra ağlayan başka bir kadındı, o değil.

Kendisini ölü farz ederek yere yığıldı. Kurtarılmayı ümit ederek kıvrıldı. Birazcık kapıya yöneltti gözlerini. Adam kapı aralığında duruyordu, saçı başı dağınık. Onu dinlemiş miydi yoksa? Fırsatı kaçırmadan, gözyaşlarının akmasına izin verdi. Fakat gözyaşı dökmek etkili olmuyordu. Bir tür kararsızlıkla kımıldadı dudakları. Gülümsese daha iyi olurdu belki de. Hiç vicdan azabı çekmiyordu. Her şeye rağmen adamın yüzüne karşı gülümseyebilirdi, aşırı halsizliği ve dudaklarını felç edercesine kaplayan bir tür batma olmasaydı elbette.

Adamın yüzü duvara dönüktü, sırtıysa kadına. Gülümsemek gereksiz görünüyordu. Küp, güneş yüzünden kızgındı. Ölmek üzere olan bir öküz gibi düzensizdi soluk alıp verişi. Yükü hafifletmek için boynunu öbür yana eğdi. Bir an için güneşe karşı açtı gözlerini. Büyük bir kararlılıkla hemen kapadı.

Şirkete vardığında ızgarada pişmiş balık gibiydi yüzü. Elmacık kemikleri kavrulmuştu. Başının üstündeki küpün altında derin bir delik vardı. Boynunun ucunda siyah bir sıvı sızdıran bir şişlik oluşmuştu. Entarisi leke içinde kalmıştı, terle birlikte yükseliyordu koku.

İşyerindeki patronu, kapalı gözkapaklarının kenarlarından ona ters ters baktı, "Temiz bir kıyafet giyip koltukaltlarına parfüm sıkmalısın."

"Evet..."

"Kral Hazretleri gelebilir her an; onun burnunu rahatsız etmek istemeyiz, değil mi?"

Dilinin kaslarına ona bir karşılık vermesine yetecek kadar egemen değildi ve sesi bölük pörçük çıkıyordu: "Kutlama... gecesinde ... dolunay ... belirdi ..."

Çocukluğundan bir şarkıyı anımsadı. Okuldaki kızlarla birlikte söylerlerdi bu şarkıyı, başöğretmen geldiğinde. Hep beraber söylerlerdi: "Dolunay tepemize yükselince, başöğretmenin karısı gelir, boynu, elleri ve ayakları ışık haleleri kuşanmış. Arkasından zarif topuklarla birbiriyle yarışan kadınlar gelir. Yüzleri yere dönükken, popoları arkalarından sallanır."

Dolunay tepemize yükselince...

Boynu niye bükülüp içe kıvrıldı, bilemiyordu. Boynunun katları arasında çıkıntı yapan şişliği gizlemeye çalışırken selamlamak için eğiliyormuş gibiydi. Elinin içiyle tenini silip siyah lekelerden kurtuldu. Niye böyle bir utanç hissediyordu?

Kutlama için bir kurban olduğunu ve kıyımdan sonra kan izlerini saklaması gerektiğini düşündü. Ayıbı göğüsleyebilirdi, adam için olmasaydı eğer. Onun için olmasaydı selamete kavuşurdu, peki ya selamete kavuştuktan sonra?

Ani bir soru belirdi kafasında: Alnında selamete çıkmak yazılıysa ne yapacaktı? "Hayat öykümü yazacağım."

Adamın öksürüğe benzer bir sesle güldüğünü duydu. Eğilmiş, bir küpü dolduruyordu. Sesle beraber küp de sarsıldı. Kadın, küpün dolu karnının içindeki gümbürtüyü duydu ve petrolün de güldüğünü fark etti.

"Cidden yazmayı düşünüyor musun?"

"İş saatlerinin dışında ilham gelebilir."

"İlham mı?"

"Evet, bazen bir inek çobanına ya da bir petrol tırtılına ilham geldiği olur."

"Semadan inen herhangi bir ilhamdan daha iyisini yapar bu petrol."

"İlham, yerin derinliklerinden gelse, netice farklı olur belki."

"Ne demek istiyorsun, kadın?"

Zihni buna bir cevap verecek güçte değildi. Konuşmak anlamsız görünüyordu. Başındaki ateş yükseldi; bir çekiçle vuruluyormuşçasına ağrıyordu başının arkası. Eşarbı daha sıkı bağlayıp alnının yukarısına tutturdu. Yazma fikrinin kafasındaki hangi delikten çıktığını bilmiyordu.

Yazmayı ya da okumayı icap ettirmeden geldi ilham. Kral Hazretleri elini yukarı kaldırınca gökyüzünden yağmur gibi aktı. Onu küplere doldurdular ve Kutlama gününde ödeneklerle birlikte dağıttılar. Bir adam kendisi için bütün bir küp aldı, bir kadın da yarım. Bir kadın kendi payını alamazdı; kocası ya da onu temsil eden başka biri ona vekâlet etmek zorundaydı.

"Kendini kandırmak kimseye yarar sağlamaz. Dahası, böyle fantaziler anlamsız."

"Ne demek istiyorsun?"

"Yazmak mesela, bir tür fantaziden başka bir şey değil. Kral Hazretleri de peygamberler de okuma yazma bilmiyorlarsa, bu okumaya ya da yazmaya ihtiyaç duymadıkları anlamına geliyor. Ayrıca, bir kalem taşımakla bir küp taşımak arasında ne fark var? Söylesene! Aptallaşma!"

Kadın boynunu büktü ve cevap vermedi. Sessizlik çok iyi bir şeydi. Tam bir umutsuzluk içinde gözlerini kapamasını sağlıyordu.

Küpü başının üzerine yerleştirip dışarı fırladı. Gölün öbür kıyısından yeni bir fırtına yaklaşıyordu. Patikayı sonuna kadar takip etmekten başka çaresi yoktu. Yüzlerini açma fikri hâlâ akıllarının alabileceği bir şey değildi kadınların. Gündoğumundan önce kalkıp küplerini taşımışlar ve karanlık çökünce yok olmuşlardı.

Kolunu yukarıya uzatıp küpü kuvvetle salladı. Katılaşmış bir petrol damlasından başka hiçbir şey dökülmedi yere. Gözlerini semaya döndürdü. Hiçbir şey göremedi. Burnuna yaklaştırdığı parmaklarından bayat gaz kokusu yükseldi.

"Hayatı bu şekilde sürerse ne olacaktı?"

Belki de bir kumpas kurulmuştu. Şirketin patronu açık tenliydi ve yabancı bir dilde cır cır konuşuyordu. Gazete onun gönlü zengin bir adam olduğunu söylüyordu. Kral Hazretleri'yle karşılıklı sevgi işareti olarak küp değiş tokuş ediyorlardı. Bu arkeolojik bölgede, ölü kalıntıları ve Taş Devri'nden kaldığını düşündükleri tanrı ve tanrıçaları bulmaya yönelik kutsal kazılar da vardı.

"Evet, fırtınanın çıkmasıyla kutsal şeyler değişti."

"Burada, yerin derinliklerinde hiç kazı yok mu?"

"Sadece petrol var, kadın."

"Nedir bu?"

"Kral Hazretleri'nin kutlamaları nedeniyle fazladan bir şişe. Onun gönlü zengin ve merhametli biri olduğunu, kullarını unutmadığını söylememiş miydim sana? Büyük bir yudum çekmeye ne dersin? Hadi, Kral Hazretleri'nin Şöleni'ni beraber kutlayalım."

Dilini boğazının içinde büktü ve ayaklarını topallayan bir öküz gibi havada salladı. Bu adam ne kocası ne de polis memuruydu. Niye zincirlerini çözüp dönmesine izin vermiyordu? Ömrünün baharında genç bir kadındı, o; "araştırmacı" unvanına sahipti ve kendisini bekleyen bir kocası vardı.

"Bir bardak dolduracağım sana."

"İçmek yasak değil mi?"

"Birazcık dikkatli olmamız gerekse de, yalnız olduğumuz ve kimse bizi görmediği sürece sorun yok. Bu şişeleri bize dağıttılar, bu da demek oluyor ki, şölen akşamında şafağı bildiren top atılana dek içmek yasak değil.

Hâlâ yaşıyor musun? Soluk almadığını görüyorum. Al şu bardağı ve her şeyi unut."

"Unutacağım."

"Söz mü?"

Kafasını salladı, kabul ettiğinin göstergesi olarak. Şölen gecesi, kaçmak için en uygun zaman görünüyordu. İçebileceği kadar içtikten sonra adam bilincini yitirecekti. Bütün yapması gereken, bir dönüş bileti satın almaktı. Biraz para almak için çantayı açtı. Hiçbir şey yoktu çantada. Astarı ters çevirip, çantayı salladı. Tek bir sikke bile düşmedi.

"Para nerede?"

"Ne diyorsun?"

"Çalıştığıma göre para almayı da hak ediyorum."

"Ufacık bir soru sormak istiyorum sana, merakımı gidermek için sadece?"

"Evet."

"Sana her şey temin etmiyor muyum, aşk da dahil? Bir eksiğin mi var? Hadi, söyle ve inkâra kalkışma!"

"Sen örnek alınacak bir erkeksin, bu doğru. Fakat ben, bütün gün ve gecenin bir kısmı çalışıyorum. Ücretimi kim ödüyor?"

"Emeğinin karşılığını Allah öder."

"Allah mı? Ne diyorsun sen, be adam?"

"Allah'ın var olduğuna inanmaz mısın sen, kadın?"

Adamın ses tonu, öfkeli ve tehditkâr bir hava kazanmıştı. O ücretini talep ediyordu, adamsa onun inanca sahip olmasını. Nasıl olduğunu bilemiyordu, ancak durum tersine dönmüştü. Adam haklı tarafa geçmişti, onun ise talep edecek bir şeyi kalmamıştı. Adam onu sanık koltuğuna oturtmuş, saçlarını karıştırarak ve bir aslan gibi kükreyerek etrafında dolanmaya başlamıştı.

"Senin gibi bir kadının kalbi imanla dolu değil. Ateşte yanmaktan başka hiçbir şey hak etmiyorsun sen. Hadi konuş, kendini savun."

Dili bağlanmıştı kadının, ağzını bile açamıyordu. En az adam kadar inançlıydı, hatta daha fazla. Yüreği genişti, adamınkinden de geniş. Adamın inancından daha büyük bir inancı kucaklayacak kadar engindi; eski tanrıları ve eski tanrıçaları da kapsayan bir inanç. Fakat tanrıların parayla ne alakası vardı? İşini doğru düzgün yapan bir kadındı o. Resmi bir petrol şirketine kafasında küp taşıyordu. İş zorluydu, fırtına çıktığında iyice zorlaşıyordu hatta. Bütün bu zahmetlerden kaçınabilirdi. Tepindi sızlanarak, "Ah, boşa didinip durmuşum!"

"Niye geldin o halde?"

Yerinde donakaldı, tek söz söyleyemeden. Cevabı, öğle güneşi kadar netti. Gelmişti, çünkü orada yaşamayı sürdüremezdi. Evet, daha büyük bir dertten sakınmak için gelmişti. Hepsi buydu.

"Hepsi bu mu?"

"Evet, hepsi bu."

Mesele çok basit görünüyordu. Dudaklarından derin bir iç çekiş çıktı, dinleniyordu sanki. Başı birden göğsünün üzerine doğru ileri düştü, uyuyormuş gibiydi. Fakat hareket onu uyandırdı ve tekrar dikkatini topladı. Başı ağırdı, küpün ağırlığıyla beraber sıcaklık yukarıdan üzerine fışkırıyordu. Öğle vakti güneş topunu taşıyordu sanki, vakit gece olsa da adam gözleri açık yanı başında yatıyor olsa.

"Üniversite diploman var, değil mi?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Bu mesele Kral Hazretleri'ni ve şirketin sahibini rahatsız ediyor tabii ki."

"Hiçbir kadın üniversite diploması almayı başaramadı mı?"

"Yoksul anne babası olan bir kadın vardı. Bütün ailesi hırsızdı. Bir cin onu ele geçirdi, çünkü cinler yoksulluğun peşine düşer, hırsızlar da cinlerin. Yine de kaçmayı başaramadı."

"Nasıl yani?"

"Gazeteler onun fotoğrafını bastı ve dinin sınırlarını aşamadan onu geri getirdiler."

"Tek bir kadının bile kaçamadığını mı söylemek istiyorsun?"

"Tek bir erkeğin de."

Kadın zaten yattığı halde bedeni olduğu yere düşüverdi. Çok daha derin bir uykuya dalıyordu sanki. Bir petrol tırtılı gibi top şeklinde kıvrıldı. Yüzü toprak rengini aldı. Elini göğsüne bastırıp, "Nabzım atmıyor!" diye bağırdı birdenbire.

Adam yataktan kalktı, parmak uçlarıyla kadının kalbine masaj yapmaya başladı. Kadın hayrete kapılmıştı, fakat reddedemiyordu. Adam, nabız yokluğunu fırsat bilip, parmağını kadının göğsüne bastırıyordu. Göğüslerinin arasındaki yarıkta gezdirdi parmağını. Katılaşmış bir petrol tabakası ve ter kokusu vardı burada. Bir çeşit utanca kapılarak mırıldandı kadın: "Banyo yapmayı düşünüyordum, ama..."

"Utanmana hiç gerek yok, yabancı değilim ben."

Ay, donuk bir ışık yansıtıyordu gölün üzerine; kasvetli, simsiyah bir uzantının yukarısında yusyuvarlak, soluk beyaz bir leke. Pencere paneli kalaslardan yapılmıştı ve kalın bir mandalla tutturulmuştu. Üzerinde petrol kümecikleri birikiyor, kenarları yeşilimsi renge bürünüyordu. Pencere alçaktı ve üstünde çatlaklar vardı; kadın gözleri bakardı buradan. Üç-beş tanesi gülmekten kendilerini alıkoymaya çalışıyordu. Kadınların biri, bitişik evde komşusuyla konuşuyordu. Komşusuna, yatakta kocasının ne yaptığını anlatıyordu. Konuşmasını anırma sesine benzer bir gülüşle bölüyor, sonra gözyaşlarına boğuluyordu.

"On yıldır evlisin ve hâlâ hamile kalmadın!?"

"Allah'ın emri."

"Bence, o lanet ikinci karısı yüzünden. Sana büyü yaptırmış."

"Demek büyü? Vah başıma gelenler!"

"Sen benden daha şanslısın. Kocanın senden başka tek karısı var, benimkininse üç tane daha. Birisinin büyüsü çözülür çözülmez bir ötekininki başlıyor."

"Buna rağmen hamile kaldın, öyle değil mi?"

Duvarın arasından ona doğru akan kadının sesi, teyzesinin sesine benziyordu. Teyzesi, başına siyah bir peçe örtüp dışarı çıkardı. Deniz kabukları ve toprağın içinden ölülerin kemiklerini toplayarak dar sokaklar boyunca dolaşırdı. Onları, şap ve buhurla birlikte bir öğütücüde ezerdi. İksiri kahvaltıdan önce ve gece, yatağa yatmadan önce içerdi. Bununla kocasının yastığını ve uyluklarının arasındaki organı ıslatırdı. Her cinin özel bir muskası olurdu. Karartılmış bir odada kör bir şeyh tarafından yazılırdı bu muska. Kör bir adam, cinleri kovmakta, gören bir adama göre daha etkiliydi. Tabii ölü bir şeyh, kör olandan daha güçlüydü. Kadın, bir gümüş parçası ya da kesilmiş bir tavuk öderdi bedel olarak. Bir kadın, hiçbir bedel ödemeden hamile kalamazdı.

Gecenin sonunda, ateş dilcikleri gibi yanan kırmızı ışınlarla şafak söktüğünde son buldu kadınların sesleri.

"Lütfen, bir yudum su içmeye hakkım yok mu?"

Adam uykuya dalmış olmalıydı, cevap vermedi. Entarisinin göğsü yırtıktı. Pıhtılaşmış kan gibi siyah terle sırılsıklam olmuştu. Saçlarına petrol zerrecikleri yapışmıştı, dudaklarıysa kuraklaşmış toprak gibi çatlaktı.

"Beni duyamıyor musun? Bir damla su, lütfen."

Kadının sesi kupkuruydu ve bedeni hararetle titriyordu. Isı, teninin altından yükselip, pis kabuğu parça parça eritiyordu. Nefes nefese kalan dudakları açıldı; dilinin ucuyla eriyen sıvıyı emdi.

"Şişeyi sana bir şartla veririm."

"Nedir o?"

"Artık konu hakkında soru sormaman şartıyla."

"Ne demek istiyorsun?"

"Gözetim altında tutulduğunun ve her hareketinin dikkatle izlendiğinin farkında değil misin?"

"Gözetim mi!?"

"Her hareketin, hatta her duygun."

"Duygu?"

"Evet, her şeyi unutmalısın, annen, teyzen, Hathur, Sehmet ve bütün kadınlar. Evet, bütün kadınlar, anlıyor musun?"

Anladığını göstermek için başını salladı. Fakat hiçbir şey anlamamıştı. Şişeyi istiyordu, başka hiçbir şey umurunda değildi. Adam yerdeki petrol zerreciklerini dağıtarak ağır adımlarla dolaştı. Şişenin boynunu kadının dudaklarının yakınına getirdi. Şişeyi defalarca sallayarak dişleriyle içine çekti kadın. Sonra bir toprak solucanı gibi büzüldü. Ağzına diktiği şişe kupkuruydu, tek bir damla su yoktu içinde. Şişenin tabanı kalındı ve semaya yükseliyordu. Güneş topu, şişenin içinden doğrudan gözlerini deliyordu, sonsuz ateşin gerilmiş koluydu sanki.

Şişeyi güneşin gözüne fırlattı. Adam mahcup bir edayla başını salladı.

"Boş olduğunu bilmiyor muydun?"

"Biliyordum, ama..."

"Bir kadının bir erkek gibi bir ruhu olduğunu varsayarsak..."

"Evet."

"O halde bu ruh, bedeninde yaşıyor olmalı."

"Evet, ama..."

"Ama ne?"

"Şölenler bittikten sonra bizim gibi küçük insanlar unutulacak ve bizim payımızı büyükler kapacak."

Adamın gözlerinin içine bakıyordu kadın, onun sözleriyle başka bir şeyi gizlediğini fark etti. Adam kadını arka odaya kapatıp, onun payını da alıyordu. Sonra şişeyi onun bilmediği bir yere saklıyordu. Susuzluk aracılığıyla ona hükmetmeye mi çalışacaktı?

Adam, gözlerini boşluğa dikerek duruyordu. Kadının gözlerinin içine bakmaktan kaçınıyordu. Belki de her şeyi biliyordu. Komplonun sır ortağıydı. Karar anında, Kral Hazretleri'yle ya da en azından şirketin sahibiyle aynı safta olacaktı.

Kadın ufka doğru boynunu eğerek evin kapısında durdu. Siyah damlalar gibi bir araya yığılıyordu bulutlar. Fırtınanın dindiğini gösterecek hiçbir belirti yoktu orada. Göğsü, derin bir iç çekişle inip kalktı. Aldığı her nefesle, ruhu bedeninden ayrılıyordu sanki.

Dudaklarını sımsıkı kapalı tutarak sessizliğini sürdürdü. Onu hiçbir şeyden kurtarmıyordu sessizlik. Bu konuyu komşu kadınlarla konuşmak zorundaydı. Kadınlar bir şey yapabilirdi belki. Evet, öbür kadınlarla birlikte olursa tehlikeden korunabilirdi.

Adamın öksürüğünün yanı sıra bir küp gıcırtısını andırır bir ses geldi. Korkuyla yerine mıhlandı. Ondan daha çok şey mi biliyordu kadınlar? Gerekirse onu feda edebilirler miydi?

Olduğu yerde durmayı sürdürdü. Üşüyen biri gibi kollarını göğsüne doladı. Gözleri bilinçsizce sağa sola savruldu. Önce ileri, sonra geri adımladı. Bir sığmak mı, yoksa bir kapan ağzı mı bilemeden duvardaki bir deliğin önünde duran bir fare gibiydi.

Orada dururken, üzerine bitkinlik çöktü. Damla damla ter boşandı alnından. Dilinin ucuyla damlaları yalayıp, ıslaklıklarının tadını çıkardı. Özgüveninin bir kısmını geri kazanmış gibiydi.

Ayaklarını kımıldatıp patikaya doğru ilerledi. Güneş topu, ufkun ardında saklanmıştı. Kuzeyden sert rüzgârlar esiyor, petrol zerreciklerini havalandırıyordu. Gölün kenarında oturan ve başının çevresindeki siyah bandı çözmeye çalışan bir kadın gördü. Burnunu ve göz kenarlarını ovuşturdu. Bu kadının etrafındaki kadınlar da aynısını yapıyor, bantları çözüyor, yüzlerini açıyorlardı. Her biri, kendi siyah bandını ellerinde tutuyor, sonra rüzgârın şaklaması gibi bir ses çıkartarak defalarca havada sallıyordu. Toprağın üzerinden yürüyerek ilerlemeye başladı. Kendi etrafında hızla döndü. Bir davulun gümbürdemesi gibi yükseldi sesler. Kadınlar, halka halinde dans ediyorlardı, ayakları aynı tempoda ileri gidiyordu. Şarkılar, tozla birlikte semaya yükseldi.

* * *

"Kaderimiz mi başımızın üzerinde..."

"Sonsuza dek petrol küpleri taşımak mı kaderimiz?"

"Hayır, kardeş! Hayır, kardeş!"

"Kaderimiz değil! Kaderimiz değil!"

Hayret vericiydi karanlıkta ışık demetleri görmek. Kaderle petrol arasındaki bağı keşfetmek. Bedenini, fırtınanın karşısına sapasağlam dikilmiş bir duvar gibi hissetti. Hiçbir şey deviremezdi onu.

O sırada, adam kolunu kaldırıyordu. Darbe, neredeyse başını yaracaktı, ancak ölümden kurtulmak için yana kaçtı. Dövüşe hazırlanır gibi üzerine çöktü adam. Kadın ise aşırı bitkin olduğu halde onu yere savurmayı başardı. Adam, kadının elindeki keskiyi kaparken, kadın da küpü iki sapından kavradı.

"Gücün üstesinden ancak güç gelir."

Dövüşürken dünya başının etrafında dönüyordu. Kaşla göz arasında üzerine çıktı adam. Hayali bir sahip

olma gururuyla içi öylesine doldu ki, kafasındaki saç telleri diken diken oldu. Bu şekilde yapışık, bir horozun ibiğine benziyorlardı. Adamın elinden keskiyi kapmasaydı, dövüş sevişmeye benzer bir şeye dönüşebilirdi.

Birden "araştırmacı" unvanı taşıdığını hatırladı. İzne çıkmıştı. Aradığı bir şey vardı. Bedenini hasta eden humma azaldı. İzne çıkan kadın ile araştırmacı, aynı kadın değilmiş hissine kapılıyordu. Adam ona boyun eğmedikçe onu sevemezdi. Adamın ona boyun eğmesini sağlama girişimi masum görünse de, tam anlamıyla öyle değildi.

Öbür erkeğiyle bu tehlikeyi atlatmıştı. Aşk adıyla anılan, bilinmez bir virüs kapmıştı. Belli bir aşk vakası değildi bu, öyle olmadığını ispat edecek bir kanıt olmasa da. Aşkı yaşamayı umduğu bir anda, erkeğin kuvvetli bir kinle ona diş bilediğini görmüştü. Bir keresinde erkek onun boynuna atılıp kocaman bir ısırık almıştı. Hezeyan geçirerek yatakta yatmış, köpek ulumasına benzer sesler çıkarmıştı o zaman. Doktor gelmiş ve kuduz aşısı yapmıştı kalçasına. Sonra da bir kâğıt parçasına, aşk yapmaktan ve petrolle ıslanmış turşu yemekten kaçınması gerektiği anlamına gelen okunaksız bir şeyler çiziktirmişti.

"Canın acımadan görebiliyor musun?"

Evet, benliğinin derinliklerinde ondan memnundu. Canı acımadan ona bakabiliyordu. Başka seçenek yoktu. Hiç umudu kalmamıştı ve sözleşme yapmaktan başka seçenek yoktu.

"Söz vermiş olmak yetmez mi?"

"Bir kâğıda yazmalıyız."

"Bana güvenmiyor musun?"

"Ne demek istiyorsun?"

Sözleşmeyi imzaladı. Gazeteler, tecavüz vakalarından çok bahsederdi, bedene tecavüzden elbette. Kimse ruha tecavüz diye bir şey duymamıştı.

"Ayakta mı işiyorsun? Kadınlara yasak bu!"

Adam, kapıdaki yarıktan görmüştü onu. Kadınların ayakta işemesi yasaktı. Ama o, ayakta yapmayı tercih ediyordu. Tuvalet, göl gibi taşmıştı ve eğer otururşa kıçının yere değmesinden korkuyordu. Gazeteler yere oturmaktan, bir de Şeytan'dan bulaşan bir virüsten bahsediyordu. Kadın, elbisesini kaldırır kaldırmaz, virüs bir erkek kılığında önüne dikilirdi.

"Bir erkekle bir kadın bir araya gelirse, aralarındaki üçüncü kişi Şeytan'dır."

Cinsel ilişki meydana gelemezdi Şeytan ortada yoksa. Karanlıkta köprünün üzerinde yürümesi gibi. Şeytan birdenbire ortaya çıkıp, aç bir kedininki gibi dimdik bıyıklarla dururdu. Erkekler de kadınlar da aynı derecede onun pençesine düşmüş tutsaklardı. Kadın da erkek de birbirinden kuşkulanırdı. Kim başlatmıştı? Neler olduğunu tam olarak kimse bilemezdi. Yaptıklarına masumiyet kazandırmak için yazılı bir kâğıt gerekirdi. Normalde yazma bilmeyen herkes bir kâtip tutardı. Kâtip çoktu. Yazma tutkusu diye bir şey var mıydı?

"Yoo, Kral Hazretleri'nin kendisi yazma bilmez."

"Sorun nedir o halde?"

"Sadece yasaklar."

"Ne demek istiyorsun?"

"Ruh ateşlendiğinde, dinin onun coşkusuna koyabileceği hiçbir sınırlama yoktur; kâğıt ve kural olmazsa hiç. Öyle değil mi?"

Cevap vermedi. Kapıdaki yarığın arasından onu görmüştü adam. Gizlenmeye gücü yetmemişti. Ağ üzerine kapanınca, kımıldayacak yer olmuyordu. Gökyüzünün ağı, kara yağmur gibi iniyordu. Evlilikte de bir ağ vardı, ruhun fırtınalı sıkıntısı. Bedenin teslim olmaktan başka yapabileceği hiçbir şey yoktu. Belki de tuhaf bir fikirdi bu. Belki de güvenceydi kâğıt.

"Hiçbir şeyin güvencesi olmaz."

"Ne diyorsun?"

"Bir baksana, göz açıp kapayıncaya kadar neler değişti. Ben seni coşku dolu genç bir kadın olarak düşünürdüm ve işte, şimdi karşımda yaşlı bir kadınsın. Kendine hiç bakmıyor musun?"

Kadın, evin önündeki boş yerde yatıyordu. Elbisesinin kenarı, göl kıyısının üzerine sarkıyordu. Korkmuş bir öküzün fal taşı gibi açılmış gözleriyle bakmaktaydı adama. Adam, boğulmuş bir yayın balığınınki gibi pırtlak bir gözle dik dik ona bakıyordu. Parmağının kenarıyla gözlerinin köşelerini ovuşturup, adamı dikkatle süzdü. Bunun gerçek olmasını isteyebilir miydi bir adam? Gözlerinde, adamın varlığı sahiciliğini yitirmişti, ama yine de ona bakmayı sürdürdü. Petrol, rüzgârla birlikte çevresinde fışkırmaya devam ediyordu. Derken elbisesinin altından şalvarına sızdı ve uyluklarına doğru ilerledi. Karşı koymaya çalıştı, ama çok geçti.

Siyah sıvıyı silkeleyerek yerinden zıpladı. Fakat bütün çabalarına rağmen ilerlemeyi sürdürdü petrol. Karın zarının altına toplandı ve kollarıyla omuzlarının üstüne yığıldı. Boğuk boğuk hıçkırdı. Petrolün azmi artmıştı. Göğüslerinin üstüne ilerledi, oradan da boynuna çıktı. Onu boğacak mıydı?

"Petrol, başından atabileceğin bir erkek değil ne yazık ki."

Bedenini parçalayan tuhaf sesi duydu kadın. Kendi sesine benziyordu. Henüz ana rahmindeyken işittiği annesinin sesiydi bu belki de. Görünüşe bakılırsa bu, annesinin değil, onun bedenini ödünç alan başka bir kadının sesiydi. Ödünç verme süresi sona ermiş ve beden asıl sahibine geri dönmüştü. Belki de sahiden kaçabilmek için kendisini kandırıyordu. Henüz doğmadan önce işittiği annesinin sesini hiç unutmamıştı. Peltemsi bir sıvının içinde yüzüyordu o zamanlar. Kendinden geçerek

birçok rüyaya dalıyordu. En son rüyasında, biri onu görür diye korka korka boşluğa işemişti.

"Ben saygıdeğer bir araştırmacıyım."

Evet, adama kendini anlatmayı ne kadar çok denemişti. Kendisiyle ilgili bilgileri, arkeoloji alanında bir araştırmacı olduğunu ve onu bekleyen bir kocası olduğunu anlatmaya ne kadar çok uğraşmıştı. İşyerindeki patronu onun yetenekli olduğunu onaylar, bayan iş arkadaşları da muhakkak hatırlarlardı onu. Başka her şeyle birlikte hafızalarını da kaybedebilirler miydi iş arkadaşları?

"Paramı vermemen haksızlık değil mi? Bu kadar zamandır boşu boşuna mı alın teri döktüm? Bütün istediğim bir dönüş bileti."

Adam üst dudağını diliyle hafifçe ıslattı ve ona bakmadan gülümsedi. Gülümseyişi, ağzının çevresinde ufak bir kırışıklık gibi gözüküyordu. Kadının tüm yapabildiği, keskiye tutunmaktı. Kolunu kaldırdığında ağzından acı bir feryat koptu.

"Beni öldürmek mi istiyorsun?"

Kadın, kolunu indirip çareyi susmakta buldu.

"Konuşmamız burada sona erdi."

"Tekrar başlayabiliriz."

"Nasıl yani?"

"Anlaşmanın en düşük ortak paydasına ulaşabiliriz. Tek bir amacımız var, kendimizi ölümden korumak. Doğru değil mi? Çok şükür hâlâ güçlüyüz. Güçlü kollarımız var ve çalışabiliriz. Burada kalmanın amacı bu. Petrol, her şeye karşın, daha zalim başka yaratıklara göre daha iyi. Ona teslim olursak, petrol bize karşı sevecen olabilir, fakat sen ona direnmekten hiç vazgeçmiyorsun."

Kadının gözleri iri iri açıldı, ağzından tek bir söz çıkmadı.

"Bütün istediğimiz merhamet. Petrolden kâr sağlayan tek kişinin şirketin sahibi olduğunu biliyoruz, bir de

Kral Hazretleri'nin tabii. Bu, akla uygun. Ne var bunda? Allah'ın emri böyle. Hakları olanı alıyorlar. Açgözlü olmayı hiç bırakmayacak mısın?"

Bunun adamın sesi olduğuna tam emin değildi. Belki de her şey hayalinde oluyordu. Dışardan mırıldana mırıldana kadın sesleri geçti; hafif, kesik kesik gülüşleri hıçkırmayı andırıyordu.

"Ne oldu sana? Niye seni ilgilendirmeyen olaylara burnunu sokuyorsun?"

"Ne demek istiyorsun? Biz küp taşımıyor muyuz?"

"Küplerin cam cehenneme. Baş ağrısından başka şey vermediler bize ve bir gün hepimizi öldürecekler."

"Güçlenebilmemiz için dayanışma gerek."

"Allah'tan başka hiçbir güç ve kudret yok."

Adam çalışmaya başlamıştı. Kararlı hareketlerle kollarım hareket ettiriyor, kasları dışarı uğruyordu. Gömleğinin koluyla terini sildi, sonra birden durdu. Başım kadına çevirdi. Uzaktan, onun öbür kadınlarla konuştuğunu gördü. Fare, gün ışığında oynuyor; atmaca, ufukta alçaktan dolanıp duruyordu. Kocaman kanatlarını kıvırıyor ve güneşi gizliyordu. Kadın bulutlara bakıyordu. Yüzü solgun görünüyordu ve her tarafı çil gibi siyah zerreciklerle kaplanmıştı. Kadının gözleri buğulandı ve damarlarındaki kan kırmızı renk aldı. Rüzgârın şiddetiyle çantası aniden açıldı. Kadın, çantanın içindekilerle oynayan bir fareye benzer uzun bir burun gördü. Adam keskiyi çıkardı ve astarın içini yoklamaya başladı. Rüzgâr şiddetle eserek kadını neredeyse yerinden koparıyordu. Çağlayan başından aşağı döküldü. Entarisinin koluyla yüzünü sildi ve gözlerini açtı. Fare değil, adamdı bu. Zemine bir tırtıl gibi kıvrılmış, onun çantasının gözlerini karıştırıyordu.

"Bunu yapmaya hakkın yok!"

"Bu kâğıt da ne?"

"Şahsi belgelerim var benim."

"Başka bir kocan mı var?"

Tuhaf parmakları vardı adamın. Kâğıt, astarın altındaki dip köşede katlıydı. Polis akademisinde uzun bir eğitim almadan hiçbir parmak ona erişemezdi. Kadın elini uzatıp kâğıdı kaptı. Sonra kâğıdı boğazına tıkıp, yuttu. Ani bir hareketle ona saldırdı adam. Üzerine çıkıp, kâğıdı çıkarabilmek için parmağını kadının boğazının dibine kadar soktu. Küçük dilinin altını ve etli katların arasını yokladı. Soluğu, buharlı bir lokomotifin metal bacasından çıkan buhar gibi açık ağzından dışarı fışkırdı. En sonunda, bir bezelye tanesine ya da katılaşmış bir petrol parçasına benzeyen ufacık bir şey bulmuş parmağını çıkardı.

Kadın, "Her şeye rağmen teşekkürlerimi hak ediyorsun," dedi, içtenlikle yüklü bir sesle. Bedeni güçlenmişti sanki. Daha kolay soluk alıp veriyordu. Boğazındaki düğümden onu kurtarmayı başarmıştı adam.

Fakat adam şimdi onu dinliyora benzemiyordu. Kadının içindeki kâğıdın hareketini seyrediyordu. Daha önce kadını hiç bu şekilde aldatmayı tasarlamış mıydı? Tuvalete gidişlerini ve tuvaletten dönüşlerini gözleyecekti. Bu kâğıt parçası gözünden kaçmayacaktı.

"Hadi, diyelim ki bu bir evlilik sözleşmesi. Bu durumda adam kim? Hem bu bir evlilik sözleşmesi değilse nedir? Bir aşk mektubu mu?"

Onun gözünde aşk, evlilikten daha az tehlikeliydi, çünkü bağlayıcı değildi. Cebinden bir sigara çıkardı. Parmaklarıyla fiske vurarak kibriti yaktı. Dolu bir küpün üstünde oturuyordu. Duman halkaları çevresini sardı. Gözlerini ufka çevirdi. Atmaca, gölün kıyısına konmuştu ve dişlerinin arasında bir tırtıl gibi kıvrılan ufacık bir şeyi yemeye başlamıştı.

"Eğer bu önünde sonunda bir aşk meselesiyse, ne tür bir aşk acaba?" Dumanı dışa üflerken kendi kendine sor-

duğu soruydu bu. O, yalnızca bir tür aşk biliyordu: karşılığında hiçbir şey ödemediğin aşk.

Kadın ayakta durmaktan yorulup, sandalyeye çöktü. Adam, kapının ardında anahtar deliğinden kadını seyrediyordu. Belki de tümüyle sindirilmişti kâğıt, belki de mürekkebi akmış ve kelimeler silinmişti. Kadının, elleriyle karnını bastırdığını gördü; yok olmaktan korumak için kâğıdın üzerine kelimeleri basıyordu sanki. İnsan bu derece sevebilir miydi!?

Kadının yüksek bir sesle mırıldandığını duydu. Çocukluğunda söylediği bir şarkıyı söylemeye başlamıştı. Sesini yükseltip diğer sesleri sessizliğe boğdu. Şarkısı, kapının arasından akıp gitti. Kâğıdı ve onun üzerindeki mektupları kurtarmıştı. Fikir, otururken aklına gelmişti. Şölen gecesi kaçmak için en uygun geceydi. Adam kutlamaya gidecekti. Davet Kral Hazretleri'ndendi, bu yüzden gitmek zorundaydı. Pırıl pırıl giysiler ve yeni ayakkabılar giyecekler ve kilitli kapıların ardında saatlerce oturacaklardı. Hazımsızlık çekse bile dışarı çıkamayacaktı. Koltuğunda büklüm büklüm duracaktı saatlerce; Kral Hazretleri gelmeden biraz önce altına kaçırabilirdi hatta. Aralarından biri, onun altındaki koltuğu yoklayacak, parmağıyla gizlice burnunu tıkayacaktı. Adamın gözleri korku içinde genişleyecekti. İdrar kokusu olmayacaktı bu. Parmağında siyah bir tabaka görecekti, ne sıvı ne de katı. Petrol kokusu. Fakat hiç kimse bir şey söyleyemeyecekti. Her biri, parmağını gizlice şalvarına silecek ve kapıların açılmasını bekleyerek koltuğunda oturacaktı.

"Adam kutlamadan dönmeden sınırı geçebilirdi."

Adam anahtar deliğinin ardında mıhlanıp kalmıştı. Ne zaman saldırıya geçebileceğini tam olarak bilmiyordu. Kadın otururken uyuyordu sanki. Başı, göğsünün üzerine sarkıyordu ve gözleri kapalıydı. Hangisinin daha tehlikeli olduğunu merak ediyordu: Bu kâğıdın bir aşk

mektubu mu, yoksa bir evlilik sözleşmesi olması mı? Belki de iki tehlikeyi aynı anda meydana çıkarabilirdi, eğer bu iki erkek aynı kişiyse.

O sırada fırtına çıktı ve anahtar deliği tıkandı. Önündeki yol bütünüyle kapanmışa benziyor, karanlıktan başka hiçbir şey göremiyordu. Kadının kapının ardından güldüğünü duyar gibi oldu. Aşk ve petrol arasında bir bağ olabilir miydi? Ben fikir, içini dehşetle doldurdu ve geri geri adımlar atarak kendini sırt üstü yerde buldu.

Kadın onu düşerken görmedi. Onun hâlâ kapının ardında olduğunu zannediyordu. Acı, içini parçalıyordu; durmadan hava yutuyordu. Bir gülüş ya da bölük pörçük bir hıçkırık değildi bu. Yardım çağırmak istedi, fakat adamın kapının arkasında olduğunu ve sesini duyarsa ona saldırabileceğini hatırladı.

"Ses çıkarmadan zinciri nasıl çekebilirsin?"

Tabii ki ne su, ne de izleri ortadan kaldırabilecek bir şey vardı orada. Kapıyı açıp arsızca dışarı çıkmak istemiyordu. Onu en çok rahatsız eden şey kokuydu: ter, petrol ve sardalyeyle turşu artıklarının karışımı. Tiksindirici bir koku muydu bu? Elbette değil. Öylesine tanıdıktı ki, bu kokuya karşı sevecen duygular besliyordu. Bununla beraber, adam eliyle burnunu tıkadı ve yardım çağırır gibi bağırdı. Fırsatı yakalayıp kapıdan dışarı fırladı kadın.

Güneş daha yeni iniyordu ufkun altına. Alacakaranlıkta toprak üzerinde yön bulmaya girişti. Haritada işaretlenmiş toprak parçasını buldu. Kolunu kaldırıp keskiyle tekrar tekrar toprağa vurdu. Birden keskinin sert bir şeye çarptığını hissetti. Ufak bir tunç heykeldi bu. Göğsü apaçıktı ve şüphe bırakmıyordu. Kalçaları da bunun bir kadın olduğunu doğruluyordu. Kafasında güneş topunu taşıyor, boynuzları öne bükülüyordu. Bunun tanrıça Hathur olduğuna kuşku yoktu. Başka kim olabilirdi ki? Kafasında bir delik vardı; cildi, petrol ve yer altındaki la-

ğım pisliği yüzünden aşınmıştı. Ayrıca, yüz yuvarlaktı; dudaklarda gülümseme okunuyordu, çeneyle burun da çok zarifti. İnce belin çevresinde kemer vardı ve alnının etrafına bir yılan sarılıp dolanmıştı. Göğüs kısmında tek bir göğüs duruyordu; ötekini petrol aşındırmıştı muhtemelen. Öte yandan, kayaya harfler yontulmuştu ve isim çerçeve içine alınmıştı: tek göğüslü tanrı. Gözleri fal taşı gibi açıldı, başını ileri uzatıp daha dikkatli baktı. Göğüslerden birinin, meçhul biri tarafından koparıldığını fark etti. O kişi ötekini de koparmaya niyet etmiş, ama yeterince vakti olmamıştı. Gülümsemeyi de silmeye çalışmıştı, hatta bir kaş çatma ifadesi yaratabilmek için ağzın kenarlarına kırışıklıklar çizmeyi; fakat beden olduğu gibi kalmıştı, dolgun bir kalçayla tek göğsün etrafında bu bir annenin göğsüymüş gibi dolanıp duran ruh.

"Heykel buraya çok turist çekecek; dalga dalga akın edecekler ve her taraf nakit para dolacak."

"Ne diyorsun?"

"Sözlerimi anlamıyor musun? Ne oldu sana? Hasta mısın?"

"Hayır, sadece izin istemiştim."

"Ne diyorsun?"

"Basit bir istek."

"Aklını mı oynattın sen?"

İşyerindeki patronu onun ne söylediğini kavramamıştı. Kadın sahtecilik izleri keşfetmiş, tanrıçaların tanrılara dönüştürüldüğünü anlamıştı. Kocasıyla, işyerindeki patronu hakkında konuşamazdı. Böyle bir konuşmaya katlanamazdı kocası. Patronu da kocasının adını duymaya dayanamazdı, o ise iki erkek hakkında da hiçbir şey duymaya tahammül edemiyordu. Bütün istediği, talebini yazacağı bir kâğıttı, çünkü ayrılış ve dönüş tarihiyle gidilecek yeri açıkça belirten yazılı bir belge yoksa izin de olmazdı. Dönüş tarihi belirsizse gidemezdiniz. Bir erkek

yedi sene uzaklarda kaldıktan sonra onu bekleyen karısına dönebilirdi kanuna göre. Ancak, kadının alabileceği tek izin, cenazesi olduğu gündü. İzinle ölüm arasındaki ayrım ne denli belirsizdi aslında.

Petrol tepeciklerinin üstüne düşen ışık yok olup gitti. Patikanın ana hatları karanlıkta görünmüyordu. Yürümeyi bıraktı. Rüzgâr uğulduyordu, fakat o hiçbir şey duyamıyordu. Kulak borusu büsbütün tıkanmış ve onu duyma yetisinden yoksun bırakmıştı. Hiç ses çıkarmadan kaçabilir miydi? Bileğindeki saate baktı. Akrep yediyi gösteriyordu, yelkovan durmuştu, saniye ibresiyse tam anlamıyla köhnemişti. Gündoğumundan önce sınırı geçebilseydi keşke... Aşka dayanmış olduğu gibi petrole dayanmaya çalışmayacaktı. Önündeki patika kaygan görünüyordu. Yokuş dik, tepecikler yüksekti. Yukarı çıkmakla aşağı inmek arasında fark yoktu. Çocukken yaptığı gibi bedenini hareketin akışına teslim etti. Başı karanlığa çarpıyordu ve bacakları dizlerinin yukarısına kadar gömülmüştü.

Gece oldu. Petrol uçsuz bucaksız uzanıyordu, dalga dalga. Köy ışıklarından iz yoktu. Ne evler vardı ne de köprü. Gözlerini yumdu. Hayalinde, kocasının uykusundan uyanıp, onu yanında bulamayışını canlandırdı. Kocası tuvaletin kapısına doğru uzatacaktı boynunu. Kapı kapalıysa onu orada, içeride zannedecek, açıksa banyoda ya da mutfakta olduğunu düşünecekti. Onun nerede olduğunu gözlerini açmadan kararlaştırabilirdi. Gözlerini açarsa da, kapının öbür tarafına geçmeden kadını göremeyecekti.

Onu kaybedebileceği kocasının aklına rüyasında bile gelmemişti. Bir kadının kaybolması yasaktı. Kendini kaybettireceği başka bir yeri yoktu, varsa da başka bir erkek yoktu, başka bir erkek yoksa kâğıt parçası da yoktu. Oysa, bir kâğıt parçası olmadan bir kadın yaşayamazdı.

"Kadının yaşadığından hiç şüphe duymadı, değil mi?"

Kocası kolunu gerdiğinde ona dokunabiliyordu, uykudayken bile. Uyanıkken ise bacağını uzatıp tekmeleyebilirdi onu. Yer daracıktı, zaman geçtikçe daha da daraldı hatta, bedenin hacmiyle yağ miktarı arttı ve hareket miktarı azaldı. Kutlama gecesi, kadını bir kuzuymuş gibi sırtında taşıyıp, terazilerin üstüne koyacaktı; aldığı parayla da o yeni makineyi satın alacaktı.

"Nedir o makine?"

"Kadının parmaklarıyla tıkırdattığı, yazma öğrenmeden de yazabilen bir makine."

Evet, hayal kurmak, kanunlara uygundu. Makinenin ne bir kadın gibi yemek yiyeceği bir ağzı, ne de konuşabileceği bir dili vardı. Dahası, kolayca okunur bir elle yazıyordu. Yazmadığı zamansa kımıldamadan yerinde duruyordu. Zamanla eskirse, değiştirilebilirdi. Adamın kadınsız yaşayabilmesine imkân sağlayacaktı.

"Yeni bir tür makine bu, yazma ve okuma tuşları, süpürme tuşları, silme tuşları... var."

"Size yemeği kim yapacak peki?"

"Makinede beyaz bir tuş var, basıp dilediğiniz yemeği isteyebileceğiniz. Dumanı tüten sıcacık bir yemek verecek size, salatalar, turşular ve başka şeyle."

"Ya seks? Yani aşk demek istiyorum?"

"Bunun için de bir tuş var, kırmızı renkli."

Kadın kulak kabarttı ve çok uzak mesafeden ona ulaştı sesler. İzne çıkacak kadar akıllı davranmıştı. Evcil öküz bir günlüğüne izne çıkabilir, makine de bir günlüğüne çalışmayı bırakabilirdi ve kimse onları ahlâksızlıkla suçlayamazdı. O bir kadındı ne yazık ki, bu yüzden masum olması söz konusu bile değildi. "Bir kadın, kocasının yatağını bir gece terk ederse, Kıyamet Günü saçlarından asılıp ateşte yakılacak."

Kocasının sesiydi bu, aşk günlerinden kalan. Tek bir gece bile yanında olmamasına tahammül edemiyordu. Fakat şu makineler keşfedilmeden önceydi bu. Petrol de elektrik gibi bir güç haline gelmeden önce. Uysal bir kızdı o, kocasının ve işyerindeki patronunun emirlerini harfi harfine uygulardı. Saygın ve birinci sınıf bir araştırmacı. Bir mumyanın resmiyle aynı yerde kayıtlıydı adı. Herkes ondan memnundu, hiç düşmanı yoktu. Arkadaşları da yoktu, çünkü bir kadının ününü arkadaşlar kadar kirleten başka bir şey olmaz. Her şeyden önemlisi, ilgilendiği tek şey, arkeolojik alanlar keşfetmekti.

"Tanrılar? Kral Hazretleri? Onlara hiç ilgisi yok muydu?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Demek istediğim, siyasetle hiç ilgilenmiyor muydu?"

"'Siyaset' mi dediniz? Kadınların siyasetle uğraşmasının yasak olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Gazete okumaz mıydı en azından?"

"Okuma yazma bilmezdi."

"Güzeldi öyleyse."

Konuşma ona tuhaf geldi, ama doğaldı. Buna rağmen, sorun o kadar basit değildi. Bir kadının güzel olması aynaya bağlıydı. Aynalar ise zamanla bozulurdu. Şiddetli ve ani esintilerin taşıdığı siyah zerrecikler içlerine sızardı. Yüzü, lekelerle kaplı görünürdü kadının, zaman geçtikçe bu lekeler artardı. Burnuna ve yanaklarına yayılıp alnına çıkarlardı. Bütün hatlarını örterlerdi, gözleri bile. Tek, belki de yarım bir göz dışında hiçbir şey kalmazdı.

Olduğu yerde donup kaldı. Tavana yansıyan kendi görüntüsünü seçti. Onun yüzü müydü bu? Yarım bir göz görebiliyordu sadece ve başının üzerinde bir küp vardı. Boynu, yana eğilmişti. Komşulardan biriydi bu belki de, o değildi. Eliyle vurup parçaladı aynayı. Evet, artık yüzüne bakmayan bir kadın için aynanın anlamı ne?

"Bir kadını, yüzünü dünyadan saklamaya iten bir neden olmalı."

"Elbette."

"Kadınların ahlâksızlığının bir göstergesi bu."

"Evet."

"Güzel, yeni bulgular elde etmiş olmalısınız bu durumda."

"Hiç de değil. Ondan tek bir iz bulamadılar hâlâ."

"Nedir bu makine? Yeni bir daktilo almışsınız galiba."

"Evet, bu makine yazı yazıyor, silip süpürüyor, çamaşır ve bulaşık yıkıyor, yemek pişiriyor, daha pek çok şey yapıyor."

"O halde buradan ayrılıp güzel bir tatil yapabilirsiniz. Buradan çok uzaklarda, açık arazide bir dinlenme evim var."

"Jar Sunira'yı mı kastediyorsunuz?"

"Oranın artık yeni bir ismi var. Bilmiyor muydunuz?"

"Evet, Dinlenme Evi, bu daha iyi bir isim. Size bir miktar kira ödeyebilirim, en azından cüzi bir şey."

"İtirazım yok, eğer ısrar ediyorsanız. Bir küpün fiyatının yükseldiği gibi her şeyin fiyatı yükseldi."

"Elbette. Bu da kadınların ahlâksızlığından ileri geliyor. En son delaletten haberiniz var mı?"

"Evet, kadınlar ücret istemeye başladı."

"Bu, fiyatlara korkunç bir artış getirecek."

"Merak etmeyin. Kadının görevini üstlenecek yeni makineler var. Bu makineler, lastikli dört ayak üzerinde küp taşıyor ve petrol gücüyle çalışıyor."

"Allah'ın bize bir lütfu bu. Allah her zaman bizimle, gördüğünüz gibi."

***

Kadın uzak mesafeden sorguya kulak misafiri olmaya devam etti. Durup, elbisesinin koluyla terini sildi. Geri dönmesi daha mı iyi olurdu? Döndü, bir ileri bir geri adımlar attı. Göl kıyısında durdu. Gözleri gökyüzüne baktı, yıldızları izledi belirirken. Belki de sebep çocukluğuydu. Çocukluğunu unutmayı başaramıyordu. Günbatımında köprüye çıkıp beklerdi eskiden. Nehrin yanı başında ekin tarlaları uzanırdı. Yokuşun dibinde, bir araya yapışmış ve birbirine yaslanan evler seriliydi. Çatılarda gübre topakları, yakacak odun, güvercinlikler ve toz halinde toprak vardı; buradan toz, ebegümeci ve gübre kokuları yükselirdi. Sinekler ve sivrisinekler bunların etrafında uçuyor, kanatlı simsiyah hamamböcekleri ortalıkta dolanıyordu. Caminin arkasındaki büyük gölde çocuklar oynardı. Oradan, kurbağaların vıraklaması, feryat ve kahkaha sesleri gelirdi kulağına. Köy kamyonundan tarlalardan dönen insanların sesleri yükselirdi. Bunların ayakları havayı toz bulutuna çevirirdi, manda ve öküz ayak tabanlarının yaptığı gibi. Hayvan nefesleri insan topluluğunun nefesine karışırdı. O, köprüde oturup beklerdi. Başının üzerindeki yıldızların titreşmesini izlerdi. Yokuşun dibindeki evlerin içinden ışık demetleri yansırdı. Kişneme sesleri ve sırtları duvara dönük, kasvetli kasvetli oturan kadınların hüzünlü şarkıları gecenin karanlığında özgürce yüzerdi. Başına bir eşarp bağlamıştı teyzesi; köprüde oturuyor, dönmek istemiyordu. Eteklerine çamur bulaşmış bir entari vardı üzerinde. Her gün, sebze çuvallarını başının üzerinde taşıyarak evden tarlaya giderken bu entariyi giyerdi. Akşam, çocuklarla birlikte oynamazdı, çünkü yalnız oğlanlar içindi oyun. Gökyüzünde parlayan yıldızların altında köprüde oturmak gibisi yoktu onun için; gözleri ufka dalar, yüreği güm güm atardı. Pencerelerde ışıklar titreşirdi; tepesinde çengeller olan direklerde asılıydı bu ışıklar ve bunların etrafında yayık ayaklı yeşil

pervaneler vızıldardı. Kil banklar, evlerinden çıkan ve komşu köylerden gelen erkeklerle dolardı; bunlar çay ve sigara içerler, gazetelerden haberleri birbirine aktarırlardı. Gözlerini kapattı ve kendini okula başlayıp okuma yazma öğrenirken gördü, sonra da bir bilim alanında araştırmacı ya da gazetelerde resimlerini gördüğünüz türden bir sekreter olduğunu. Boynundaki atardamarlar şiddetle atıyor, beynine dahi fikirler dolduruyordu sanki. Teyzesi ve tüm komşu kadınlar yarık avuç içlerini yukarı kaldırıp, onu kıskançlıktan ve kötü ruhlardan koruması için İffet Ana'ya dua ederlerdi. Onların rüzgâr esintisine benzer bir sesle fısıldayışlarını duyabiliyordu: "Dünya çapında bir aklı var bu kızın."

Çocukluğunda, kafası bu fikirle, bir de yıldızları seyrederken dört bir yanından içine akan sayısız başka düşüncelerle dolmuştu. Bu yıldızların altında hayatı en çıplak gözle görüyordu, açık bir kitap gibi, tam bir yalınlık içinde. Ölümün hayattan daha kolay olduğunu ve doğum anında başladığını, hamileliğin ölümü hızlandırdığını, evliliğin akılsızca olduğunu, kralla tanrıların kötü olup pek çok günah işlediklerini, henüz annesinin karnında bir ceninken babasının ölümüne tanık olduğunu ve çok sevinip döl yatağından dışarı kaymış olduğunu gördü.

O anda, bedeninin kendiliğinden köprünün altına kaydığını hissetti. Eve döndüğünde sıkı bir azar işitecek ya da yemeksiz kalacaktı. Gene de, her günbatımında köprüye yürüyüp, oradaki yerine oturacak ve yıldızların belirmesini bekleyecekti, ışıkların her belirişinde yeni bir şeyler keşfediyordu sanki.

"İffet Ana adına, biz kadınlar ne kaybedebiliriz ki?"

Yine de kadınlardan hiçbiri kaçmayı düşünmüyordu. Bilmeceyi çözemiyordu bir türlü. Kadın dönmeye niye mecbur kalırdı, dönmeyince hiçbir şey kaybetmeyecekse? Şiddetli bir dayaktan başka. Sonra kadınlar karanlık-

ta sıvışmaya başladı. Onlar hakkında bütün duydukları, rüzgâr esintisi gibi uzak fısıltılardan ibaretti.

"Kadın kaçmayı düşünüyor."

"Akılsız bir kadın."

"Şeytan onun aklını ele geçirmiş."

"Daha ziyade, beyni kızdıran küp."

"Kör olasıca küp. Hepimizin baş ağrısı."

"Bize merhamet et, İffet Ana."

***

Adam aniden dönmüştü. Kadının bir deve gibi dizlerinin üstüne çökmesini sağladıktan sonra küpü yerden kaldırdı, tek bir hamleyle kadının başına oturttu. Küpü kadının saçlarından ayıran tek şey, başına sarılmış ve alnının yukarısına bağlanmış bez parçasıydı. Sıcaklık başına sızmaya, boynu bükülmeye başladı. Ne kaybederdi kaçsa? Hiçbir şey, uyuduğu sırada meydana gelen sürtünmeden başka. Karanlıkta adamın eli uzanıp onun elini tuttuğunda karşı koymazdı, çünkü derin uykuda olurdu. Derin uykuda olmasa da karşı koymazdı, ama içi içini yiyerek. Daha sonra esneyerek elini adamdan kurtarır ve öbür tarafa dönerdi.

"Aramızda aşkın kıvılcımı da mı yok?"

Belki adamın sesiydi bu, belki de onun. Bu şüpheyi ikisi de çok geç keşfetti. Oysa bu şüphenin en başından beri var olduğu açıktı. Fakat her şey belirsiz ve anlaşılması güçtü. Belki de petrol ya da başa vuran sıcaklıktı neden. Belki de bir erkekle kadın arasında aşk ya da arkadaşlık eksikken ortaya çıkan çekingenlikti aynı zamanda. Bunlar eksikse, bir erkekle kadını bir araya ne getirebilirdi ki?

"Ne diyorsun?"

"Hamilelik."

Adam, omuzlarını sarkıtmış, yerinde duruyordu. Geceye karşı çıplaktı göğsü. Yüz kaslarım gerdiğini ve ağzını açtığını gördü adamın. Aşk gülümsemesine çok benzeyen bir hareket. Ancak, bir kurdun hırlamasından daha vahşiydi. Adam aşkı çağrıştıran hareketler yapabilirdi, ama bu, umutsuzluğu, şiddetli sıcaklık ya da şişmiş derisi yüzündendi sadece.

"Erkek kadından üstündür, aşkta bile."

"Kendi kendine âşık olmayı mı kastediyorsun?"

"Dinle! Nedir bu sesler?"

Kadın, hiçbir şey duyamıyordu. Geçmişten kopup gelen ya da güneş çarpmasının etkilediği beynin imgeleminin yarattığı seslerdi bunlar muhtemelen. Buna rağmen, o, kendi kendine âşık olmakla sevişme içgüdüsü arasındaki ilişkiyi anlayabiliyordu.

Kolunu kaldırıp küpü dibinden tuttu, düşecek diye korka korka. Kuyuya daldırdı ayaklarını. Ayakları kıyıya girerken, çocukluğundan unutamadığı başka şeyler de olduğunu fark etti, mesela iki tekerlekli tahta araba köpeklerle birlikte gecenin içinde kaybolmadan önce teyzesinin gözlerindeki o bakış. Yağmur, rüzgâr yüzünden daha şiddetli yağıyor, siyah zerrecikler ortalıkta daha hızlı uçuşuyordu, gece uçan hamamböceklerini andırırcasına. Yağmur ve yerin kayganlığına rağmen, bir dönüş bileti ya da yarım bilet kazanmayı umut ederek iki ya da üç katı daha fazla küp taşıması gerektiğine inanıyordu. Reşit olmamış çocuğa, iyi üne sahip kadınlara, hasta ya da zekâ özürlü erkeklere ücretten yarım pay verebilirlerdi.

Korkusuzca dibe daldı. Akan dalgaların göğsünü dövmesine ve entarisini yırtmasına aldırmadı. Bedeni soyundu ve dalganın sarsmasıyla büküldü. Yüzen bir çocuk gibi hızlı hızlı soludu. Ciğerlerine hava doldu, inledi. Kolunu kaldırıp kuvvetle salladı; bir tavuk, boğazı kesildikten hemen sonra nasıl çırpınırsa, kolu da öyle çırpındı.

Fırtına biraz duruldu, bedeni de öyle. Aklı çalışmaya başladı. Evet, aklı kaçmayı düşünmekten başka şeye çalışmıyordu. Bedeni toprağın içine gömülmemiş olsaydı, o anda kaçabilirdi. Ayrıca adam bir atmaca gibi tepesine dikiliyordu. İşyerindeki patronu durmadan kaç tane küp taşıdığını soruyordu. İşe niye geç kaldın? Geliş ve çıkışlarda imzalanması gereken bir kayıt defteri vardı. Orayı her geliş gidişinde imzalaması ve taşımış olduğu küp sayısını yazması gerekiyordu.

"Evet, bedeni bu yere gömülmüşse, niye kazmaya başlamıyor hemen?"

Hemen keskiyi alıp aramaya tekrar başlamayı kararlaştırdı. Kendi bedenini bulmaktan başka amacı yoktu. Bütün bedeni bulamasa bile, belki bir ya da iki kol bacak ya da bazı kalıntılar bulurdu. Belki şans ona güler, bir de tanrıça keşfederdi. İçi coşkuyla doldu, kas enerjisine benzer bir dalga yayıldı içine. Bir taşla iki kuş vurmaya niyetlenen biri gibi askıyı çekti.

Çok sıcaktı. Omzundan çantayı da askıyı da indirdi. Giysisinin düğmelerini çözüp kıyafetlerinden tamamen kurtuldu. Bedeni hayal ettiğinden daha genç görünüyordu. Kendisininkinden başka bir bedenin onun doldurduğu boşluğa kaydığı aklına geldi. Elini onun üstüne koymaya boşuna çabaladı. Onun elini kendi elinde tutan başka biri vardı. Belki de adamdı. Başka kim olabilirdi ki? Akşam yemeğini hazırlamadığı için onu paylıyordu adam. Kadını azarlamadığı akşamlarda deliksiz bir uykuya yatardı tek söz söylemeden, hatta ona bakmadan.

Sıcaklık onu rahatsız etmiyordu, çıplak olduğu için belki de. Hafif bir meltem göğüslerini okşuyordu. Gözleri iri iri açıldı bu bedeni gördüğünde. Kımıldayıp da bedeni yok olunca şaşkınlığı iyice arttı.

Onu tekrar görmek için başını biraz kımıldatması gerekiyordu. Çıkıntılı kasları olan -özellikle karın kasları-

uzun bir beden; bu kasların hamilelikten kaynaklandığına şüphesi yoktu, çünkü daha önce hiç hamile kalmamıştı; boyun kaslarına da küpler sebep olmuştu kuşkusuz. Sağ kolunun kasları keskiyle yaptığı kazıların eseriydi. Parmakları uzundu ve ucuna doğru incelen türdendi, gerçekten kımıldamadan kımıldıyormuş izlenimi veriyorlardı; tırnakları ise siyahtı.

Daha önce bedenini hiç bu kadar yakından incelememişti. Burun kemeri, güneş yüzünden kırmızı ve yangılıydı; gözkapakları şişmişti. Omuzları sağa sola düştü. Mumya rengi gibi koyu bakır rengindeydiler. Gerçek teni göğsünden itibaren başlıyordu. Gizli bir ruh tarafından içeriden ısıtılıyorlarmış gibi sıcak, mağrurca dışarı taşan iki göğüs ve bilinmez bir derinlikten doğan başka bir nabızla atan nazlı iki meme ucu.

Bedenin üstünden kayıp aşağılara indi ve karnının altındaki bir kıl ormanına çakılıp kaldı gözleri. Boş yere oraya bakmaya zorladı kendini. Daha önce hiç net bir şekilde görmemişti orayı. Daha yakından bakmaya çalıştığında gözlerinin kızardığını hissetti. Gürlüğüne rağmen, ona içi boş gibi görünen bu ormanın içini keşfedememişti hiç. Dünyanın boşluğu yüzünden miydi bu!?

En çok canını sıkan, kendi gözlerinin içine uzun zaman bakmayı beceremememesiydi. Toprak kadar kuru olan alın kemiği altındaki birer çukur olarak görürdü onları. Onlara, ufukta yıldızlardan da uzak iki noktaymışlar gibi bakardı; bulutların arkasından ona bakan başka bir kadının gözleriydi sanki.

"Bir tanrıçanın gözleri kuşkusuz."

Yeri, haritaya göre belirlemişti. Bütün gün boyunca şafaktan günbatımına kadar kazmayı sürdürdü. Kazdığı yer konusunda şüphesi yoktu. Toprağın derinliklerinden bedeninin kokusu yükseldi. Kokudan başka bedeni belli eden hiçbir şey göze çarpmıyordu. Buna rağmen,

günün sonunu getirdiğinde elleri boştu. Keskiyle hiçbir şeye rastlamamıştı.

Belki de hata edip yeri karıştırmıştı. Bir hata ihtimali kadar umudunu geri getirecek hiçbir şey yoktu. Çantasını kapıp, doğru yer olduğunu düşündüğü başka bir yere geçti. Koku güçlendikçe, bedenine yaklaştığına dair inancı arttı. Dibe ulaşana dek kazdı. Hiçbir şey bulamayınca orayı bırakıp başka bir yere geçti. Çaresizliği kabullenmeye hazırlıklı değildi. O, boş yere toprağı kazarken gün geçti. Günlerce koynunda umut beslemeyi sürdürdü ve her gün bir yerden başka bir yere geçti. Nihayetinde, sonuncu gün de bitip güneş battığında, bedeni aşırı yorgunluktan yere yığıldı ve gözyaşlarına boğuldu.

"Küp taşımaya dönmek daha mı iyi olurdu?"

Basınçlı buhar gibi akıyordu gözyaşları. Başı basınçtan kurtulmuştu biraz; bunun üzerine gözlerini açtı. Gözkapaklarının şişmiş ve gözyaşlarının petrol zerrecikleriyle karışmış olduğunu fark etti. Gene de tuhaf bir biçimde netti belleği. Gecenin karanlığında pırıldayan bir yıldız gibi uzaklardan bir fikir doğdu içine. Bu yerde tanrıçaların olmaması, onların hiç var olmadıkları anlamına gelmezdi. Dahası, dünya döndüğüne göre, tanrıçaların yeri de değişmişti belki.

"Tamamen mantıklı bir fikir."

Bu fikri destekleyecek kanıt vardı. Vücudunun konumu gerçekten de değişmişti. Vücudu başlangıçta olduğu yerde durmuyordu artık. Fışkıran çağlayan başka bir yere sürüklemişti onu. Toprağın derinlerinde de akıntı, insan kalıntılarını devamlı hareket halinde tutuyordu. Bu şekilde, kendi kalıntılarının sınırı geçmesi mümkün olurdu, eğer kontrol noktası olmasa ya da nöbetçi derin bir uykuya dalmış olsaydı tabii.

Belki de kötü şansı yüzündendi. Nöbetçi uyanıktı, sivrisinekler de uyanıktı çünkü. Böcek ilaçları da işe yara-

mıyordu, çünkü sivrisinekler onları göz açıp kapayıncaya kadar şapırdata şapırdata yiyordu, bir tanesi bir kurbağa kadar olmuştu hatta. Evet, bazı bedenler pasaport kontrolünden geçmeyi başarabiliyordu. Belki de bedeni, bir bilet, kocasının elyazısıyla yazılmış bir izin belgesi, atmaca simgesiyle mühürlenmiş ve işyerindeki patronu tarafından imzalanmış sarı bir kâğıt olmadan da kaçmayı başaracaktı. Kanunları çiğnemek değildi niyeti. O, tam bir itaat ve sadakat numunesiydi. Daha sonraları adına patoloji laboratuarı denen bina kurulmamış olsaydı, kalıntılarının muayenesiz geçmesi mümkün olacaktı en azından. Gece rüyalarında, mermerden soğuk ameliyat masasına yatırılmış olan bedenine bakamaz, burnuna formalin kokusu dolardı.

Avuçlarını çukurlaştırmış bir elin onu salladığını duyumsadı. Adamın eliydi bu elbette. Başka kim olabilirdi? Kulağına gelen ses meltem kadar nazikti: "Vakti geldiğinde, formalin kokusu petrolden kötü değildir."

Doğru söylüyordu. Formalin kokusu şimdi daha hoş geliyordu. Belki de rüya yüzündendi; çünkü rüyalarda her şey daha güzel görünürdü, gerçekte var olmadığı için. "Sırf orada değilim diye şimdi kocamın gözünde daha güzel görünüyor olmalıyım," diye düşündü.

Şiddetli bir darbenin etkisiyle yere düştü ve bilincini kaybetti. Ayaklarını yerlerinde sabit tutamıyordu. Akıntı, saptayamadığı bir yöne sürüklüyordu onu. Aklını daha toparlayamadan, bir teknenin sirenine benzeyen bir ses öttü. Dalga sesleri duymaya başladı, davul vuruluyordu sanki.

"Yardım edin!"

Feryat, kesilen bir hayvanın sesi gibi geldi gırtlağından. Şu keşki, çocukluğunun köprü üstündeki şu günbatımı oturumları ve şu ışık olmasaydı öteki kadınlar gibi yaşayıp ölebilirdi. Yeter! Yeter! Artık hiçbir şeyin anlamı yok.

"Yardım edin!"

Döven davulların arasında bir ıslık gibi ya da insanın son nefesinden önce kulağında öten sessizlik ıslığı gibi çınladı sesi. Yelkeni uzaktan görebiliyordu. Ufukta beyaz bir benek. İlk defa bir tekne görülmüştü denizde. Gözleri ışığı yakaladı. Büyük netlikte bir nokta. Bir su damlası kadar yalın. Doğmadan önce kulaklarına ulaşan annesinin sesi gibi berrak, temiz ve güzel.

"Ellerimi tut!"

Uzun bir kolun tüm gücüyle ona uzandığını ve beş parmağın onu yakalamak üzere açıldığını gördü. Çocukken yaptığı gibi kolunu uzattı. Gözleri ışık noktasına kilitlenmişti. İleri sıçradı, sarhoşluğa benzer duygularla sarsılarak. Kulaklarına gelen ses yıldızlar kadar berrak ve açıktı.

"Elini elime koy."

Kolunu daha çok uzatabileceği şekilde gövdesini kımıldattı. Ses kayboldu, hareket sesi dağıtıp yok etmişti sanki; belki de davul tamtamları ve uzaklardan havlayan köpek seslerinin içinde boğulup gitmişti. Döl yatağının kovuğuna benzeyen bir karanlık çöktü. Annem bu anı yaşamış olmalı, diye düşündü, güneş batıp evreni karanlığa boğarken. O da onun gibi köprüde otururdu. Gözleri tetikteydi ve ışıklar belirdiğinde kalbi onunki gibi güm güm atardı, hep bir hiçlik gibi görünen o şeyi keşfettiği sırada.

Göl, gözlerinin önünde uçsuz bucaksız uzanıyordu. Adam eve geri dönmüştü. Yataktan düştükten sonra sırtı kamburlaşmıştı. Derin derin uyuyordu, kadın ise gözlerini kapamış, yatıyordu. Rüyalarında kaçmaktan hiç vazgeçmiyordu. Ayaklarını rüzgâra teslim ediyordu. Arkasında, iki bacak üstünde, bazen de dört ya da altı bacak üstünde koşan bir şey oluyordu. Bu bacakları, veya pençeleri sayamıyordu. Onu takip eden soluma sesi gürültülüydü. Horuldamaya benzer düzgün bir ahengi var-

dı. Dönüp baktığında, arkasından koşan hiçbir şey göremiyordu, yere düşen kendi siyah gölgesinden başka.

"Uyanık mısın?"

"Hayır, uyuyorum."

Kadın adamın uykudaysa nasıl olup da cevap verebildiğini anlayamadı, adam uykusunda her zamankinden fazla konuşur olmuştu. Adam öbür yana dönerse hiçbir ses duymuyordu. Sıcaktı, güneş topu batmamıştı sanki. Karanlık öylesine keskindi ki ona neredeyse elle dokunulabilir bir duygu uyandırıyordu insanın içinde. Kandilin ışığı, hâlâ titremeden yerinde dursa da, tükenmiş gibiydi. Şu kanatlı yaratıklardan başka hiçbir şey hareket etmiyordu. Işığın beyaz pervaneleri çekmesi doğaldı. Fakat bu yaratıklar beyaz değildi. Hem pervaneler kadar da küçük değillerdi. Kurbağa kadar büyük, gece kadar karaydılar.

"Petrol, pervanelerin doğasını da mı değiştiriyor yoksa?"

Kurbağalar kandilin yörüngesinde hızlı hızlı dönmeye başladılar. Kadın, bunlardan bir tanesine uzun uzun baktı. Siyah bir kafası vardı, başına eşarp bağlanmıştı sanki. Gülümsemeden eser olmayan ağzı kıpırtısızdı, kandile vuruyordu art arda. Arkadan duvara düşen gölgesi, onun kendisinden büyüktü ve o, hareket ederken titreşiyor, boğazı kesilmiş tavuk gibi çırpınıyordu. Kendini kandile şiddetle çarpmayı sürdürdü; aleve doğru sürükleniyordu hiç durmadan; ona iyice sokuluyor ve düşmekten korkarak aleve sımsıkı tutunmaya gayret ediyordu.

Çılgınca arzusuna rağmen, akıllı bir kurbağa bu, diye düşündü kadın. Onun tutunabileceği bir şey var mıydı, onu mahvedecek olandan başka? Bütün kalbiyle kurtulmayı arzu ediyordu; kurtuluş, ölüm demek olsa da. Alevden başına ateş basmıştı ki kurbağa, ızgarada pişmiş balık gibi kavrularak yere düştü. Kadının kederle dolan

gözleri dışarı uğradı. Kurbağanın başını okşamak için kolunu uzattı, fakat birden kızarmış et kokusu geldi burnuna. Tez bir el hareketiyle onu ağzına atıp bir anda yuttu. Vicdan azabı çekecek vakti kalmadı.

Lezzetli lokmadan sonra dudaklarını yalarken, adam kadına baktı. Kadın giysisinin koluyla ağzını sildi, günahını gizlemek istercesine. Sırt kaslarını gerdi. Çocukken yaptığı gibi ayaklarını kımıldatmaya başladı. Adımlarını hızlandırdı. Belli bir yerdeki belli bir randevuya yetişecekti sanki. Bir çocuk gibi hızlı hızlı solumaya başladı. Randevu saatinden bir dakika erken vardı diye sevinçten haykırıyordu az kalsın. O gece fırtına vardı ve siyah bir toz bulutu gökyüzüyle yeryüzünü örtmekteydi. Bekleyiş içinde yerinde oturmaya devam etti. Yarım gece boyunca bekledi belki de. Kadınların bulutların ardında olduklarına ve her geceki gibi görüneceklerine emindi. Bulutların hareket ettiğini gördüğünde, buradan başka bir yere gidecekti. Kadınlar ortaya çıkacaktı. Kesinlikle görüneceklerdi. Kendini eğlendirmek için şarkı söylemeye başladı. Teyzesinin ve komşu kadınların İffet Ana'ya, doğan güneşe, hasat mevsiminde buğdaya, taşkın zamanında Nil'in sularına ya da dolunay şekline geldiğinde aya şarkı söylediğini işitti. Gözleri, zifiri karanlığın enginliği içinde kayboldu. Gözyaşları ışıldadı gözlerinde. Her gece görünen kadınlar, bu gece ortaya çıkmamışlardı.

"Onu ele mi vermişlerdi yoksa?"

Rüzgâr, siyah zerreciklerle yüzüne çarptı. Çevresindeki her şey karanlığa gömülmüştü. Ne sıvı ne de katı bir şeydi bu. Derisinin altına sızıp, bedeninin gözeneklerine giriyordu. Duyu ve sinir merkezlerinin altına işliyordu.

"Birkaç damlayla dilini ıslat."

Adam, kolunu germiş, şişeyi ona uzatarak duruyordu. Kadın kolunu uzatmaya çalıştı. Gözleri iri iri açılmıştı, dudakları tek ses çıkarmadan kıpırdıyordu, kulakları

tıkalıydı ve zerrecikler yığılıp sıcaklıkla birlikte balmumu gibi erimişti. Adam, bir kol boyu uzaklıkta, önünde duruyordu. Eli şişeyi tutuyordu. Kadının kolu sımsıkı gövdesine yapışmıştı. Kımıldatmaya çalıştı, olmadı. Kurbağalar kandilin etrafında kaygısızca uçarken, o, durduğu yere çakılıp kalmıştı.

Işığa kilitlenerek genişledi gözleri. Gözkapakları yangılanmıştı, onları bir türlü kapatamıyordu. Alev, çıplak beyazı yaktı. Gözkapaklarını kapatıp, gözlerini sımsıkı bastırdı. Görünüşe göre, ışıktan iyiydi karanlık. Kendi beyninin, kurbağanın beyninden büyük olduğunu düşündü. Gözkapaklarının altındaki siyah boşluklarda, tıpkı dışarı kayan su damlacakları gibi ışık beneklerinin yüzdüğünü görebiliyordu.

"Öbür kadınlar gibi ağlıyor musun?"

Ağlayanın kendisi olduğunu bilmiyordu. Hıçkırıkları kulaklarında yankılanıyor ve komşulardan biriymiş gibi ses çıkarmasına neden oluyordu. Teyzesi ya da henüz onun rahmindeyken sesini duyduğu annesiymiş gibi. Belki de İffet Ana'nm kendisi gibi. İffet Ana'nın sesini hiç duymamıştı. Teyzesi onu duyardı; uyumaya giderken pencereyi açık bırakır, tam şafaktan önce kulak kabartırdı; yatağında yatarken bir güneş ışını gibi belli belirsiz bir ses duyardı. Yataktan fırlayıp ufka doğru uzatırdı boynunu ve ses, şafak ışığı daha belirmeden uzaklardan ona gelirdi.

"Sana başağrını dindirmeni emretmiştim. Kalk!"

Teyzesi, yattığı yerden anında fırlardı. Başındaki eşarbı indirir ve bir leğenin içine oturup, sürahiyle bedenine su dökerdi. Sürahiyi her boşaltışında, fısıltı halinde üç defa İffet Ana'ya dua ederdi.

"İffet Ana kim, teyzeciğim?"

Teyzesi kollarını genişçe açardı, bütün dünyaydı sanki o. İffet Ana evrenin anasıdır. Göklerin ve yeryüzünün

anasıdır. Onu iyileştirebilecek tek kişidir. Bütün tanrıların ve peygamberlerin anasıdır. Hayatı ve sıhhati verendir. Hastalığın ve ölümün tanrıçasıdır. "Evet, kızım, hayatı veren, onu almaya da muktedirdir. Ve hastalığı getiren, iyileşmeyi de getirendir."

***

Yüksek kum tepeciklerinin ardından, gecenin koyu gölgelerine ve aradaki büyük mesafeye rağmen polis memurunun oturduğunu gördü. Aynı döner koltukta, kocasıyla yüz yüze gelecek biçimde oturuyordu. Apansız onu uykusundan uyandırmışlar gibi görünüyordu kocası.

"Gözkapaklarınızın şişmiş ve dudaklarınızın çatlamış olduğunu görüyorum. Hasta mısınız?"

"Kutlamadan beri bize ödenek yollamadılar."

"Bu yaşa gelmişsiniz, sızlanmayı hiç bırakmayacak mısınız? Kral Hazretleri'nin, bizim huzurumuzu korumak için her zaman gözü açık bekleyen sadık bir hizmetkâr olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Elbette, bu gün gibi ortada, ama..."

"Artık şu yeni makineye sahip olduğunuza göre, yazmamak için şimdi hiçbir bahaneniz kalmadı."

"Şirket bize elektrik getirmeyi mi tasarlıyor?"

"Evet, geldiğinde, elektrik kesintisi olsa bile yazı yazabileceksiniz. Bildiğiniz gibi, bu yeni makine düşünüyor, yazıyor, siliyor, süpürüyor..."

"Çamaşır bulaşık yıkıyor, yemek pişiriyor ve istediğimiz başka her şeyi yapıyor. En az dört kadının yapabileceği işi yapıyor."

"Karınız dönmedi mi hâlâ?"

"İlkini mi yoksa sonuncusunu mu kastediyorsunuz?"

"Karınızı ararken çok ciddiyiz biz. Kutlamalar bitmeden Kral Hazretleri'ne bir rapor teslim etmemiz gereki-

yor. Bildiğiniz gibi, sizden doğum günü partisi şerefine yazacağınız yeni makaleyi bekliyor. Biliyor musunuz, bana sizi sordu. Niçin artık yazı yazmıyorsunuz?"

Yazmayı bırakalı beri, dünyevi boşluktan başka hiçbir şey yaşamamıştı. Geceler günlere bağlanıyor ve kimse halini hatırını sormuyordu. Karanlık boşluklar yalnız uykuyla doluyordu. Gazete okuyarak, kollarını ve bacaklarını havada sallayıp, parmaklarını çatırdatarak. Kral Hazretleri gibi ne okuma ne de yazma biliyordu. Kral'ı geçmeye çalışmak ona göre değildi. Hem okuma yazma bilmenin ne anlamı vardı? Hiçbir peygamber okuma yazma bilmiyordu, ama yine de dünyaya önderlik edebilmişlerdi, değil mi?

Adam tüm gece tuşlara vuruyordu. Takırtı, uyurken kadının kafasının içine içine işlemekteydi. Rüzgâr uğulduyor; çağlayan, pencereleri ve kapıları döven yağmur gibi gümbürdüyordu. Başına siyah eşarp sarıp, bir yılan kafası gibi alnının yukarısına bağladı. Aynaya bakınca, kendi görüntüsünü tanrıça Sehmet'e benzetti. Kenarlardan şişmiş kırmızı gözlerle kendisine bakakaldı.

"Uyanık mısın?"

"Hayır," dermiş gibi dudaklarını oynattı ve uyuduğunu göstermek için çok dikkatli bir şekilde gözkapaklarını kapalı tuttu. Fakat adam bu numaralara kanmadı ve kadının gözlerini parmaklarıyla zorla açmaya çalıştı. İçlerine damla akıtacaktı sanki. Kandilin ışığından başka kadının gözlerinin içine akan hiçbir şey olmadı, ama gözlerinin beyazını bir alev gibi okşadı ışık. Adam, vücudunun üst yarısını gazeteyle örtmüş, yerinde oturuyordu.

"Haliyle, makaleni okurken utanıyorsun, değil mi?"

"Benimle böyle saygısız saygısız konuşma. Kocan olduğumu bilmiyor musun?"

"Hayır, bilmiyordum."

"Allah'ın, kadının kocasının ayaklarına kapanmasını emrettiğini bilmiyor musun? Hadi, ayaklarıma kapan, kadın!"

"Sen de kendinin Kral Hazretleri'nin ayaklarına kapandığını bilmiyor musun?"

"Bunda gocunacak ne var? Onun önünde herkes yere kapanır."

"Onun hakkında yazı yazmayı bırakmak için Şeytan'dan rüşvet aldığını söylemedi mi?"

"Kral Hazretleri'nden gelen nazik bir azardı bu sadece, hem bu yüzden ona bir şikayet mektubu yazdım."

"Onu kendisine mi şikayet ettin?

"Bunda utanılacak ne var? Herkes onu ona şikayet ediyor. Hadi. Kirli elbiseni çıkarıp bir banyo yap da kutlamaya katılalım. Bir değil iki şişemiz var. Bak!"

***

Adam iki elinde birer şişe tutuyor ve bir dans ezgisiyle tepinerek fırıl fırıl dönüyordu. Kutlama davulları aynı ezgiyi çalarken, adamın bedeninin ağırlığıyla yer sarsılıyordu. Birden şalvarının kemer kısmı çözüldü ve şalvarı ayaklarının dibine düştü. Adam, sağ ayağıyla şalvarı tekmeleyerek havaya fırlattı. Tavanda bir çengele takılan, üstü siyah lekelerle kaplı, petrol kokan şalvar, ışığın altında asılı vaziyette sallanmayı sürdürdü. Adam, annesinin onu doğurduğu günkü gibi çırılçıplak bir halde dans etmeye devam etti.

Kadın, adamın hâlâ genç olduğunu düşünmüştü, fakat çıplak bedeni onun bir yetişkin olduğunu ifşa ediyordu. Omuzları aşağı sarkmıştı. Göğsü, ince bir kıl örtüsü altında kavis yapıyordu. Kasları, gevşek ip gibiydi; derisiyse, Paris'teki bir sıva tabakası kadar kuruydu ve pul pul soyuluyordu.

Gözleri, adamın vücut hatlarını, karnının altından itibaren inceldiği aşağılara doğru takip etti. Adamın her nefes alışında sallanan bir kıl kütlesi, üzerine düşen eğik bir ışınla aydınlanınca gölgesi duvara yansıdı. Adamın boynunun atardamarı şişmişti ve nabzı atıyordu. Solgun ışık, kara bir çizgi çekiyordu oraya. Evet, adamın boynunda gerçekten de petrol vardı. Şu şişkin atardamarın ve şu kara sıvının içinde kan gibi akan petrol vardı.

Kadın büsbütün giyinik halde, etrafına bakınarak durmaya devam etti. Adam ona bakıyor ve giysilerini çıkarmasını bekliyordu. Ancak, o, adam hakkında kuşku duymaya başlamıştı. Onun gibi soyunması gerektiğini düşünmüyordu. Onunla kalmaktaki tek amacı, bir duvarın ardında himaye edilmekti. Çağlayan, bu duvarı yıkacak olursa, adamla arasında hiçbir şey kalmayacaktı.

"Pekâlâ. Duvar yıkılırsa, onunla birlikte başka her şey de yıkılır."

Soyunması çok uzun zaman aldı belki de. Her şey aslında hiçbir şey olmuyormuş gibi meydana geldi. Sonra, çığlığa benzer bir ıslık çalındı kulaklarına. Kapkara, düpedüz ümitsiz bir acı çığlığı. Bir kılıç gibi karanlığı yaran, sınırları olmayan bir çığlık. Beraberinde, gölün uzantılarından, yer ve gökyüzünün derinliklerinden toplanan acıları taşıdı. Dünyanın bütün acıları, aşağılama ve tokatların anısı, kutlama partileri, şişeler, makaleler, parıldayan ışıklar, çamur ve bastırılmış bütün ölüm ve anne karnına dönme arzularıyla yüklenmiş bir hayvanın sırtı gibiydi çığlık.

Çığlığın ışığında her şey gün yüzüne çıkmaya başladı. Göklerde salınan ay. Göl yüzeyini dalgalandıran rüzgâr. En büyük ümitsizlik derecesine erişen çıplaklık. Umut ateşiyle fışkıran ter. Karanlık bir çocukluğun anıları. Önceki yaşamdan bilinmez bir oda. Yapacak araştırması olmayan bir araştırmacının keskisi. Hiçbir yerde var olma-

yan tanrıçalar. Ancak doğaüstü güçler tarafından toplanabilecek ve gözlerinden başlayıp ay yüzeyine kadar uzanan şu ışınlara dönüştürülebilecek çevreye dağılmış küçük organ parçacıkları.

"Dünyanın sonu mu geldi yoksa?"

"Yo; sadece ortalıkta dolaşan İffet Ana'nın ruhu bu."

Kadın dudaklarını açmadan söyledi bunları. Başarısız kaçma girişiminden beri, neredeyse başka her şeyi unutmuştu. Bütün hayatı anlamsızlıkla örülüydü. Buna rağmen, ilişkiye bakışı değişti gözlerini hareket ettirdiğinde. Ay yüzünde dolaşan ruhu gördü. Uygun anın gelmiş olduğunu fark edip görevini yerine getirmeyi seçti. Kaslarını gerip kalktı. Adımlarını sıklaştırdı patika boyunca. Omzunda çantası asılıydı. Eliyle askıyı kavradı, yokluktan kendi varlığını söküp alıyormuşçasına.

"Pekâlâ. Seçimini yaptı ve şimdi kadınlara kurtuluş yolunda önderlik etmesi gerekiyor."

"Ne diyorsun, kardeş?"

"Kuşkusuz bir yol var."

"Hâlâ hamile kalmadın mı?"

"Âşık olabilen bir erkek bulmak kolay değil."

İçinin derinliklerinde aşka susamıştı. Öteki kadınların kocaları ve çocukları vardı. Hepsi de parmakla çocuklarının isimlerini sayabilirdi. Gözleri derin bir kayıtsızlık yansıtıyordu. Hayatlarında umut yoktu artık, olsa da ne bulabilirlerdi ki? O, hiçbir şey bulamamıştı, fakat hiç olmazsa yüzünü açmaktan utanmıyor ve çekinmeden ayışığına bakabiliyordu.

"Rüyalarındaki erkeği hiç bulamadığı için miydi, bu?"

Adam, kapı aralığında duruyordu. Kadın ağzını açmadı. Bir şey söylemiş olsaydı bile, adam anlayamayacaktı, şayet olur da anlasaydı, o zaman da kader kaçınılmaz olarak devreye girip onları ayıracaktı. Kaderin yönettiği bir düzen içinde yaşıyorlardı. Kaderse bir tür aşk tanı-

yordu yalnız. Kral Hazretleri'ne ve toprağına duyulan vahşi tutku. Petrol tarafından dayatılan sınırlar yüzündendi bu belki de. Siyah sularda gizli, gelgit ve akıntının gücü, rüzgârın uğultusu, dalgaların hareketi ve çağlayanın fışkırması. Önünde duran adamın, rüyalarındaki erkek olmadığı kesindi. Her ikisi de pusulanın karşıt yönlerinden gelip tesadüfen buluşmuşlardı. Onları bir araya getiren tek şey kaderdi sanki.

***

"O, mükemmel bir aşçı da değildi. Tanrıçaların değerinden kendine pay biçmeye çalışan değersiz bir kadındı." Kocasının, belki de işyerindeki patronunun sesiydi bu; polise onu anlatıyordu. İşe giderken, bazen bir mutfağın önünden geçtiği ve pencerede asılı soğanları fark ettiği olurdu. Bir hançer yarası gibi içine işlerdi görüntü. Bu kafa bezeri yumru köklerin kılına dokunmaktansa ölmeyi tercih ederdi. Rüyasında, soğan başlarının sarı kabukları ona çatırdayan dişlermiş gibi görünürdü; bu dişler arkadan boynunu kavrayıp, onu ölümün öbür ucuna fırlatırdı.

"Belki de tatil yapmak için bir süreliğine izne çıkmaya ihtiyacı vardı."

Bir kadının tatile çıkmaya hakkı yoktu. Sanki kapı açılsa ve o dışarı çıksa, bir daha dönmeyecekti. Aklına aşk geldi. Aşkı hiç tanımamış, hayatını müebbet hapiste geçirmiş bir kadının, uğruna ölümü göze alabileceği büyük bir aşk. Var olmayan bir rüzgâr, duman ve siyah zerrecikler, sessizlik ve gazete kâğıdının hışırtısı. Uyuyan bir adamın alt yarısı ve mutfak. Evet. Mutfaktan kızartılmış et kokusu geldiğinde adam uyanacaktı. İştahı kabaracak, belki aşk da uyanacaktı. Buna rağmen, yerin kendisi hiç değişmezdi. Kadın kendini koruma içgüdüsüyle adama doğru itilirdi. Öğünler bitip tükenmek bilmezdi,

fakat arzuyu bastırmaya yetmezdi yine de. Evet, kâğıt ve daktilo vardı. Parmaklarıyla isteği yazdı.

"Tatil isteğinde mi bulundu?"

"Evet."

"Kocasının rızasını aldı mı?"

"Hayır."

"Tatile çıkmayı nasıl başardı o halde?"

Sorgu odasına bir sessizlik çöktü. Polis, döner koltuğunda fırıl fırıl döndü. Kırmızı ışığı yaktı. Gazetecileri kovdu. Bir süre daha daktiloda bir şeyler yazdı, sonra tekrar fırıl fırıl döndü. Kadının kocasının ve işyerindeki patronunun yüzüne dikti gözlerini.

"Dürüst olmamı ister misiniz?"

"Evet."

"Haber gazetelere sızmaz mı?"

"Hayır, kesinlikle!"

"Tamam. Kadının buradan gitme ihtiyacı acil bir meseleydi."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Kaybolan gururunu aramak için kaçtı. Onunki, iki bacak üstüne kalkan ve artık dört bacak üstünde emeklemek istemeyen bir hayvanın gururuydu. İşin doğrusu, o, ne mutfağın ne de yatağın kadınıydı. Hamamlarda kadınların söylediği ezgileri bellemezdi. Ayrıca, onu kabak dolması yaparken gören kocasının kalbinde uyanan aşkın farkına varmazdı. Dahası, işyerindeki patronu ya da Kral Hazretleri ona baktığında kirpikleri kırpışmazdı."

Polisin parmakları daktilonun üzerinde donakaldı. "Kral Hazretleri" ibaresini silip tek elle yazmaya devam etti, öbür eliyle de yüzünün terini kuruladı.

"Granit kadar sert ve buz dağından kopmuş gözleri olan bir kadın."

Bu noktada yazmayı tamamen bıraktı polis. Bedenini koltukta defalarca döndürdü, sonra durdu. Yüzü duvarı

karşısına alıyordu. Tam olarak kimin konuştuğunu bilmiyordu. Kadının işyerindeki patronu ya da kocası. Koltuğunu çevirmeye çalışmadı. Sırtını bu iki adama vermiş, gözlerini duvara dikmeyi sürdürüyordu.

"Buz dağı derken ne kastediyorsunuz?"

"İki göz olduklarını söylemeye çalışıyorum."

"Pekâlâ."

Kocası, kadının işyerindeki patronuyla bakıştı. İkisi de kadının gözlerinin görünüşünü zihninde canlandırmaya çalışıyordu sanki. İşyerindeki patronu piposundan koyu bir duman bulutu üfledi dışarıya. Kocası, dizlerini salladı, sonra da gözkapaklarını indirdi.

"Onların kayıtsız gözler olduğunu söylemeye çalışıyorum. Size bakmazdı onlar. Sizin yönünüze bakacak olsalar da, sizin çok ötenize, ufuktaki bir noktaya bakarlardı."

"Başka bir erkeğe baktı mı hiç?"

Polis, kılıç gibi delici bir bakışla iki adamın yüzünü süzmek için döndü. Patronu ve kocası, ikisi birlikte cevap vermeden önce bakıştılar. "Hayır, başka erkeklere asla bakmazdı. Belki ikimizde de, bize bakmalarını sağlamak için vurma arzusu uyandırdıkları içindi bu. Evet, onların küstah gözler olduklarını söyleyebilirdiniz; başka her şeye, ufuktaki son derece ufak bir beneğe dahi yakın ilgi gösterir, sana bana karşı kayıtsız kalırdı."

Sorgu odasında uzun süre sessizlik hâkim oldu. Üç adamın soluk alıp verişi, fırıl fırıl dönen vantilatörün uğultusu, dolanıp durarak kendini kırmızı ışığa çarpan bir sineğin vızıltısı ve pencereyi döven yağmur çisentisi gibi siyah zerreciklerin sesi duyulabiliyordu sadece.

Sesler, büyük mesafeleri aşıp kadının kulağına çalındı. Hepsi, düzgün bir ahenkle tek bir sesin içinde kayıp yitti. Polisin sessizliği netlikle çınladı. Kadın, polisin her şeyi bildiğini anladı. Polis tekrar yazmaya başladı.

"Boynu nasıl görünüyordu?"

"Eee... boynu. Onun da tuhaf bir görünüşü vardı; başka boyunlardan uzundu; kartal başlı kanatlı aslanın boynu gibi gök çizgisindeydi, boğmak için kavrayamayacağınız bir boyun. Ona hükmedemediğiniz için sizde arzu uyandırırdı."

Tekrar sessizlik çöktü. Parmaklar yazı yazmayı bıraktı. Koltuk fırıldak gibi döndü, sonra durdu. Kalp çarpıntısından başka hiçbir şey duyulmuyordu.

"Ağır bir yük taşıyormuş gibi teslimiyetle bükülüp eğilerek, ani bir hareketle ters dönmek üzere duran bir boyundu."

"Korkunç bir şey."

"Evet, hakikaten. Bu boynun önünde ürpereceğiniz kesin."

"Ya bedeninin geri kalanı?"

"O da korkunçtu."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Bedeninin, önünüzde durduğunu görürdünüz. Hep mevcut bir varlık, fakat birden yok olup, güya ebedi bir yokluğa dönüşürdü."

Bu sefer tam bir sessizlik oldu. Üç adamın nefesleri dahi duyulmuyordu. Belki vantilatör de durmuştu, ya da ani bir elektrik kesintisi meydana gelmişti. Lamba söndü, sinek de uçup gitti veya yandı. Kalan tek şey, boyun atardamarlarının nabzıyla aynı ahenkte kadının kulaklarına çarpan çisenti ve gecenin sessizliği gibi uzaklardan esen rüzgârın ıslığıydı.

O sırada, karanlığı delip geçen bir gülüş çalındı kadının kulaklarına. Adamlardan hangisinin güldüğünü bilmiyordu. Hıçkırık gibi, çok tiz, kahkaha patlatan bir adamın sesine benzer tuhaf, kesik kesik bir gülüş. Kahkahayla sarsılan başı yüzünden adamın bedeni de sarsıldı.

Rüzgârın kükremesine benzeyen kahkaha, kum tepeciklerinin ve göl uzantısının ötesinden kadının huzuruna

ulaştı. Dolu yağışını andırır biçimde duvarları dövdü. Siyah petrol damlalarıyla birlikte kapının altından içeri süzüldü. Kadının yüzü duvara dönüktü ve başı bir eşarpla sarılıydı. Boynunun doksan derecelik hareketiyle, başı kapıya döndü. Adam, entarisini beline kıstırmış, eşikte duruyordu. Yağmur altında kalmış gibi ıslaktı başı. Gölden çıkan bir kurbağayı andırırcasına saçlarını ve tüm bedenini sallayarak silkindi. Kadının gözleri adammkilerle buluştu. İşte, adam oracıkta duruyor, ılık bir meltemle belirginleşen gözlerinin akı, derinlerdeki esrarı ifşa etmek için esrar perdesini aralıyordu.

"Uyanık mısın?"

Adamın sesi nazik ve kontrollüydü, kadınının üzerindeki denetimini kaybeden bir erkeğin şefkatini taşıyordu. Bir aşağılanmayı üzerinden atmaya çalışıyormuşçasına giysilerini çıkardı adam. Boyu uzundu; cildi, ceylan derisinden yapılmış gibi ıslak ve gergindi ve karanlıkta, yağmurda yıkanmış bir ayakkabı gibi parlıyordu. Sahip olamadığı bir şeye, sahip olduğunu kanıtlamak istercesine sert adımlar atarak kadına yaklaştı.

* * *

"Erkekler, kalplerinin içinde gerçeğe sahip olduklarını hayal eden, gerçeği saklama makineleridir."

"Onlar tanrı mı ki?"

Öteki kadınlarla konuşan bir kadının sesiydi bu. Gençliğindeki kendi sesine benziyordu. Kadınların hepsi de anlayışla başlarını aşağı yukarı salladılar.

"Bunların hepsini anlıyoruz, kardeş, fakat soğanlar hâlâ mutfakta. Kimse onlara el sürmezse, yemek vakti geldiğinde adam ortalığı birbirine katar. Anlıyor musun bizi kardeş?"

"Evet, anlıyorum kardeş, fakat siz kadınlar hareket etmekten aciz, yerinizde sayarken, kurbağalar gelişti ve gölün dibinden gün ışığına çıktı."

Adam eve dönünce sessizlik çöktü. Her zamanki gibi bağırarak kadına yemek yapmasını buyurdu ve karnını doyurdu. Sonra soyunup yatağa yattı. Karanlıkta örtünün altından elini sualtına daldırıyormuş gibi kolunu uzattı. Parmakları boş yere kadının eline ulaşmaya çalıştı. En sonunda, büyük mesafeleri aşıp ona ulaştı. Kadının yüzü duvara dönüktü. Elini kavrayan adamın kaba ve siyah terle ıslak elini hissetti. Girdap kadını toprağın derinliklerine taşıdı. Adamın göğsü bir mumya göğsü gibi sertti, içten oyuktu ve dünyanın boşluğuyla doluydu. Ama kaçış yoktu. Bu kaya benzeri göğse başını dayaması gerekiyordu. Göğüsleri koparıldıktan sonraki haliyle tanrı Ahenaton'un göğsüydü sanki bu.

"Ne diyorsun, kardeş?"

"Her şeyin gerçek olduğunu çok geç kavradım. Evlilikten söz ediyorum, belki de tanrıçaları aramaktan, ölüm de dahil hayattaki her şeyden."

"Ya aşk?!"

"Hayır, o adamı sevmiyorum. Seviyor olsaydım, dünya hayal âlemine dönerdi."

Kadının bedeni tüm gerçekliğiyle çıplaktı ve çıplak dünyayla temas halindeydi. Yataktan süzülüp kaçabilirdi, fakat bu kuyudan çıkmak imkânsızdı ya da petrol ona başka her şeyden daha iyi görünüyordu.

Dar alanda kolunu büktü. Duman ve siyah toz nefesini tıkadı. Ölüm, ona bir tür ebediyetmiş gibi görünüyordu; kaçış da aptallıktan başka bir şey değilmiş gibi. Hakikaten ölüm, canlı varlığa bahşedilen özel bir nitelikti; insan, tanrılar gibi ebedi oluyordu ölünce.

Yattığı yerde ölüymüş gibi davrandı. Bedeni, derinliklerin içine gömüldü. Karanlık, dev boyutlu bir göze benzi-

yordu. Ona bakmayı hiç bırakmayan, asla uyumayan kutsal bir göz. Ölüm tanrıçası Sehmet'in ya da ona bakan ve emanet mesajı hatırlatan İffet Ana'nın gözü olmalıydı bu.

***

Birden gözlerini açtı. Adam, gazetenin arkasından gözlerini ona dikmişti. Gazete kâğıdını delip geçen adamın gözleri gizlice onu gözetliyordu.

"Evet, sürekli gözlem altındaydı."

"Kral Hazretleri'nin emri üzerine."

"Belki işyerindeki patronu, belki de kocası, bir miktar para karşılığında onu gözleyecek bir adam tutmuştu. Kimbilir, belki de üç kişiydi bunlar. Fakat gözetim, yirmi dört saati kesintisiz sürüyordu."

Polis, onlarla birlikteydi elbette, koltuğunu fırıl fırıl döndürüyor ve daktiloda yazıyordu: "Altı otuzda, buluşma izni almaksızın kadınlarla buluştu. Biri elli geçe eve döndü. Erkek bir sürücüye ihtiyaç duymadan kendi başına araç sürdü. Bütün bunlar, dünya düzenine tehlike arz eden, ağır çalışma ve başının üzerinde ağırlıklar taşıma koşullu ömür boyu hapis gerektiren şeylerdir. Mesele, elbette onun işten çıkarılmasını ve kocasından boşanmasını gerektirmektedir. Evli olmasaydı, Kral Hazretleri onu ölüme mahkûm etmesi için kadıya yetki verebilirdi."

Karanlıkta adam bir o yana bir bu yana dönerken, yatak sallanıyordu. Tahta kalaslardan bir kedinin miyavlaması gibi iniltiler yükseliyordu. Adam burnuyla yemek kokusu var mı diye yokladı. Mutfaktan yemek kokusu gelmiyordu hiç. Soğan başları eviyenin içinde yatıyordu hâlâ. Ocak kapalıydı ve alüminyum tencere boş duruyordu. Tencerenin dibi ışıkta çeliksi kıvılcımlarla parlıyordu.

"Yemek pişirmiyor musun?"

Kadın, boynunun arkasından, bilinç sınırının ötesine kuvvetle çekildiğini hissetti. Yanaklarına, burnuna, dudaklarına, göğüslerine ve karnına rasgele tokatlar indi. Neler olduğunu görmek için gözlerini açamadı. Hayatında ilk defa bir erkek onu dövüyordu.

"Bağırıp yardım çağırmayacak mısın?"

Bu gürültünün ne olduğunu merak edip gelen komşulardan biriydi belki de feryat eden, o değildi kesinlikle. Belki de feryat etmişti, fakat ağzından hiçbir ses çıkmamıştı. Meseleyi sessizliğe gömmek istiyordu. Yerde uzanan bedenini olduğu gibi bıraktı. Bacaklarından biri pencere çerçevesinin askısına takılmıştı. Bir halhal gibi ayağını saran yırtık şalvarının kalıntıları hariç bütünüyle çıplaktı. Kalp şeklinde bir çerçevenin içinde, kocasıyla ikisinin isimlerinin işli olduğu bir nakış vardı.

Loş ışıkta, uylukları ona kocaman göründü, bir büyüteçle bakıyordu sanki onlara. Öyle uzundular ve ondan öyle uzağa yayılıyorlardı ki, büyük bir mesafenin ötesinden onları zar zor görebiliyordu, başka bir kadının uyluklarıydı sanki bunlar.

Gözleri kendi bedenini taradı, taradıkça da iri iri açıldı. Boynunun yukarısında sarkan, siyah bir eşarpla bağlı başının üstünde afallamış gibi durdu. Çil gibi siyah zerreciklerle ve şişmiş gözkapaklarının köşelerinden siyah gözyaşları gibi dışa yayılan, kalemle çizilmiş kırışıklıklar gibi çizgilerle kaplı esmer yüzü, loş ışıkta daha da esmerleşmişti; kirpikleri, gözlerinin yanlara şöyle bir bakmasıyla gençlikten yetişkinliğe geçmiş gibi aşağı inikti. Kol ve bacak kaslarını kasarak yerinden sıçradı. Ruhunun derinliklerini, yeryüzünün büyük mağaralarından çıkardı. Bu yüzü daha önce de gördüğünü, bir önceki hayatında bu anı yaşadığını düşündü. Bu cezalandırma gösterisi, hem uyanıkken hem de uyurken gördüğü rüyalarda geçen bir şeydi.

"Onun gibi saygın bir kadının tanrıça araması utanç verici."

Kadın hıçkıra hıçkıra ağlayan kendi sesini duydu. Utançtan öleyim hiç olmazsa diye düşünüyordu. Sonra birden sustu ve kadınlardan birinin sesine benzeyen bir ses çalındı kulaklarına.

"Tamam. Sorun nedir o halde? O, beni her zaman dövüyor ve gurur duyuyor bundan. Ben çekip gitmeden gün ışımayacak. Evet, biliyorum. Yarın buradan ayrılacağım, bu yüzden sil bakalım şu siyah gözyaşlarını. Bir kadın yabancıyla geçici bir ilişki yaşadı diye dünyanın dengesi bozulmaz."

Bedeninin her hareketiyle değişiyordu kadının sesi, bedeniyse bir o yana bir bu yana dönerken soğuk terler döküyordu. İçindeki yoklayamayacağı bir derinlikten kokusu yayılıyordu. Yerin derinliklerinde yatan et yığınının kokusu. O anda ölmek istiyordu belki. Belki de sahiden ölmüştü; sonra, burnunun ucu adamın burnunun ucuna değdi. Adam, kendisini kadının üzerinden çekti. Ancak o anda kadın bedeninin varlığını ve henüz ölmemiş olduğunu kavradı.

"Aşk mıydı bu?"

Örtünün altına yayılan petrol sızıntısıyla ıslandı kadın. Bu sızıntıyı görmek değersiz olduğunun farkına varmasına yeter de artardı; bu belli belirsiz koku da onu günahlarından arındırmaya yeterdi zaten. Ağzı, bir baca gibi dışarı buhar bulutları salıveriyordu ve altında toprak su gibi sallanıyordu. Yeryüzünün dibine ayaklarım demirlemiş, dibe batan kuru bir parçaydı o.

"Bu derece düşmüş bir kadın."

"Ne demek istiyorsun?"

"Ne demek istediğimi bilmiyor musun?"

"Beni izliyor musun?"

"Evet, izlememiş olsaydım, seni öteki adamla göremezdim."

"Ben de seni gördüm. Unuttun mu?"

"Elbette gördün. Bu doğal. Hem bir yerine dört tane kadın veriyor Allah bana. Bunu bilmiyor musun?"

Adam gururla boynunu uzatarak duruyordu. Bir erkeğin hayatındaki kadın sayısı arttıkça boynu da uzuyordu sanki. Gök çizgisi gibi uçsuz bucaksız uzanıyordu boynu. Kadını ölümden daha fazla korkutan bir görüntüydü bu. Onu ve adamı sallanan bir dünyanın içine koyuyordu. Suyun üzerinde duran bir ev. Kefeleri hiç sabit kalmadan aşağı yukarı sallanan bir terazi.

Adam, yukarı bakarak duruyor, tekrar tekrar gözlerini kırpıştırıyordu. Gözleriyle semayı kavramaya çalışıyordu. Sanki hayal âleminin içinde ele geçirmeye en uygun şey semaydı.

Kadın hâlâ yerinde yatıyordu. Tokatlar yüzünden şişmiş olan yanaklarını elleriyle okşadı. Orada, ayakta duran adama gözucuyla baktı. Adam, kapının yanındaydı, birkaç adımdan fazla mesafe yoktu aralarında. Fakat adam çok uzaklarda görünüyordu, varlığı başka bir yerdeydi sanki.

"Bu kadar yakında olan bir erkek, kadının gözucuyla basit bir bakışıyla nasıl oluyor da böyle alabildiğine uzaklara çekiliyordu?"

"Tamamıyla doğal bir şey bu. Günahıyla bütün sınırları aşan senin gibi bir kadın, kurulu düzeni göz açıp kapayıncaya kadar tersine çevirebilir."

"Kurulu düzen o kadar çökmüş vaziyette mi?"

Adam bu soruya cevap verecek enerjiyi kendinde bulamadı, fakat kalbinin titrediğini hissetti. Bu hareketten bütün hayatı boyunca korkmuştu sanki. Kadının onun önünde diz çökmesinden, ayaklarını gözyaşlarıyla ıslatıp ondan af dilemesinden başka ne silebilirdi bu güna-

hı. Kadının rezilliği arttıkça onun da gururu artıyordu. Çünkü bir erkeğin gururunu, içini pişmanlıkla dolduracak günahı olmayan bir kadın kadar azaltacak hiçbir şey yoktur.

Kadının, önünde diz çökmesini ya da gözyaşlarına boğulmasını, pişmanlığını ve duyduğu vicdan azabını dile dökmesini bekleyerek duruyordu. Ancak kadın, mezarlarının içindeki ölüler kadar kıpırtısız kaldı. Adamın kadını, yeryüzü ve gökyüzünün cezalarıyla tehdit etmesi sonuç vermedi. Yapabileceği bütün şey, beklemekti. Ne kadar uzun sürerse sürsün bekleyecekti, çünkü gururunu kurtarabilecek tek şey, kadının ağzından, "Beni affet!" gibi sözcüklerin dökülmesiydi.

"Adamın gözleri yalvarıyor muydu?"

Elbette. Kadının gözlerinin tek hareketiyle durum bambaşka bir hal aldı. Gözkapaklarıyla resimli bir kitabın sayfalarını çeviriyordu sanki. Bu resimde adam eğilmiş, önünde diz çöküyor, ayaklarını gözyaşlarıyla ıslatıyor ve "Beni affet!" sözcüklerini söylemesi için yalvarıyordu. Ağzını açıp ondan af dilemek istedi, fakat boşunaydı. Dudakları petrolle sakız gibi yapışmıştı. Gözkapakları da dudakları gibi yapışıktı, kirpikleri de birbirinden ayrılmıyordu.

Gözlerinin önünde bütün görebildiği, karanlıktı. Bu siyah bulutlar ne zaman dağılacaktı ve ışıklar ne zaman belirecekti? Işıklar orada belirdiyse, niye burada belirmiyordu? Eğer günah burada meydana geldiyse, ceza niye orada veriliyordu?

Şiddetli rüzgârın gücüyle kapı açıldı. Petrol çağlayanı gürleyerek içeri fışkırdı. Siyah kum tepecikleri yer ve gök arasında yükseldi. Adam, ümitsizliğinin göstergesi olarak kolunu kaldırdı. Fırsatı kaçırdığım, kendi boşluğunun bütün dünyanın gözleri önünde açığa çıktığını ve gerçeği gizlemek için hiç umut olmadığını anladı.

"Uygunsuz zamanda içeri fışkıran petrol müydü sebep?"

Dimdik kaldırmış olduğu koluyla kendi kendine konuşuyordu. Kum tepeciklerinin uçlarına ya da gökyüzündeki belirsiz bir güce hitap ediyordu sanki.

"Ey Petrol! Eğer ölene dek onu sularınla baştan aşağı örtmezsen, dünyada erkek gururu diye bir şey kalmayacak."

Görünüşe göre petrol, adamın dileğine cevap verdi. Büyük bir güçle aşağı boşandı ve kadın boğulmamak için bacaklarıyla kollarını sallayıp durdu. Petrol, doğasına sırt çevirip, kadınla taraf olamazdı elbette. Bundan emindi adam.

"Günahın için özür dilemeyecek misin, kadın?"

"Denedim, fakat..."

"Daha önce oldu mu bu?"

"Evet, daha önce oldu..." Gökyüzü ve yeryüzü arasında gittikçe büyüyen gözlerle söyledi bunu. İstemeden adamla göz göze geldi. Sönük ışıkta, bu göz göze gelişin geriye kalan her türlü umudu yok ettiğini anladı. Daha önce bir hayatı var mıydı? Hayal gücünü aşıyordu soru. Adam, onun en başından beri günahkâr olduğunu kavramıştı, henüz doğduğu anda günahkârdı ve ölene dek öyle kalacaktı.

"Elbette, bunu biliyordum. Yeni olan nedir?" Adam bunu söylerken, uzun bir ip merdivenle çatıya tırmandı. Bir süre önce fırlatmış olduğu şalvar hâlâ çengelin üstünde salmıyordu. Kolunu uzatarak şalvara erişmeye çalıştı. Arkadan bir deve gibi kambur görünüyordu. Bacakları çarpıktı ve siyah terle ıslanmış, birbirine dolanmış incecik kıllarla kaplıydı.

"Kadın şimdi bir karar vermek zorunda. Şimdi karar vermezse, asla veremeyecek."

Sorun kadına böyle görünüyordu. Sonsuza dek kalmak ya da derhal dönmek. Hayatında vermek zorunda olduğu ilk ciddi karardı bu. Onu buna zorlayan petrol müydü? Belki de, eski hayatının hatıraları, meselelerin gerçekte olduklarından daha pembe görünmesini sağlıyordu. Tokatların hatırası kara bir leke gibi olsa da, kadın dövmek doğal bir şeydi. Adam, kendisine yardım etmesi için göklere seslenmeyi bırakmamıştı. Gökler, ona yüksekten fısıldıyordu, "Dövün onları! Dayak yemeyi gururla karşılamayı öğrenmeden, daha iyi bir gelecek umamazlar." Tanrıça Sehmet'in tunçtan yapılmış başı gibi dikti kafasını kadın. Boynunu tanrıça Nefertiti gibi mağrurca tutarak mutfağa girdi. Ateşin önünde durup, bağırsaklarının içine duman çekti, yeryüzünün içiydi sanki bu bağırsaklar. İçini keder bürüdü. Kedere gebeydi sanki. Kokuyu örtmek için üstüne başına parfüm sıktı. Kolunu kaldırıp adamı tokatlama arzusunu bastırıp, onun yüzüne karşı bir melek gibi gülümsedi.

"İki yüzün mü var, be kadın?"

"Sende bunun iki katı kadar var, öyle değil mi? Dört tane yüz."

Petrol hâlâ kuvvetle fışkırıyordu. Bir kez daha onu, yapmak istemediği bir şeyi yapmaya zorluyordu. Yüce aşkın ve aşkın özünün ne olduğunu kavramaktan tamamen acizdi. Çocukluğundan beri kimsenin anlamadığı önemli şeyleri anlamıştı. Aramak istediği şeyleri aramaya boşuna çalışmıştı. Artık adam, petrol tepecikleri gibi hayatında bir engelden başka bir şey değildi.

"O, yalnızca göklerin, kadınları dövmesini buyuran sesine kulak veren örnek bir koca." Kadın kendini böyle avuttu. İçinin derinliklerinde pişmanlık duymak istiyordu. Adamın semavi rolünü oynamasını ve ona bağışlanma ihsan etmesini sağlamak istiyordu. Kadın toplantısında genç kadının sesini duydu. Kadınla aynı yaşlarda

olduğu zamanki kendi sesine benziyordu, o zamanlar bu kadının yaptığı gibi eliyle ağzını kapatmıyordu yalnız. Ağzını kocaman açtı ve siyah zerrecikleri hiçbir şey değillermiş gibi yuttu.

"Hamilelik olmadığı zaman kadın anne rolünü oynar, erkeği çocuk yapar ve ona oynayacağı bir rol verir."

Karnının niye büyümediğini bilmiyordu. Adamın dört kadını da menopoza varmıştı. Ellerini havaya kaldırıp, hamile kalmak için dua ettiler. Bütün peygamber ve ermişlere tek tek isimleriyle seslendiler. Ama onların hiçbiri dualarına karşılık vermedi. İffet Ana'ya ve diğer kadın evliyalara seslendiler, fakat hepsi beyhudeydi.

"Hamile kalmamamızın nedeni erkek olabilir mi?"

"İmkânsız. Kadınların hamile kalmasıyla erkeklerin ne alakası var?"

Kaburgalarının altındaki bir kasın titreştiğini hisseti. Başındaki başka bir kas fikir salgıladı. Yüzündeki bu kara köpük belki de anne şefkatinin aşırılığı, belki de anne karnına duyduğu hasretti.

"Annesi toprağın derinliklerine canlı canlı mı gömülmüştü? Onu keskiyle kazmaya iten şey bu muydu, mümkün olmasa da?"

Kadın yatağında yatarken yeryüzünün çevresinde dönmesi, sonra da bulunduğu aynı noktaya geri gelmesi mümkündü. Adam da oradaydı. İşten yeni dönmüştü. Solgun görünüyordu ve yüzündeki siyah benekler daha da siyahlaşmıştı.

"Beni ihbar mı ettin?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Benden intikam almak için yanıp tutuştuğunu biliyorum, fakat seni uyarıyorum, biz her şeyde ortağız. Aslında, Kral Hazretleri'ne karşı beni her zaman kışkırtan da sendin. Beni doğru yoldan çıkarma çabalarına bütün gücümle karşı koyuyordum. Bir gün sana teslim olduysam,

bu, seni yola getirme ümidim tükendiği içindi sadece. Evet gerçekten, sen ancak kırmakla düzeltilebilecek çarpık bir kaburgasın."

Kadının göğsü inip kalkmayı bıraktı, nefesi kesilmeye başladı. Gurursuz bir adamdı o. Eskiden daha yiğitti. İçinde tıkılıp kalmış, fakat kurtulmaya can attığı sözcükleri haykırmak istedi. Dünyanın sonu gelmeden telaffuz etmesi gereken sözcükler. Sıcaklığın, utancı eritecek hadde ulaştığı ve kepazeliğin bir erkeğin dudaklarının kıpırtısıyla erdeme dönüştüğü zaman kadınların yatakta bir erkekle gevelediği, tadının onu hasta ettiği tatsız sözcükler.

"Neler olduğunu kimsenin bilmesini istemiyorum. Bir gün her şeyi unutup, Kral Hazretleri'nin doğum gününü birlikte kutlayabileceğiz. Elini elime koy."

Adamın eli, uzun bir sopa gibi ona uzanmıştı. Kadın, daha elini uzatmadan, adam onu parmaklarıyla kavradı. Derisi petrol renginde lekeler ve nasırlarla kaplı büyük parmaklar.

Gece, elini adamın elinden kurtarmaya çalıştı, fakat boşunaydı. Duvarı karşısına alacağı şekilde öbür yanına döndü. "Pekâlâ, yarın o işe gittiğinde kaçacağım."

Dalgın dalgın duvara bakarken uyuyakaldı. Kendini köprüde oturup, ışıkların belirmesini beklerken gördü. Baştan başa karanlık olduğunda sessizlik çöktü, sonra uzaklardan ışık noktacıkları, binlerden ve milyonlardan ürüyormuş gibi çoğalarak belirmeye başladı. Ufukta dolanıp çatıya konan, beyaz bir ışın şeklinde bir araya gelen, yıldızlar kadar sayısız ışık. İffet Ana kulağına fısıldadı: "Hey oradaki! Şimdiye dek ne yaptın? Hasta bir inek gibi orada yatmayı sürdürecek misin?"

Kadın örtünün altından sıyrıldı. Fırtına etrafa siyah toz savuruyordu. Gökyüzünden ve toprağın derinliklerinden boşanan şiddetli bir akıntı. Erkekler küp dolduruyordu. Onları uzaklardan, çocuk boyutunda ufacık siyah göl-

geler olarak ufuk çizgisinin üzeride görebiliyordu. Deniz sularını ufacık kovaların içine doldurmaya, yahut havayı kalay sürahilerin içine tıkmaya çalışarak oyun oynayan çocuklarmış gibi ellerini kollarını havada sallıyorlardı.

Kadınları görmeyi çabalayarak boynunu büktü. Küp başının üzerinde sabit kaldı. İçinden artık bir damla bile dökülmedi, kafasını oynattığında bile. Kadınlara ulaşabilmek için balçık halinde petrolle kaplı yokuştan aşağı inmesi gerekiyordu. Yarı yolda durdu. Ufuktan siyah tepeciklere, oradan tepeciklerin dibindeki daha da siyah ev kümelerine, oradan ters döndürülmüş küpler ve yarasa benzeri siyah kanatlı güvercinlerin yataklarına, oradan da minare uçlarına ve kalkık haç gibi duran mezar taşlarına baktı. Kendisini birden içinde bulduğu bu köyün adını bilmiyordu. Ona Alma Mater* diyorlardı. Pekâlâ. Kafasını içine gömdüğü nasıl bir Alma Mater'di bu?

Kadınlar kollarını kaldırıp, boyunlarını kuvvetle sarsarak ve bedenlerinin üst yarısını bükerek başlarındaki küpleri yere indirdiler. Siyah yosunla kaplı bir kayanın köşesine oturdular. Toprak ıslaktı. Sessizlik, rüzgârın ıslığı gibi gürültülüydü. Loş ışığın altında göl yüzeyi, birbiri ardına gelip, yosunlarla birlikte gediklere toplanan dalgalarla örtülüydü. Tepecikler, ötelerinde uzanan bütün dünyaya set çeken duvarlar gibi çevreliyordu her yeri.

Kadın öbürlerinin ortasında oturuyordu. Teyzesi de böyle yapardı. Kadınların biri, entarisinin cebinden katlı bir kâğıt çıkardı. Harfler siyah mürekkeple yazılmıştı, kocasının yahut işyerindeki patronunun elyazısını taşıyordu ve tabii ki Kral Hazretleri'nin mührüyle damgalanmıştı.

Kadınlar okuyabilmek için boyunlarını uzattılar. Harfler, siyah gecede ortaya çıkan hamamböceklerinin ayakları gibi tuhaftı.

*) Alma Mater: Bir kimsenin okuduğu üniversite veya okul. (ç.n.)

"Bu korkunç."

"Onu kurtarmanın bir yolu yok mu?"

"Kaçmasına yardım etmek mi?"

"Ama..."

Bu söz üzerine kadınlar ağızlarını kapatıp, sessiz kaldılar. Bastırılmış soluk, göğüsten çıkan hummalı bir rüzgâr veya nefesin bedenden çekilmesi gibi bir ses duyuldu. Dudaklarından feryada benzer bir şey koptu. Elbette hepimizin kaçmaya ihtiyacı var, fakat dünya boşken nereye? Önceleri, evet, önceleri, bu "dayanışma" sözcüğünü sık sık kullanırdım. Fakat bu sözcüğü ağza almak yasak; Şeytan'ın ya da ölüm tanrıçası Sehmet'in adını anıyorsun sanki, bu sözcüğü söylemekle.

"Sahmutt?"

"İnsanların telâffuzunu düzeltmeliyiz. Bunu yapabiliriz, çünkü sözcükleri üreten, kendi dillerimiz."

"Kendi ellerimizle aldığımızdan başka bir hakka layık olmayacağız."

"Böyle, bizi bir hayvanın bile kabullenmeyeceği durumlara sokmalarına izin veririz!"

"Kendi ellerimizle yapabileceğimiz ancak sınırlı sayıda şey var."

"Kaçmak gibi mi mesela?"

"Kendi ayaklarımız üstünde kaçacağız, başkasının değil. Bu açık."

"Ya yol bileti?"

"Ah evet, bilet!"

"Ücretlerimizi talep etmeliyiz."

Hepsi bir sesle haykırdı. Sözcük, ağızdan ağza sıçrayan, karanlık duvarına çarpıp, rüzgâr tarafından hâlâ açık olan ağızlara geri taşınan, dile gelmeden önce bulunduğu yere dönen bir ışık topu halini aldı. Ortalığa sessizlik çöktü.

"Ücretlerimizi daha önce istemedik mi?"

"Evet, istedik."

"O zaman, istemeyi bırakıp onları kendi ellerimizle almalıyız."

Kadınlar, siyah örtülerin altından bakıştılar. Küp tabanlarının altında derisi şişmiş olan başlarını kaşıdılar. Yüzlerinin tek bir kası bile kımıldamadı. Dudaklarından tek ses çıkmadı. Gözleri hiçbir şey göremeden ileri geri savruldu. Kadın toz kaplı göle baktı. Gediklerin içindeki yosunlar akıntı tarafından sürüklenip götürülüyordu. Göl, deniz ya da okyanus gibi derin görünüyordu, dibinde yatan ölü bedenler vardı sanki.

"Bizi izleyen biri mi var?"

Bir göz, anahtar deliğinin arasından bakıyordu. Bu erkeğin sırttan nasıl göründüğünü derhal anladı. Loş ışığın altında duruyordu kambur. Kadınlar, tek bir kuvvetli hareketle kollarını kaldırdılar. Küpler eski yerlerine dönüp, başlarındaki deliklere yerleşti. Kadın, bükülmüş sırtlarından başka bu kadınlara ait bir şey göremez olmuştu. Bedenleri çocuklarınki kadar küçüktü ve uzaklaştıkça daha da kısalıyordu boyları. Entarilerin uzaklardan rüzgâr uğultusu gibi hışırdamasından başka hiç ses yoktu.

Kadın tek başına oturuyordu. Gecenin karanlığı gittikçe azalıyordu. Karanlık bir perde gibi onu örtüyor, şimdiyse ışık onu meydana çıkarıyordu. Adamın orada durduğunu gördü. Onu gördüğünü fark etti; tıpkı daha önce adamı görmüş olduğu gibi. Görüntü ve boy yönünden denk, karşı karşıya duruyorlardı. Düzgün işlemeyen bir dünyada böylesine düzgün bir duruş olamazdı.

"Artık hiçbir şansın yok."

Adam öfkeyle söyledi bunları. Adaletsizliğini öfkeyle gizlemeye çalışıyordu. Bu, onun son şansıydı ve bunu kaçırırsa başka fırsat olmayacaktı. Tokattan yüzünü korumak için kolunu kaldırdı. Şimdi kaldırmasaydı, daha

sonra hiç kaldıramayacaktı. Eğer yaşayacaksa, başı dik yaşayacaktı. Eğer ölecekse, son nefesine dek tekmeleyecekti.

"Kadın kan kaybediyor."

Hakikaten, kadınların kan kaybetmesi gerekiyordu. Yoksa dünya olduğu gibi kalacak ve her şey hiçlikle son bulacaktı. Bu kadının taze kanını alıp, ölüm döşeğinde kıvranan dünyanın içine aktarmalıyız.

"Nihayet gözlerini kapadı ve bir ağaç gibi kaskatı kesilerek öldü."

Kadın hareket etmekten aciz, yerinde kalakaldı. Kökleri, toprağın derinlerindeydi; başı, dimdik havadaydı ve rüzgâr tarafından savruluyordu. Yaprakları titriyordu; kolları sürgünler gibi büklüm büklümdü. Dallarından kurtulmaya çalıştı, ama boşuna. Rüzgâr, sesli, tıpkı uyuyan birisinin soluması gibi düzenli bir ahenkle sürtünüyordu kadına.

Adam, kıskançlık dolu bir sesle, "Bu sıcakta uyumaya geri mi döneceksin?" dedi. Uyuyabilme yeteneğini kıskanıyordu sanki. Fışkıran petrol, dışardan duvarı; kıskançlık da, adamın kıvrık kaburgasının altındaki bir parça etini kemiriyordu. Adam yerinden sıçrayıp, derisini soyuyormuşçasına giysilerini çıkardı.

"Artık dayanamıyorum. Bir arzum var."

"Yazmak mı?"

"Evet."

"Şimdi elinde yeni makinen var ve artık okuma yazma bilmene gerek yok."

"Evet, fakat Kral Hazretleri doğum günü için yarma bir demeç hazırlamamı istiyor."

"Pekâlâ. Yeni makine geçen yılki demecin bir kopyasını birkaç dakika içinde çıkarabilir, öyle değil mi?"

"Evet, bunu biliyorum."

"Başka ne var o zaman?"

Kadın içgüdüsel olarak her şeyi kavradı. Boşluk, içinin derinliklerine yayılıyordu. Numara yapmanın ne anlamı vardı o halde? Gizlemenin gereği yoktu. Belki de aralarında hâlâ biraz tutku kalmıştı, eski hayatından kalan aşk kalıntıları. Ama akıntı ve birden esen şiddetli rüzgâr her şeyi uzaklara sürükleyip götürdü.

Daktiloda yazan ve koltuğunda fırıldak gibi dönen polis memurunun sesini duydu.

"Gördüğünüz gibi, kadın izne çıktı."

"Evet. Böyle vakalar tamamıyla olağan hale geldi. Üç kadından biri bu şekilde izne çıkıyor."

"Yeni bir hastalık mı, bu?"

"Evet. Psikiyatride biz buna şizofreni diyoruz." "Psikiyatride," derken, boynunu keskin bir açıyla gökyüzüne kıvırdı ve ağzının kenarında sabit bir biçimde duran pipo sallandı.

"Çift kişilikten mi bahsediyorsunuz?"

"Hayır. Çift kişilikte, kadınla öteki kişi, birbirine eşlik etmeye zorlanan iki ayrı kişidir. Şizofrenide, kadının kendisi ve öteki adam tek bir kişi olur. Anlaşıldı mı?"

"Evet. Bunu biliyorum. Fakat her iki durumda da sonuç aynı."

"Elbette, fakat çift kişilik tümüyle doğal bir vaka ve bütün kadınlar bu kategoriye dahil edilebilir."

"Elbette. Bunu biliyorum. Kendi karılarımız hariç elbette."

"Elbette. Çünkü biz erkekler, bütün öbür erkeklerden farklıyızdır. Çünkü biz, peygamberlere dek uzanan ayrı bir soydan geliyoruz. Kral Hazretleri'nin doğum günü vesilesiyle verdiği demeci duymadınız mı?"

"Evet, duydum. Tarihi bir demeçti; gazetedeki makaleme yazdım bunu. Görmeliydi Kral Hazretleri."

"Fotoğrafları görmüştür hiç olmazsa. Çünkü bildiğiniz gibi, Kral Hazretleri'nin okuması yok."

"Evet, biliyorum, bunda utanılacak bir şey yok. Peygamberlerin hiçbiri okuma bilmezdi, fakat buna rağmen dünyayı yeni bir çağa götürdüler."

"Evet, bunu biliyorum, fakat Kral Hazretleri renkli fotoğraf sever, özellikle de kendi fotoğraflarını. Gazetelerde basılan ya da ekranda gösterilen kendi fotoğraflarına bakmaktan hiç bıkmaz, öyle değil mi?"

"Elbette bıkmaz. Bizi yeni bir petrol çağına götüren onun gibi büyük bir insan için doğal bir şey bu."

"Elbette, fakat petrolde sorun nedir?"

"Hiçbir şey, şey..."

"Ne?.."

"Hiçbir şey."

"Bir şey söylemek istediğinizi hissediyorum. Haydi, konuşun, çekinmeyin."

"Hiç de değil. Sadece saçma bir şeydi. Bugün işten eve döndüğümde ufak bir kâğıt parçası buldum."

"Ufak bir kâğıt parçası mı?"

"Evet, yatağın yanındaki sandalyenin üzerinde."

"Doğru, yatağın yanındaki sandalyenin üzerinde. Bunu biliyorum."

"Nereden biliyorsunuz?"

Ölümü andırır bir sessizlik çöktü. Bütün duyulabilen, vantilatörün hışırtısı ve ikisinin ağır solumasıydı. Sonra, ikisinden birinin sesi, toprağın derinlerinden geliyormuş gibi uzaklardan belli belirsiz duyuldu.

"Kâğıtta size ne yazmış?"

"Önemli bir şey değil. Tatile çıktığını yazmış sadece. Hepsi bu."

"Gerçekten mi?"

"Evet, hepsi bu."

"Ben de bir kâğıt buldum."

Tekrar ölümü andıran bir sessizlik çöktü. Hava akımı durdu. Vantilatör de hışırdamayı bıraktı. Nefesleri bile kesilmiş gibiydi.

Kadın yastığın üzerinde başını kımıldattı. Adam gözleri açık, yatıyordu. Birden gecenin karanlığında bir kahkaha koptu. Gülen, adamdı kesinlikle. Belki de gülüşüyle başka bir şeyler gizliyordu. Yüzü duvara dönüktü, bu yüzden kadın adamın ne düşündüğünü bilmiyordu. Fakat onu gülerken duyduğunda, kadın da güldü ve hayat daha önce olduğundan daha güzel göründü gözüne.

Adamda gülme yeteneği olduğu müddetçe, kaçmaya gerek yoktu, en azından bu gece. Şimdi kadın uyumaya devam edebilir ve yarın tekrar kaçmayı dener.

Bir kadın iz bırakmadan ortadan kaybolur. Onunla ilgili soruşturmayı yürüten sorgu amiri durumu inceler: İsyankârın biri midir, yoksa bir günahkâr mıdır bu kadın? Doğrusu, hiç kimse bir kadının, ardında bir ev ve bir koca bırakarak yürüyüp gitmesini anlayamaz.

Burası Kral Hazretleri'nin petrol krallığıdır çünkü. Öyle hiçbir kadın, elini kolunu sallaya sallaya çekip gitme özgürlüğüne sahip değildir. Bu krallıkta bir erkek ortadan kaybolduğunda, kadın yedi yıl itirazsız onu beklemek zorundadır oysa, ama yasalarda kadının adı bile anılmaz.

Kadın tekrar ortaya çıktığında da hayatına giren erkekler arasında bir bulanıklık söz konusudur. Gününü gazete okuyup tembellikle geçiren, kadına durmadan yemek yapmasını emredip her fırsatta onu döven, daha sonra da kadınının başının üstünde taşıttığı petrol küplerini şirkete satarak hayatını sürdüren erkeklerdir bunlar. Kadın açısından ise birinin ötekinden hiçbir farkı yoktur.

Mısırlı ünlü feminist yazar Neval el-Saadavi, **Petrol Diyarında Aşk** adını verdiği bu son romanında, yine kadınların baskıcı ve ataerkil düzenlerdeki konumunu sorgulayarak, okuru yüzyıllardan beri değişmemiş olan yakıcı sorunlarla bir kez daha yüzleştirmeyi istiyor.

ISBN 975-297-020-6

9 789752 970205